

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XVI

Broj 161-162

2018.

ISSN 1800-5179

Čestit Božić,
sretna i uspješna
2019. godina

Sadržaj:

- 3** Pod sloganom „Ipak opstajemo“ održana XVII. skupština HGDCG
- 5** Kotor i Tivat istoga dana obilježavaju Dan općine - 21. XI.
- 10** Jesenska folklorna priča u Čakovcu
- 13** Lučindanski susreti 2018.
- 17** Kapetanska generacija
- 21** Mijo Adžić - crnogorski „uomo universale“
- 26** Presjek nedavnih aktivnosti polaznika nastave hrvatskoga jezika i kulture
- 30** Opjevanom gradu
- 33** Boka - kamen i more
- 38** Konzervacija izolara venecijanskog kartografa Vincenza M. Coronellija
- 40** Luka Modrić najbolji nogometni svjetski igrač
- 43** Aktualnosti
- 56** Kronika Društva
- 68** Boka kotorska okom fotografa Laforesta
- 73** Život u vrijeme kuge
- 76** Božićno stablo i Tvornica leda
- 81** Po bokeški...
- 82** Ostavština obitelji Visković u Perastu – Pokretna ostavština Viskovića
- 87** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Ariadne
- 91** Boka izbliza i svisoka
- 92** Tragovima Bokelja po bespućima svijeta
- 95** Pjesnikinja ljubavi i mora: Andelka Korčulanić
- 96** Grbovi kotorske vlastele XIV vijeka
- 98** In memoriam: Antun-Tonći Rajčević
- 99** In memoriam: Ivan Maslovar
- 100** In memoriam: Dr. Đuro Kojan
- 100** In memoriam: Željko Filičić

Poštovani čitatelji!

Poštovani čitatelji!

Još jedna godina je na izmaku. Ne možemo se pohvaliti da je našem Društvu stogod dobra donijela, naprotiv – bila je to jedna od najtežih, ako ne i najteža godina od osnivanja do danas. Iscrpila nas je i „potrošila“, ali nas je istodobno i zbljžila, učinila da „zbijemo redove“ i učinimo sve kako bismo opstali.

Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava imao je probleme u funkciranju i nije raspisao natječeće tijekom godine pa su tako sve manjine u Crnoj Gori ostale bez planiranih i potrebnih sredstava. Ministarstvo kulture odbilo je naš projekt, a Ministarstvo za ljudska i manjinska prava već pola godine nije donijelo odluku o raspisanom natječeju. U tako teškim finansijskim uvjetima bili smo prisiljeni boriti se ne samo za realizaciju projekata, već i za opstanak samog Društva! Većinu planiranih aktivnosti morali smo prekinuti, otkazati, odgoditi, staviti po strani da pričekaju neka bolja vremena... Svu energiju i napore usmjerili smo na to da nekako održimo kontinuitet u izdavanju Glasnika jer je to kroničar prošlog i sadašnjeg vremena i svjedočanstvo našeg postojanja i trajanja na ovim prostorima. Umjesto planiranih deset brojeva, uspjeli smo tiskati sedam, a uspjeli smo realizirati i nekoliko aktivnosti našega mandolininskog orkestra. U tome su nam pomogle institucije, gradovi i županije iz Hrvatske, lokalne institucije i privrednici te naši Bokelji koji žive u Australiji. Svima im dugujemo neizmjernu zahvalnost jer su nam pritekli u pomoć onda kad nam je bilo najpotrebnije.

U Novu godinu ulazimo s istom neizvjesnošću i strepnjom, ali s nadom da će se nešto promjeniti te da će doći bolji dani.

Moji suradnici i ja želimo vam sretan Božić, dobro zdravlje, radost, sreću i ljubav u srcima i u domovima!

Vaša urednica
Tijana Petrović

„Hrvatski glasnik“, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Pjaca od muzeja 361, Stari grad, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me • WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** • **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko gradačko društvo Crne Gore – Kotor**

Naslovница: **Aleksandar Kordić**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uredivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Ćudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Radoje Milić, Danijela Vulović, Radio Dux, Boka News, Stevan Kordić, KotorArt, Profimedia, arhiva HGD CG**
Grafička priprema i tisk: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 500 primjeraka

Pod sloganom „Ipak opstajemo” održana XVII. skupština HGDCG

Priredili:
Tijana Petrović
i Miro Marušić

Pod sloganom „Ipak opstajemo”, u crkvi svetog Duha, dvorani Muzičke škole „Vida Matjan” u Kotoru, održana je 27. studenoga XVII. redovna godišnja skupština Hrvatskoga građanskog društva. I uz vrlo loše vremenske prilike, na Skupštini su bili prisutni mnogo brojni delegati iz Podgorice, Bara, Herceg Novog, Tivta i Kotora, kao i uzvanici, među kojima: Dragica Perović - predsjednica SO Kotor, Marijan Klasić - konzul Republike Hrvatske u Kotoru, Antun Sbutega - admiral Bokeljske mornarice, Zvonimir Deković - predsjednik HNV-a, Marija Mihaliček - predsjednica ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj.

Dječji mandolinски orkestar HGDCG „Tripo Tomas”, pod

dirigentskom palicom prof. Iva Brajaka, izveo je crnogorsku i hrvatsku himnu, a zatim su minutom šutnje odali počast članovima Društva preminulim između dviju skupština.

Prisutne je pozdravio predsjednik Društva Marijo Br-

prijateljskih odnosa crnogorskog i hrvatskog naroda, za nastavak izdavačke djelatnosti... Posebno je istaknuo činjenicu da je održan kontinuitet u tiskanju časopisa Hrvatskoga glasnika, jedinoga časopisa na hrvatskome jeziku u Crnoj Gori, unatoč finansijskim problemima s kojima se Društvo borilo tijekom čitav godine. „Ono na što smo posebno ponosni je rad Dječjega mandolinskog orkestra ‘Tripo Tomas’ koji je značajno pomlađen i trenutno ima više od 30 članova. Na žalost, neke nijihove projekte morali smo otkazati zbog nedostatka finansijskih

sredstava“, rekao je Brguljan. On je istaknuo da se HGUG uglavnom financira iz projekata koje prijavljuje na natječaje u Crnoj Gori i Hrvatskoj te iz donacija i sponsorstva. „Uvjeti natječaja sve su zahtjevni i rigorozniji u ocjenjivanju.

guljan i podsjetio na mnogobrojne aktivnosti koje su realizirane u godini koja je na izmaku, istakнуvši tradicionalnu organizaciju Tripundanskog bala, dodjelu povelja zaslužnim pojedincima za doprinos radu Društva i razvoju

Često se dogodi da jako važni projekti budu odbijeni zbog formalno-pravnih nedostataka, što nam se i dogodilo. Zahvaljujući razumijevanju ljudi iz Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Crnoj Gori dobili smo jednokratnu pomoć koja nam je poslužila za ublažavanje finansijskih problema. Ranijih godina od Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u Crnoj Gori na natječaju smo dobivali i do pedeset posto sredstva za tiskanje Hrvatskoga glasnika. Na žalost, zbog problema u formiranju UO Fonda ove godine natječaj ni do danas nije objavljen. Smatramo da nije realno očekivati da iz tog izvora do kraja godine dobijemo sredstva. Unatoč svemu, ipak opstajemo, što je i poruka ove 17. skupštine“, istaknuo je uz ostalo predsjednik HGD-a Marijo Brkuljan.

On je posebno zahvalio pojedincima i organizacijama koji su svojim donacijama pomogli da Hrvatsko građansko društvo Crne Gore opstane: Dubrovačko-neretvanskoj županiji, gradovima Zagrebu, Dubrovniku, Splitu, Omišu, Primorsko-goranskoj županiji, Šibensko-kninskoj županiji, Međimurskoj županiji, zakladi Adris, Bokeljima iz Sydneya, Općini Kotor i Turističkoj organizaciji Kotor.

O finansijskim problemima Hrvatskoga glavnika kao najznačajnijega projekta HGD-a

govorila je urednica Tijana Petrović.

„Problemi s kojima se ove godine suočio crnogorski Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava prenijeli su se i na nas. Od početka godine do danas nije raspisan natječaj za dodjelu sredstava manjinama preko projekata tako

Tijana Petrović

Ivo Brajak

če u bibliotekama diljem svijeta, u Hrvatskoj i Crnoj Gori da svjedoči o našem postojanju i radu na ovim prostorima. Međutim, nije Glasnik jedini naš projekt. Ima ih puno koji su tijekom ove godine morali biti prekinuti, zaustavljeni, otkazani, ili ‘stavljeni po strani’ do nekih boljih prilika. Ova godina bila je loša, ali je već na izmaku pa se svim srcem nadam da će sljedeća biti puno bolja”, poručila je urednica Tijana Petrović.

Voditelj Dječjega mandolinskog orkestra „Tripo Tomas“ prof. Ivo Brajak prisutne je izvjestio o radu orkestra i mnogobrojnim nastupima kako u zemlji tako i u inozemstvu.

Članica UO HGD-a Danijela Vulović istaknula je činjenicu da je HGD u 2018. godini uspio uz projekte ostvariti samo jednu trećinu sredstava u odnosu na prošlu godinu.

Skupština je usvojila Izvještaj o radu i finansijskom poslovanju u 2017. godini, Izvještaj o realiziranim aktivnostima između dviju skupština i Plan aktivnosti do kraja 2018. godine, Plan aktivnosti i financijske projekcije za 2019. godinu.

Zanimljivo je i pohvalno da su na Skupštini bili prisutni svi predsjednici HGD-a od osnivanja: Tripo Schubert, dr. Ivan Ilić, Mirko Vićević i sadašnji Marijo Brkuljan.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore osnovano je 2001. godine i nevladina je i neprofitabilna udruga koja okuplja Hrvate, sa svrhom očuvanja i promoviranja kulturne baštine Hrvata u Crnoj Gori kao autohtonog naroda.

Kotor i Tivat istoga dana obilježavaju Dan općine - 21. XI.

Jokić: Kotor je naslijeđe svijeta koje nam je dano na čuvanje

Priredili:

Tijana Petrović
i Miro Marušić

Dan općine Kotor obilježen je 21. studenoga tradicionalno, defileom Gradske muzike ulicama Kotora te ceremonijom polaganja vijenaca na spomenik Palim borcima. Usljedio je svečani rapor admirala Bokeljske mornarice Antuna Sbutege i predaja zastave predsjednika Općine Kotor Vladimira Jokića. Zbog posljedica velikih padavina i nevremena koje je dan ranije pogodilo Boku, ceremonija je održana na Pjaci od kina.

Točno u podne na glavnome gradskom trgu Bokeljska mornarica otplesala je kolo u koje su na kraju, po običaju, ušli i čelnici grada.

Nagrada „21. novembar”

Na svečanoj sjednici Skupštine Općine, koja je održana u crkvi svetog Duha, dodijeljena je nagrada „21. novembar” koja je ove godine pripala prof. dr. Iliji Laloševiću, za angažiranje na proučavanju

Predsjednik Općine Kotor, Vladimir Jokić

zaštite prezentacije Kotorske tvrđave, a posebno za njegov osobni doprinos u proceduri upisa Kotorske tvrđave na Listu svjetske kulturne i prirodne baštine UNESCO-a krajem prošle godine. Nagrada „21. novembar” grada Kotora posthumno je dodijeljena Dušku Radeviću-Bajlu, frizeru, edukatoru i umjetničkom direktoru „Revlon professional” za Crnu Goru i čovjeku koji je inspiraciju za svoj poznati i priznati rad pronalazio u bokeljskim i kotorskim legendama.

Kotor - grad spajanja, grad prijatelj

„Za sve ono po čemu se Kotor prepoznaće na mapi Crne Gore i svijeta zaslužni su oni koji su svoje živote položili za oslobođenje našega grada. Naslijeđe, vremenski tokovi i prožimanja, kulturna raznolikost, običaji i tradicionalne vrijednosti pri-donijeli su da vrijeme u kojem je sada Kotor teži da u budućnosti bude jači i za stanovništvo još prosperitetniji. Danas

je Kotor prepoznatljiv u svim područjima, u mnogim regionalnim i međunarodnim projektima. On je lider i partner u inovativnim pothvatima, koji iz godine u godinu prima prestižna priznanja”, rekla je u pozdravnom govoru predsjednica SO Kotor Dragica Perović.

Gradonačelnik Općine Kotor Vladimir Jokić u svom govoru podsjetio je na 21. XI. prije 74 godine, kada su borci Prve bokejske i Druge dalmatinske

brigade nakon proboja Risna oslobodili Kotor od fašističkog okupatora i donijeli slobodu. „Danas kada živimo u vremenu kojem manjka idealja, vremenu dominantne površnosti i profanosti, imamo dužnost veću nego ikada da se vraćamo ovim datumima, idejama i idealima koji su ih obilježili, da ih pokušamo razumjeti i primjeniti u sadašnjosti, ne pukim prenošenjem, nego prilagođavanjem ovih ideja vre-

menu, kontekstu i prostoru u kojem živimo. Od nastanka civilizacije svaki pojedinac treba dati najviše što može od sebe u cilju općeg dobra. Generacije koje su donijele slobodu dajući svoje živote za opće dobro tu najveću misiju su i više nego ispunile”, poručio je Jokić.

Jokić se osvrnuo na ono što je u općini učinjeno u godini koja je na izmaku. On je podsjetio da je u sanaciju i rekonstrukciju bedema uloženo više od 300 tisuća eura te da je nova politika naplate donijela prihod veći od milijun eura. Ta činjenica, kako je rekao, otvara prostor da se u sljedećem razdoblju ulože dodatna sredstva u ovaj neprocjenjivi resurs grada i na taj način očuva ono što je cijeli svijet prepoznao kao dio svoje kulturne baštine i od prošle godine uvrstio ga na UNESCO-vu listu. Jokić je podsjetio na novu vodovodnu mrežu u pojedinim djelovima općine, rekonstrukciju i izgradnju novih prometnica, ulaganja u gradsku rasvjetu... On je dodao da je Kotor, kao neformalna prijestolnica kulture Crne Gore, u proteklom razdoblju učinio sve da potvrdi tu titulu.

„Uvećanjem davanja za kulturu u kotorskoj općini stvorili su se preduvjjeti da možemo s ponosom reći da su festivali i svečanosti koji su se održali u Kotoru, kao i predstave, izložbe, koncerti, učinili grad živim i gradom koji je ‘krojen po mjeri ljudi’. Organiziranjem dočeka Nove godine, drugih događaja, promocijom na stranim i domaćim tržištima Turistička organizacija općine Kotor utvrdila je naš grad na turističkoj mapi Mediterana.”

Zatim je dodao: „Prošle godine smo obećali da će Kotor biti grad spajanja, grad prijatelj, i to smo ispunili. Potpisali smo sporazum o prijateljstvu s Dubrovnikom, Mostarom i

Dodjela nagrade „21. novembar“

Ohridom, protokol o suradnji s Antalijom, nastavili suradnju s pobratimskim gradovima, upoznali nove prijatelje, ugostili smo gradove Svjetske organizacije gradova kulturne baštine, uspostavili kontakte s gradovima na liniji kruzera poput Rodosa, Limasola, Krfa, s kojima ćemo raditi na zajedničkoj strategiji upravljanja destinacijama.”

Zajedno da sačuvamo Kotor na listi UNESCO-a

Uz sve navedeno, pitanje koje je opterećivalo i nastavlja opterećivati naš grad jest pitanje statusa Kotora na UNESCO-voj listi, urbanizacija i ugrožavanje jedinstvene univerzalne vrijednosti, istaknuo je Jokić. „Ovdje i danas želim još jednom da pošaljem poruku svima u Crnoj Gori. Ostanak ili opstanak Kotora na UNESCO-voj listi je pitanje forme, birokracije. Očuvanje jedinstvene univerzalne vrijednosti kulturnog i prirodnog naslijeđa je pitanje suštine. Prostor Boke kotorske nije naš, prostor Boke je naslijeđe svijeta, civilizacije, koje je nama dano na čuvanje. Ako učinimo bilo što da to naslijeđe uništimo, dragi prijatelji, mi nećemo biti ispisani s UNESCO-e liste, mi ćemo sebe, svjesno i namjerno, ispisati iz reda civiliziranih naroda. U mjesecima pred nama država mora zajedno s gradom donijeti niz značajnih odluka u ovom pravcu, bez dodatnih tumačenja, striktnih i dosljednih. Sve ostalo bi nas vodilo tamo gdje nikako ne bismo smjeli krenuti. Gradska uprava, moj tim i ja smo odlučili. Sada je država na potezu. Spremni smo i otvoreni da zajednički, bez ikakvih skrivenih namjera, unatoč svim razlikama, donešemo odluke i provedemo ih u djelo. Spremni smo

Svečana sjednica SO Kotor

i odlučni da našoj djeci ostavimo u naslijeđe ljepotu koja može spasiti svijet.”

Gradska uprava, prema riječima prvog čovjeka općine, ima niz planova za sljedeće razdoblje kako bi se Kotor učinio ‘gradom po mjeri čovjeka’. Kao primarne je izdvojio sudjelovanje u doноšenju Prostorno-urbanističkog plana općine, što će otvoriti mogućnost za izgradnju hotela, zaštitu prostora i ukidanje moratorija, donošenje novoga sedmogodišnjega strateškog plana razvoja grada, kupovinu nekretnina koje će omo-

gući rješavanje desetljetnih problema grada uz rješavanje prometnih problema, borbu za dodjelu koncesije Luci Kotor, kao i izgradnju kompletne komunalne infrastrukture na potezu Radanovići – Bigova.

Na sjednici su bili prisutni mnogobrojni uzvanici iz društvenog i političkog života, predstavnici gradova pobratima i diplomatskog kora.

U muzičkom dijelu programa nastupili su zborovi niže i srednje muzičke škole „Vida Matjan”, gitaristkinja Nađa Janković i mandolinistički sastav HGD „Tripo Tomas”.

Mandolinistički orkestar „Tripo Tomas“

Tivat – veliko gradilište i uspješan brend

Nizom svečanosti u Tivtu je obilježen Dan općine 21. studenoga. Sa svećane sjednice SO poručeno je da je Tivat ponosan na svijetu prošlost, na aktualan trenutak razvoja grada i siguran u blistavu budućnost i daljnji napredak.

Tivat među najprestižnijim turističkim destinacijama Mediterana

„U Tivtu se realiziraju projekti vrijedni ukupno oko dviće milijarde eura. Naš Tivat je kao uspješan brend Crne Gore, zahvaljujući dinamičnoj reformi lokalne zajednice, stvorio neophodne preuvjetne za ekonomski prosperitet dajući time značajan doprinos razvoju Crne Gore. Tivat je turistička destinacija u Crnoj Gori u koju se rado dolazi. On je investicijska destinacija koju, kao svoj dom, vide prestižni globalni investitori i kompanije čija ulaganja su pridonijela da Tivat bude ne samo motor turističkog i ekonomskog razvoja juga, već i Crne Gore, kao i prepoznatljiva destinacija na Mediteranu. Prepoznali smo razvojne šanse. Njihovom uspješnom realizacijom Tivat je danas među najprestižnijim turističkim destinacijama Mediterana. Pred nama je sada izazov da u tom nizu Tivat bude među najboljima”, ocijenio je predsjednik Općine dr. Siniša Kusovac na svečanoj Skupštini Općine na kojoj su bili prisutni mnogo brojni uzvanici.

Prema njegovim riječima, krajem ove godine najznačajnija ulaganja u prometnu infrastrukturu počinju se

Svečana sjednica SO Tivat

ostvarivati otvarajući vrata unapređenju života i rada u Tivtu.

Veliko gradilište i velika arena

Predsjednik Skupštine Općine Ivan Novosel ocijenio je da je Tivat danas „i veliko gradilište i velika arena”. „Realizirani su i započeti mnogobrojni projekti. Strateški plan Općine tra-

sirao je daljnji pravac razvoja koji predviđa značajne investicije i golema ulaganja. Veliki investitori poput Adriatic Marinasa i Luštice Development razvijaju projekte planiranom dinamikom i u skladu s najvećim standardima. Iz godine u godinu Tivat je bogatiji za nove hotelske, turističke i druge sadržaje visoke kategorije”, ocijenio je Novosel. Prema njegovim riječima, lokalna uprava čini sve da bude dobar

servis građana, ali i podrška i ozbiljan partner sadašnjim i budućim investitorima. „Iz vlastitih sredstava i uz značajnu pomoć Vlade realizirani su ili se planiraju mnogobrojni projekti, posebice u području lokalne infrastructure”, dodao je Novosel. On i Kusovac čestitali su uzvanicima i odbornicama te svim građanima i građankama Tivta, prijateljima ovoga grada koji slave dvije važne obljetnice – ‘21. novembra’ - Aranđelovdan i Gospu od zdravlja.

„Grade naš, čestitamo ti praznik sa željom da ti svaki dan bude obasjan suncem mladosti i dječijih osmijeha. Jer grad koji ima veseli i zadovoljni podmladak je grad koji ima svjetlu budućnost. Želimo ti da budeš još ljepši, da se još više razvijaš i rasteš s nama. Sretan praznik”, uputio je čestitku svome gradu učenik prvog razreda OŠ „Drago Milović” Ivan Vojnić.

Na svečanoj sjednici uručena je godišnja nagrada najboljem studentu - ove godine to je Sandra Pean, studentica Fakulteta političkih nauka s prosjekom 9,65.

Svečani „Novembarski dani”

Program svečanog obilježavanja počeo je polaganjem vijenaca na Spomenik palim borcima delegacija Mornarice Vojske Crne Gore, UBNOR-a i Općine Tivat te Dječjeg saveza predvođenih predsjednikom Kusovcem. Trku mira od crkve sv. Roka do Spomenika trčali su braća Filip i članovi Omladinskog kluba. Dr. Ivan Belan, koji je pokrenuo tradicionalnu trku, ovoga 21. XI. nije sudjelovao. Ispred Općine je zatim upriličena ceremonija predaje zastave odredu Bokeljske mornarice, svečani defile kroz grad te kolo Bokeljske mornarice na šetalištu Pine. Sekre-

Predsjednik Općine Tivat, Siniša Kusovac

tariat za kulturu i privrednici Tivta, s Trga magnolija priredili su proslavu „Gradu za rođendan”. Predsjednik Općine dr. Siniša Kusovac presjekao je rođendansku tortu grada koja je tom prilikom poslužena posjetiteljima. Podijeljeni su pokloni s promotivnim materijalom Tivta i novinama ‘Sa požutjelih stranica’ te flajeri Turističke organizacije Tivat o programu za novogodišnje

praznike na rivi Pine. Ugostitelji su čestitali građanima Tivta Dan općine nudeći osvježenje i konzumaciju proizvoda iz svoje ugostiteljske ponude. Mušički ugodenj priredila je Klapa „Romansa” - Udruženja penzionera Tivat. Obilježavanje oslobođenja Općine Tivat traje cijeli mjesec, kao dio programa ‘Novembarski dani’, koji nudi niz kulturnih, sportskih i drugih manifestacija.

*NASTUP MANDOLINSKOG ORKESTRA I FOLKLORNOG ANSAMBLA
20. LISTOPADA U ČAKOVCU*

Jesenska folklorna priča u Čakovcu

**Jedan od ciljeva Susreta je i prezentacija tradicijske
baštine Hrvata izvan domovine.**

Priredio:
Tripo Schubert

Ugodini obilježavanja 70. godišnjice rada Hrvatski sabor kulture, uz materijalnu potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Međimurske županije i Grada Čakovca, organizirao je **20. listopada 2018.** godine u **Centru za kulturu u Čakovcu** 25. Susret hrvatskih folklornih ansambala i izvornih skupina.

Na Susretu je nastupilo oko **900 folkloriša** u sklopu 20 hrvatskih ansambala i skupina te gostujuće skupine iz **Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Slovenije**. Pravo sudjelovanja na 25. Susretu izborili su ansambl i skupine nastupom na županijskim smotrama kojih je ove godine bilo ukupno 18 te jednim samostalnim pregle-

davanjem. Ove manifestacije okupile su diljem Hrvatske od ožujka do rujna 182 folklorne skupine, s ukupno 6.100 folklornih amatera.

Susret je otvorila zamjenica župana Međimurske župani-

je **Sandra Herman** koja je zahvalila svim kulturnim amaterima s područja Međimurja na cjelogodišnjem radu i promociji svojih mjestâ, ali i čitavog Međimurja: „Naša mala zajednica i društvo, bogata ljudima

Razmjena poklona

velika srca, dala je značajan doprinos da Hrvatski sabor kulture doživi 70. rođendan. Svi vi koji njegujete kulturni amaterizam zaslужni ste za očuvanje naše kulturne baštine.“

Folklorni ansambl „Nikola Đurković“ i mandolinски orkestar Hrvatskoga građanskog društva „Tripo Tomas“ sudjelovali su kao gosti programa sa spletom plesova i pjesama Boke kotorske pod nazivom „Bokeška priča“. Koreografiju je priredio Predrag Sušić, glazbenu obradu Đorđe Begu i Milenko Martić.

Mandolinski orkestar, uz ravnjanje prof. Iva Brajaka, nastupio je i samostalno s kompozicijom iz filma *Kum te izvedbom Bokeljske noći*.

„Krenuli smo auto prevoznikom iz Tivta u večernjim satima maršrutom preko Bosne. U jutarnjim satima stigli smo u Zagreb, gdje nam je Nacionalna zajednica Crnogoraca osigurala turističkog vodiča Gorana Banovića, koji nam je pokazao najvažnije znamenitosti grada Zagreba. Nakon osvježenja nastavili smo put prema Čakovcu.

S obzirom na finansijske probleme, sudjelovanje na ovoj smotri omogućili su svojim donacijama sljedeći subjekti: Općina Kotor, Općina Tivat, Luka Kotor, Atlantska plovidba Dubrovnik, Maritime Tivat, Visan, Montenegro lubricants, Dom studenata Kotor, hotel Pana, Caffe Forza, restoran Čatovića mlini, hotel Cattaro i Pomorski muzej.

dan stalni izložbeni postav Muzeja Međimurja.

Na večer smo nastupili u Centru za kulturu nakon završetka natjecateljskog nastupa svih prijavljenih folklornih skupina. Nakon završetka organizator je proglašio pobjed-

Posjet gradu Jajcu

U Čakovcu nas je dočekao, u ime organizatora, gospodin Dejan Buvač i ispratio nas je do hotela Park.

Sutradan smo imali kratke nastupe na glavnome trgu. Prvi je izведен ispred zgrade bivšega Trgovačkog kasina, a drugi nastup je izведен ispred crkve svetoga Nikole.

Nakon nastupa posjetili smo stari grad u kojem je danas smješten raznovrstan i vrijedan arheološki materijal.

nike, uručio diplome, a našemu mandolinском orkestru, Folklorenom ansamblu i Društvu zahvalnice. Također smo razmijenili i prigodne poklone.

Nakon završetka organizirano je druženje uz jelo, piće, pjesmu, upoznavanje s drugim sudionicima, razmjenu podataka pa i nekih konkretnih dogovora za buduće susrete. Sutradan, nakon doručka, zadovoljni i puni lijepih dojmova, krenuli smo istom maršrutom preko Bosne put Boke. Na tom putu zaustavili smo se u Jajcu, obišli nezaobilazne kulturne i turističke destinacije, osvježili se i nastavili put. Kući smo stigli u kasnim večernjim satima“, ispričala je Ljerka Sindik, vođa puta.

*DVADESETI JUBILARNI LUČINDANSKI SUSRETI ODRŽANI U
ZAGREBU 27. LISTOPADA 2018. GODINE*

Lučindanski susreti 2018.

Piše:
Danilo Ivezić

Više od 800 uzvanika, gostiju, Crnogorki, Crnogoraca i prijatelja Crne Gore okupilo se u kinodvorani Studentskog centra na jubilarnim 20. LUČINDANSKIM SUSRETIMA U ZAGREBU pod pokroviteljstvom gradonačelnika Grada Zagreba, a u organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb.

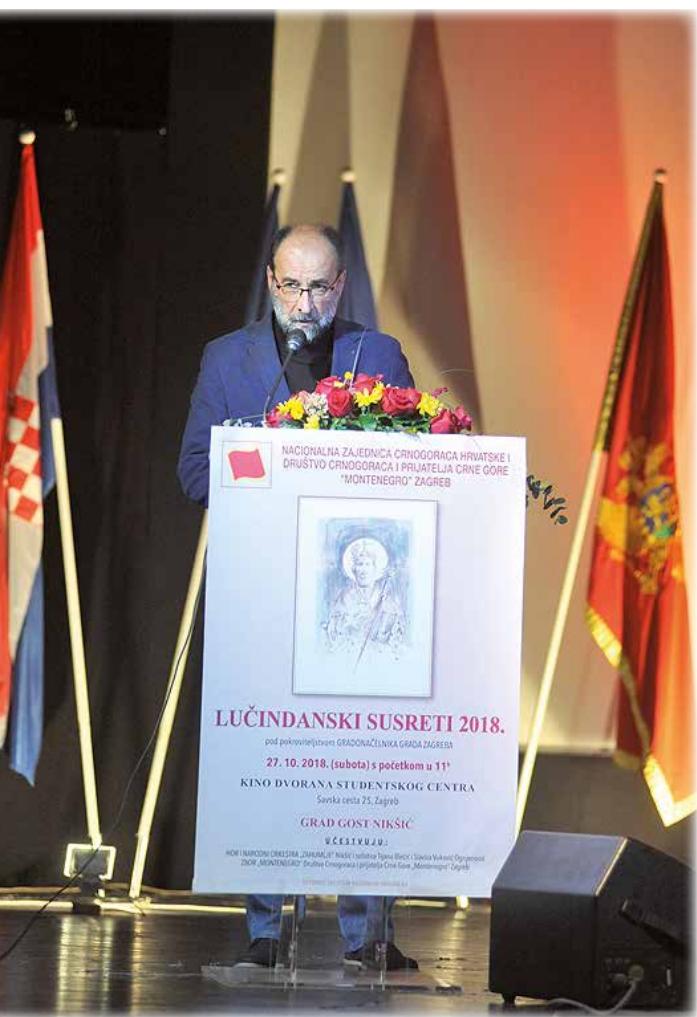
Grad gost Lučindana 2018. bila je Općina Nikšić, a manifestacija je posvećena 160.

Brojni znameniti građani crnogorskog podrijetla obilježili grad Zagreb i Hrvatsku na kulturnom, tehničkom i znanstvenom polju.

godišnjici bitke na Grahovcu i 140. godišnjici Berlinskog kongresa.

Manifestaciji su, među ostalima, prisustvovali: gradonačelnik Grada Zagreba Milan Bandić sa suradnicima, veleposlanik Crne Gore u Republici Hrvatskoj sa suradnicima, predsjednik Savjeta za

nacionalne manjine RH, predsjednik Općine Nikšić Veselin Grbović sa suradnicima, generalni tajnik Matice crnogorske Ivan Ivanović, pomoćnik direktora Uprave za dijasporu Ivan Jovović, akademik Dimitrije Popović, režisera Veljko Bulajić, Milka Babović, Milutin Drljević, Dragutin Lalović,

Danilo Ivezic

predsjednici i predstavnici crnogorskih udruženja: Crnogorskog KPS Društva „Mo-raća“ Kranj; Zavičajnog društva Plava i Gusinja „Izvor“ iz Kranja; Zajednice Crnogoraca iz Srbije i Beograda; Saveza crnogorskih društava Slovenije iz Ljubljane; Kulturno-umjetničkog i sportskog društva „Sandžak“; Crnogorskog društva „Komovi“ iz Maribora.

Obraćajući se uzvanicima i gostima na početku događaja predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske **Danilo Ivezic** je, između ostalog, rekao: „Danas dvadeseti put zaredom NZCH i Društvo ‘Montenegro’ organiziraju Lučindanske susrete. Ovaj kontinuitet i današnja obljetnica

je pokazatelj prvenstveno programske opravdanosti ove manifestacije, ali i kvalitete našeg rada i djelovanja. Ovogodišnjim jubilarnim 20. Lučindanskim susretima obilježavamo dvije velike godišnjice - 160 godina bitke na Grahovcu i 140 godina Berlinskog kongresa, dva događaja koji su presudno odredila budućnost Crne Gore i njezin status u okviru međunarodne zajednice. Nakon bitke na Grahovcu (koji se nalazi u blizini Nikšića, pa je i logično da grad gost Lučindana 2018. bude Nikšić), Crna Gora dobiva prvi put međunarodno priznatu granicu, a time de facto i jednu vrstu međunarodnog priznanja. Berlinški kongres (ugovor) će to i verificirati, u članku 26. ugovora piše: ‘Nezavisnost Crne Gore definitivno

priznaju Visoka Porta i sve Višoke Strane Ugovornice koje je još nijesu priznale’, što je pokazatelj da je Crna Gora i prije Berlinskog kongresa imala međunarodno priznanje, zbog čega je važna prije spomenuta 1858. godina i Grahovac, koje je ovim kongresom potvrđeno i od onih koji to prije nisu napravili. Od 64. članka Ugovora na Crnu Goru se odnosilo 10 članaka. Za uručivanje protokola s odlukama i potpisima sudionika Kongresa Crnoj Gori vezana je jedna neuobičajenost. Izaslanika kneza Bizmarka barona Testa nije nitko primio na Cetinju zbog nezadovoljstva knjaza Nikole odlukama Kongresa i odnosom Bizmarka prema Crnoj Gori.

Veliki datumi su i velika obveza, treba se znati nositi s njima i ne dozvoliti da ih zasje-ne oni koji bi negirali sve crnogorsko, kao što se to pokušava ovih dana u Crnoj Gori u obilježavanju sramnih godišnjica.

U proteklih dvadeset Lučindaskih susreta pričali smo priču o nama, o onome što radimo i što smo učinili. Lučindani su uvijek bili pokazatelji ugleda naše zajednice u Republici Hrvatskoj, našeg mesta i uloge u očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta, ali i građenja mostova suradnje i povjerenja, našeg doprinosa ovom gradu i Republici Hrvatskoj. Jubilej je i prigoda da zahvalimo svima onima koji su svojim ugledom, znanjem i sposobnostima utrli taj put i omogućili ono što jesmo danas. Jedan broj njih, iz plejade onih koji su časno nosili crnogorsko ime, na žalost, nije više s nama, stoga im još jednom hvala za sve. Okitili smo Lučindanske susrete ljepotom crnogorskih gradova, prošetali smo Crnom Gorom, donijeli njezin dio Zagrebu i još uvijek ima prostora za nastavak. Gradovi gosti Lučindana bili su od 2008. kronološkim redom: Bar, Bijelo Polje, Cetinje, Danilovgrad, Tivat, Kotor, Cetinje, Podgorica, Mojkovac, Šavnik. Grad gost Lučindana 2018. je NIKŠIĆ, drugi grad po broju stanovnika u Crnoj Gori, prostorno najveća općina, duge tradicije i kulture čiji korijeni sežu u rano antičko razdoblje - naselje ANDERBA i srednjovjekovno ONOGOŠT. Industrijsko središte prepoznato je i daleko izvan granica Crne Gore, čiju delegaciju na čelu s predsjednikom Općine gospodinom Veselinom Grbovićem još jednom pozdravljam.

Kulturni dio programa Lučindana 2018. pripada gradu gostu, zboru ‘Zahumlje’, Javnoj ustanovi Zahumlje koja je prije desetak dana obilježila

120 godina djelovanja i rada, na čemu im iskreno čestitam!"

Dobrodošlicu svim sudionicima manifestacije u ime domaćina poželio je Zbor „Montenegro“ - Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb s voditeljem i instrumentalistom na harmonici Edinom Džaferagićem, a uz pratnju Danijela Domazeta na kahonu, pjesmama: LETOVANIĆ, ZELENI SE ZORO ZELENA LIVADA, MOĆEVČIĆU MALI CARIGRADE.

Grdonačelnik Grada Zagreba **Milan Bandić** u svom je obraćanju posebno naglasio: „Lučindanski susreti Crnogoraca Hrvatske održavaju se od 1999., dakle ove godine dva deseti put, a od 2008. imam čast da im budem pokrovitelj. Na ovim susretima iskazujete brigu za očuvanjem vlastitoga nacionalnog i vjerskog identiteta, crnogorske kulture i tradicije. Neprocjenjiv je vaš doprinos u izgradnji mostova suradnje Republike Hrvatske i Crne Gore na kulturnom, gospodarskom, znanstvenom te na svim drugim područjima... Sa zadovoljstvom konstatiram kako Grad Zagreb s Vijećem crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, Društvom Crnogoraca i prija-

Grbović, Bandić, Ivezić

telja Crne Gore ‘Montenegro’ Zagreb i Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske njeguje iskreno prijateljstvo. Mi u Gradskoj upravi ćemo i nadalje nastojati da se prava pripadnika crnogorske zajednice u cijelini poštuju te ćemo i nadalje stvarati dobre vibracije za sve manjinske zajednice u našem gradu i našoj domovini. Hvala vam, drage Crnogorce i dragi Crnogorci, što pridonosite skladu zagrebačke svakodnevnice! I neka tako bude uvijek!"

U ime Uprave za dijasporu prisutne je pozdravio pomoćnik direktora **Ivan Jovović**, a u ime Matice crnogorske, dugogodišnjeg partnera Nacionalne zajednice na brojnim programskim aktivnostima, generalni tajnik **Ivan Ivanić**.

Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine R. Hrvatske **Aleksandar Tolnauer** u svom obraćanju je naglasio: „Sve to nije bilo ni najmanje jednostavno jer se odvijalo u specifičnim uvjetima vezanim uz ratne okolnosti u kojima je trebalo premostiti te prevladataći nasljeđe ratnog i poratnog vremena, s puno mudrosti, hrabrosti i strpljenja, te uspostaviti razvoj odnosa između Crne Gore i Hrvatske, dva naroda koja su dugo desetljeća živjeli u istoj državi. Tu je Nacionalna zajednica Crnogoraca u Hrvatskoj dala golemi doprinos i odigrala ključnu ulogu ne samo na kulturnom prostoru, već i na upoznavanju i prepoznavanju javnosti obje države s poviješću, znanjem i iskustvom, kako Crnogoraca u Republici Hrvatskoj tako i Hrvata u Republici

Milan Bandić

Crnoj Gori, čime su stvoren i izrazito unaprijeđeni bilateralni odnosi između Crne Gore i Hrvatske, te koji su krenuli na put ostvarenja punog opsega suradnje i rješavanja svih pitanja. Ova suradnja od izuzetne je važnosti bez obzira na postotak brojnosti crnogorske i hrvatske nacionalne manjine u Hrvatskoj i Crnoj Gori, jer one su male po brojnosti, ali velike po ugledu, zaslugama i djelima, te će iskoristiti ovu prigodu da zahvalim svima iz crnogorske zajednice koji su bili promicatelji demokratskog dijaloga

i europskih humanističkih ideja u uspostavljanju visokih standarda u svim sferama života, a prepoznati su i djeluju u Hrvatskoj kao umjetnici, znanstvenici, sportaši, gospodarstvenici, javni radnici. Spomenut će neke od njih uz ispriku onima koje slučajno izostavim. Dakle, to su: pok. emeritus prof. dr. Veselin Sijmović, prof. dr. Radomir Pavićević, prof. dr. Dragan Lalović, Dušan Vukotić, Veljko Bulajić, Dimitrije Popović, Mirko Ko-

vač, Stevan Luketić, dr. Ljubomir Kuljača, Milutin Drljević, Danilo Ivezić, Dušan Mišković itd.“

Predsjednik Općine Nikšić, grada gosta Lučindana 2018., gospodin **Veselin Grbović** rekao je uz ostalo: „Posebno nam je želja ojačati veze s crnogor-

nogorcima u Hrvatskoj uspjeli su integrirati se u javni, politički i društveni život Hrvatske, a u isto vrijeme posebno baštiniti crnogorski, nacionalni i kulturni identitet i stvaralački mu pridonositi. Mnogi od vas su bili i bit će izuzetno uspješni u svojim profesijama i stoga cijenjeni i poštovani u hrvatskoj zajednici i šire.“

U kulturnom dijelu programa nastupio je zbor ‘Zahumlje’ i Narodni orkestar ‘Zahumlje’ sa solistima, koji su ove godine obilježili 120 godina djelovanja i rada, koji su svojim nastupom odu-

ševili prisutne u kinodvorani SC-a. Završni dio programa bio je zajednički nastup zbara ‘Zahumlje’ i zbara ‘Montenegro’ s pjesmom „Niže nebo nije plavo“, a nastavak je slijedio u holu na tradicionalnom koktelu uz crnogorska pića i jela.

Pozdravne brzojave uputili su: predsjednica Republike Hrvatske **KOLINDA GRABAR-KITAROVIĆ**; predsjednik Crne Gore **MILO ĐUKANOVIĆ**; predsjednik Skupštine Crne Gore **IVAN BRAJOVIĆ**.

skom nacionalnom zajednicom u Hrvatskoj, što i ovim susretima činimo svjesni činjenice da ste vi državlјani Republike Hrvatske, ali isto tako da trebate svoju Crnu Goru i da ona treba vas. Trudit ćemo se da naše veze ojačamo. Vi ste upravo oni koji su učinili da u onim turobnim vremenima koja su za nama sačuvate svoj obraz i obraz Crne Gore. Također, bili ste uz svoju zemlju i u momentima kada se borila da vrati svoju nezavisnost. Cr-

Kapetanska generacija

Piše:
Miroslav Marušić

Ispred kafane „Dojmi“ u Kotoru okupilo se nesvakidašnje društvo da proslavi svoj jubilej. Na stolu ispred njih su: maketa jedrenjaka, razbacane crno-bijele fotografije, novinari, kamere, fotoaparati... Znatiželjni turisti s upravo pristiglog kruzera prilaze i pitaju što se događa.

Objašnjavamo da osmorica umirovljenih kapetana, generacije nautičara Pomorske škole Kotor iz 1953. godine, proslavlja svojih šezdeset pet godina mature.

„Ovo je bila jedna od najuspješnijih generacija Pomorske škole u Kotoru. Od ukupno trideset četiri učenika, trideset dvojica su postali kapetani duge plovidbe, jedan od njih profesor, a drugi menadžer pomorstva. Posebno bih istaknuo našega kolegu Antona Moškova koji je bio direktor Jugooceanije Kotor, gradonačelnik Kotora i kapetan duge plovidbe“, objašnjava inicijator ovog okupljanja, kapetan Mihailo Ognjenović.

„Vi ste naši oridinalni koji nas podsjećate i uživo vraćate u vremena duge tradicije Pomorske škole koja je osnovana 1849. godine. Na prethodnom okupljanju, 60 godina mature, bilo vas je petorica, a ovaj put osmorica. Imam dojam

Za kapetane život je zauvijek more...

da što ste stariji, to vas je sve više. Ovo su trenuci kada priča prelazi u djelo tog vremena. Sigurno je puno emocija. Pred nama su ljudi s nepunih 90 godina života koji su, na neki način, pisali poslijeratnu historiju Pomorske škole“, istaknuo je u pozdravnome govoru današnji direktor Pomorske škole Kotor Veljko Botica.

Uspješna generacija nakon šezdeset pet godina danas ima deset maturanata, sve bivših kapetana duge plovidbe. To su: Dušan Savić, Vojo Dulić, Marko Vuksanović, Ivo Giljača, Jozef Bato Lovrić, Đoko Lončarević, Boro Martinović,

Đoko Njirić, Sava Ivanović i Mihailo Ognjenović.

Od ukupno trideset četiri maturanata, okupilo se njih osam kako bi evocirali zajedničke uspomene na školske dane. Prije dolaska u kafanu „Dojmi“ posjetili su svoju profesoricu gđu Anušku Zloković, uručivši joj popis maturanata i knjigu s posvetom za sjećanje na 20. rujna 2018. i generaciju iz 1953. godine.

Posebno raspoložen i zadovoljan, Mihailo Ognjenović objašnjava novinarima kako je devet godina svaki dan putovao u školu, od Rimsa do Kotora.

Socijalistička Republika Crna Gora
LUČKA KAPETANIJA KOTOR
Br. 04-544/1-71.
Kotor, 16.VIII.1971 godine

U vezi prijave NIKOLIĆ Mata Ante, rođenog 1922 u Frčiću, nastanjenog u Sarajevu od 13.VIII.1971, svjedodžbe o gradnji čamca izdate Šeškara Vučević Petra iz Bijele, potvrđene od Brodogradilišta "Bijela" u Bijeloj da je po zanatu izgradjen, svjedodžbe o teždarenju izdate od Julke Kapetanije u Kotoru br.03-643 d 13.VIII.1971, legitimacija izdate od Vejne pošte 2862- "Sarajevo" iz koje preizlazi da je imenovan državljanin SFRJ, a na osnovu člana 5 tačke I zakona o upisu pomorskih brodova i čamaca ("Službeni list SFRJ", br.8/66) kes i člana 11 tačke I Pravilnika o upisu pomorskih čamaca ("Službeni list SFRJ", br.38/65) eva lučka kapetanija danas

K.J.M.Š.z.N.

o upisu prijavljenega čamca u glavu knjigu očekivanih čamaca knjiga I strana 194 Lučke kapetanije Kotor i to:
Oznaka (i ime) KP 194 "SLAVICA"

Lučka upisat: Kotor

Tip čamca: pasara

Materijal gradnjeti drve

Njeste, brodograditelj, i godina gradnje: Bijela - 1971, Vučević Peter - Bijela.
Njere: duljina 4,50, širina 1,55 i dužina 0,60 metara.

Registarska tenzija: 0,82 bruto - 422 neta.

Pokretna sile: velača 1 meter 370, površinski od 4 X 3 na bensin (mjeđuvlasničko preveziti: 8-9 lica rečnih i 1 voditelja).

Najmanji broj članova posade: jedan

Datum upisat: 16.VIII.1971 i izdat list očekivnosti za čamac

Vlasništvo: Nikolić Mata Ante, Prčanj u opštini (24 dijela)

Voditelj čamca: Nikolić Ante i Zoran

Pravni osnov sticanja vlasništva: Svjedodžbe gradnje izdata od Šeškara Vučević Petra iz Bijele od 1.VIII.1971 potvrđena od Brodogradilišta Bijela u Bijeloj da je po zanatu izgrađena.

Razne zabilješke-granice plovitosti: Može ploviti u granicama zaliva Beke Keterske ed arte koja spaja Rij. Crno do Rij. Murište-Arza.

Čamac je novo gradnja, upisan po prvi put i razvrstan u IV.kat.čamaca. Vlasnički čamac dužan je ispisati gde je navedena oznaka (KP 194) sa obje strane pramca čamca veličine 10 cm. Način. Iste tako vlasnik je dužan da u roku od osam dana prijavi sve kapetanije svaku promjenu čamca.

Prativ sveg iščenja može se izjaviti žalba u roku 15 dana po prijemu sveg rješenja i publikum sekretarijatu za privredu SFRJ Crne Gore u Titogradu. Žalba se prenosi putem sve kapetanije i tekstira po tar. br.2 ZORAT sa N. Dm. 6.

Taksa u iznosu od N. Dm. 21 po tar. br. 1 i 7 Zakona o Repub. administrativnim takšama naplaćena, na molbi naličnjena i peništena.

RJEŠENJE DOSTAVITI:

- Nikolić M. Ante-Prčanj,
- Referentu za upis čamaca L.K.K. i
- Arhivi sve kapetanije.

LUČKI KAPETAN,
Raspovac kap. Božo

M. M. T.

torska Srednja pomorska škola je bila najstarija, s najjačom tradicijom."

Kako kaže Ognjenović, prvi put se ukrcao na brod 4. listopada 1949. godine u Dubrovniku, na parobrod „Kosmaj“, poslije završene prve godine školovanja. Putovanje do Buenos Airesa trajalo je 42 dana. „To je bila praktična nastava, ukrcani smo kao špicvajeri. Radili smo na brodu sve po

potrebi, a nakon jednogodišnje prakse nastavljali školovanje. Takav je bio princip, da se vidi jeste li za brod ili ne.“

Talijanski model školovanja danas podrazumijeva tri godine školovanja. Godinu dana idete na brod, a nakon toga opet u školu, da završite četvrtu godinu. Biti pomorac je zanat, a ljudi pokušavaju od toga napraviti nauku. Danas je mnogo lakše“, konstatira sadašnji direktor Botica.

„Najteže u životu bilo mi je na prvom brodu 'Kosmaj', tadašnje 'Jugoslavenske slobodne plovidbe' sa Sušaka (preteće 'Jugolinije'). Brod je bio na parni pogon kada nam se dogodio brodolom. Požar je izbio dok se 'Kosmaj' nalazio na pučini južnog Atlantika, više od 1.000 kilometara daleko od najbližeg kopna.

Skoro puna dva dana trajali su nadljudski naporci da se požar svlada, ali pomoći nije bilo iako je poslan SOS signal. Kapetan Čercket naredio je posadi na napusti brod u plamenu i prijeđe u dva oronula drvena čamca za spašavanje“, priča Ognjenović.

Razgovoru se pridružuje i kapetan Ivo Giljača, rodom iz Grblja.

„Nisam mislio da će postati pomorac, niti kapetan. Imao sam deset godina kada je moja porodica napustila Grbalj i preselila se u Vojvodinu. Poslije osmogodišnje škole bio sam upisan u Vojno-medicinsku školu u Beogradu. Ali, čavoj me donio u Kotor na ljetovanje i prepisao sam se u nautiku. Umjesto da budem doktor, što sam želio, postao sam kapetan.

Na Jugoceaniji sam plovio samo kao kadet. Hvala im lijepo što su mi dali otkaz, zajedno s kolegama Mirkom Štiljetom i Nikolom Samardžićem (kasnije direktorom kompanije), kada smo 1957. godine

„Brodovi su se zvali 'Napredak', 'Ljubomir', 'Durmitorac'. To su bile trabakule koje su putovale po tri sata do Kotora. U to vrijeme u Pomorskoj školi bilo je čaka iz cijele Jugoslavije koji su bili smješteni u internatu, u zgradu Jadranske straže, današnjem Institutu za biologiju mora. Najviše ih je bilo iz Dalmacije. Pomorske škole u to su vrijeme bile u Bakru i Dubrovniku, ali ko-

proglašeni viškom radne snage.

Sva trojica smo tada otišli u 'Jugoliniju' Rijeka. Tu sam brzo napredovao. Unaprijedili su me za drugog oficira, dobio sam stipendiju za Višu pomorsku školu, dali su mi stan kao odličnom studentu i brata mi ukrcali.

Kada sam završio kapetanski, slučajno sam sreo direktora 'Barske plovidbe', Dabanovačića i svoga školskog druga Đoka Lončarevića. Uvjerili su me da prijeđem na Barsku kompaniju. I ja, budala, napuštam 'Jugoliniju', prelazim na Barsku plovidbu i nakon tri godine bivam proglašen tehnološkim viškom. Hvala im lijepo, spasili su me neznanja i sirotinje", zaključuje Giljača.

I tako je iz najbolje završio u najgoroj jugoslavenskoj kompaniji, a onda u najboljoj europskoj kompaniji „Swiss Atlantic“, gdje poslije tri godine plovidbe gradi kuću u Tivtu, kupuje stan u Rijeci, automobil, prosperira. Ali, život ga vodi dalje. Nakon „Swiss Atlantic“ odlazi u „Šibensku slobodnu plovidbu“ gdje sljedećih deset godina plovi. Dolazi i nesretna ratna 1991. godina, kada odlazi na Lošinjsku plovidbu, kasnije opet na stranca.

„Stigla je penzija. Danas živim na dva kraja, na relaciji Tivat – Rijeka, ovamo ljeti, tamo zimi. Život leti“, kaže kapetan Giljača.

Pomorac, danas i nekada?

„To je golema razlika. Mi smo navigivali i po petnaest mjeseci. Doma ostaneš mjesec dana i opet te zovu natrag. Bio sam zapovjednik na Jugoceaniji, plaća mi je bila 24 dolara, plus dinari. Danas, moj sin je tri mjeseca na brodu, tri doma i ima plaću 12.000 dolara“, kaže kapetan Slavko Sava Ivanović.

Kako komentirate ove današnje tečajeve nakon kojih

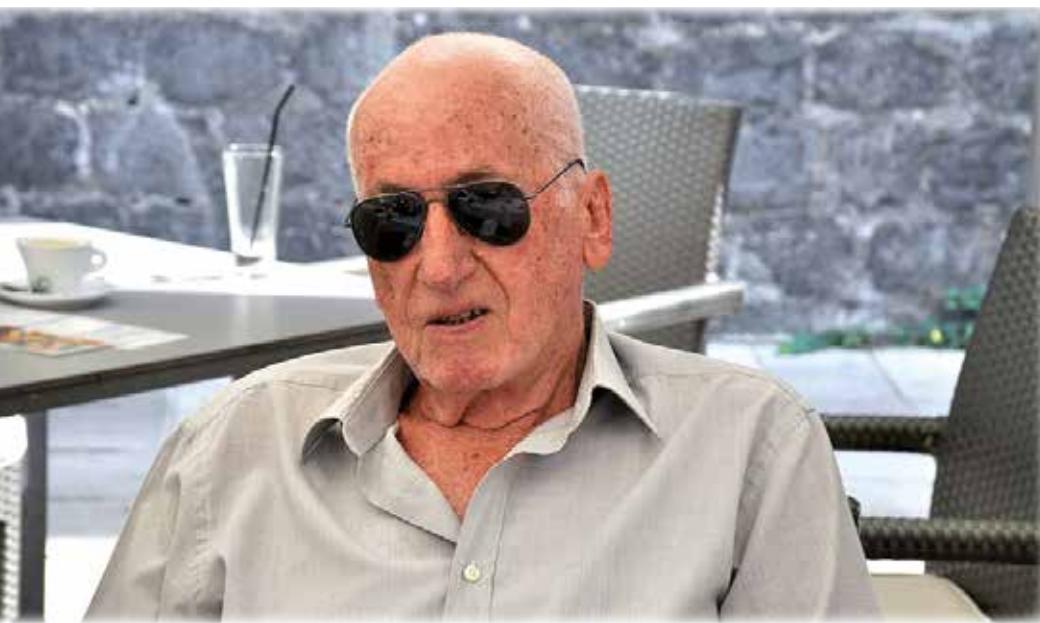

možete postati pomorac za nekoliko mjeseci?

„Prije izvjesnog vremena sam bio pozvan kao gost na sastanak pomorskih kapetana Europe. Sve sam ja to saslušao, a onda sam predsjednika pitao kako je moguće da nakon školovanja od tri mjeseca netko zamijeni mene ili bilo koga koji je kadeturu radio dvije godine. A on meni odgovara da danas imamo simulator.

Ma koji simulator?! Može li on meni simulirati praksu, npr. kada doživiš mrtvo more, nevrijeme... Mi smo se praksom školovali 19 godina. Ovo s tečajevima već nam se vraća kao bumerang. Mi smo se rugali Filipincima, zvali smo ih Filipi jer su svi imali patent kapetana duge plovidbe, a bili su obični mornari. To se danas i kod nas događa jer je velika proizvodnja tog kadra.

Proslavili 65 godina mature - najstariji kapetan Dušan Savić

Kod nas ima 4.500 pomoraca, ali kada pitate koliko je izdano certifikata duge plovidbe, onda je to 15.000.

Danas se koriste kompjutri, Internet, moderne stvari, ali to treba znati. Ne može se sve naučiti za tri mjeseca. Što ako padne sistem, nisam siguran da znaju što je sekstant, da znaju zvijezde... imaju GPS.

Bio sam zapovjednik na brodu 'Nikšić'. Plovili smo Crnim morem. Nisam imao ništa od električke navigacije, čak ni radar, samo jedan radio-goniometar. Igrom slučaja, telegrafist je prosuo čaj u njega i baterije su izgorjele. Inače, tamo je uvijek oblačno. Možete misliti koje sam imao muke da dođem do Koreje! Ali, stigli smo zahvaljujući praksi, iskuštu... „, ispričao nam je kapetan Ivanović.

Kapetan Vojislav Dulić iz Bijele dugo godina je radio kao zapovjednik. Iskrcao se da leke 1968. Kasnije nastavlja raditi kao pilot u Brodogradilištu Bijela. Uvodio je kruzere kroz Boku do 1980. godine.

„Obrazovanje i znanje koje su mi pružili Srednja pomorska škola Kotor i Viša pomor-

ska Rijeka imalo je presudni značaj za cijeli moj radni vijek“, kaže on.

O pomorskome životu iz jednoga drugog ugla govorio nam je kapetan Jozef Bato Lovrić iz Zelenike, koji kaže da i po četiri godine nije dolazio kući.

„Imao sam jednu martenjuzu u Tel Avivu, raspuštenicu kod koje sam odlazio umjesto doma. Lijepa su to bila vremena, ali i opasna. Ja sam išao od Tel Aviva, za Haifu. Nikada nismo plovili blizu obale zbog postavljanja mina. Imao sam sreću. Tri puta sam mogao nastradati. Ipak, imao sam neku taliju“, zaključio je Lovrić.

Kruh sa sedam kora?

Proslavili 65 godina mature.

„Teški je to kruh. Čovjek nije mogao birati, ili pomorac ili kopati zemlju. Ljudi iz ovih krajeva su bili ili seljaci ili pomorci. Teško se živjelo, ovo je bio pasivan kraj. Ljudi su bili vrijedni.“

„Što da vam kažem o brodovima. Na trideset i tri broda sam bio zapovjednik i stekao penziju. Danas se kao penzioner bavim vrtom. Imam dvije crkve koje su doktorice. Sin mi je pomorac, kapetan broda, a to mi je bio i đede, prađede, vođa palube. Porodica smo pomoraca, tradicije“, kaže zadovoljno kapetan Marko Vuksanović iz Tivta.

Najstariji maturant, kapetan Dušan Savić!

Najstariji maturant, kapetan Dušan Savić iz Ubala, koji živi u Denovićima, za mjesec dana puni 90 godina. Cijeli svoj radni vijek proveo je na brodovima Jugooceanije. Nije mijenjao kompanije. Kaže da je njezinim nestankom za njega nestao interes za pomorstvo.

„Jugooceanija je bila druga po veličini brodarska kompanija u tadašnjoj državi. Teško mi je pao njezin raspad. Imala je 27 brodova, sa 700.000 tona nosivosti. Rado i danas promatram ovu zgradu Jugooceanije koja će na žalost završiti kao i kompanija“, sjetno zaključuje kapetan Savić.

U MINISTARSTVU KULTURE NA CETINJU, PRED VELIKIM BROJEM LJUBITELJA UMJETNOSTI, OTVORENA JE 11. LISTOPADA IZLOŽBA RADOVA ISTAKNUTOG UMJETNIKA MIODRAGA MIJA ADŽIĆA U POVODU 60 GODINA UMJETNIČKOG RADA I 80 GODINA ŽIVOTA

Mijo Adžić - crnogorski „uomo universale“

Scenograf je kod kuće u svim umjetnostima jer njegova umjetnost sadrži sve druge. Scenograf je inženjer, arhitekt, slikar, kipar, izumitelj, istraživač i sanjar. Nemoguće ga je zamisliti kao monogamnog stvaraoca. Teo Otto

Priredio:
Tripo Schubert

Nakon Revolucionarne etide Frederika Šopena koju je izvela pijanistkinja Jelena Vukićević Vukmirović i kratkog video zapisa o Mijovom stvaralaštvu, prisutne je u ime organizatora Matice crnogorske - Ogranak Cetinje pozdravio slikar i majstor karikature Luka Lagator istaknuvši pritom zahvalnost za potporu u organizaciji izložbe Ministarstvu kulture i Narodnome muzeju Crne Gore, dok su o radovima govorili dr. Anastazija Miranović, historičarka umjetnosti, likovna kritičarka, modna kreatorica i direktorica Narodnog muzeja Crne Gore i kazališni režiser Blagota Eraković.

Miodrag Mijo Adžić

Izložbu je otvorila Dragica Milić, generalna direktorka Direktorata za kulturno-umjetničko stvaralaštvo u Ministarstvu kulture.

Otvarami izložbu zaključila je da je Miodrag Mijo Adžić umjetnik koji je ostvario impozantno i značajno umjetničko djelo, čime je osigurao dostoјno mjesto i u hrvatskoj i u crnogorskoj kulturi.

„Za večerašnji postav autor je sam selektirao najznačajnija ostvarenja iz svoga višedesetljetnog opusa. Izložena djela upućuju na raskošan talent i kompleksan kreativni svijet koji je Mijo izgradio tijekom svog života. Njegov interes kretao se u različitim područjima umjetnosti i stvaralaštva: scenografiji, slikarstvu, kostimografiji itd., pa otud i pomalo neobičan koncept večerašnjeg postava kojim je svojim sugrađanima i sunarodnjacima predstavio multidimenzionalna likovna istraživanja i zanimanja. Tu su i slike koje pokazuju umjetnikovu posvećenost i vezanost uz mediteransko podneblje, ali i fotografija o valorizaciji umjetničkog rada.“

O djelu Mija Adžića govorila je dr. Anastazija Miranović, historičarka umjetnosti, likovna kritičarka, direktorka Narodnog muzeja Crne Gore te je uz ostalo rekla:

„Vec same brojke puno govore – 80 godina života – 60 godina umjetničkog stvaralaš-

tva... i to kakvog! Svestranog, potentno-kreativnog, s dozom privilegiranog luksuza kao posljedice osobne talentiranosti i spleta zadanih okolnosti.

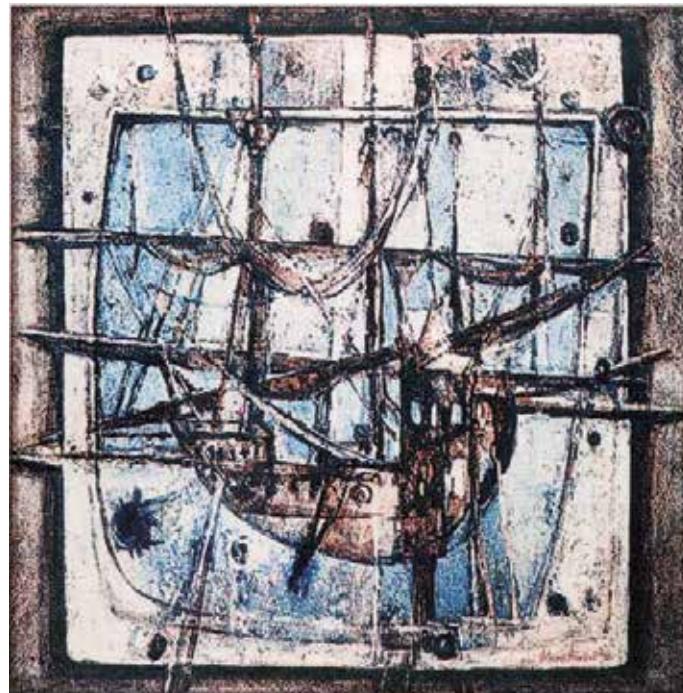
Jer, usud je htio da se Mijo iskaže i ostvari kao slikar, scenograf, arhitekt, eksterijerist, kostimograf... Prema trenutnim kreativnim preokupacijama, nerijetko i paralelno, Mijo se kretao u ambijentima i atmosferi tišinom prožete intime slikarskog ateljea do kohabitirajuće kakofonije različja zvukova, slika, sceničnih prizora pod svjetlima pozornice ‘što život znače’ i zrače.

U kreativnoj amplitudi od slikara do scenografa i/ili scenografa do slikara, poput klatna koje ne miruje i nikada se potpuno ne zaustavlja, stvaralački poticaji tvorili su inventivno-intenzivne mobilnosti, koje pokreću umjetnikov duh i danas, u jubilarnim godinama života/stvaralaštva.

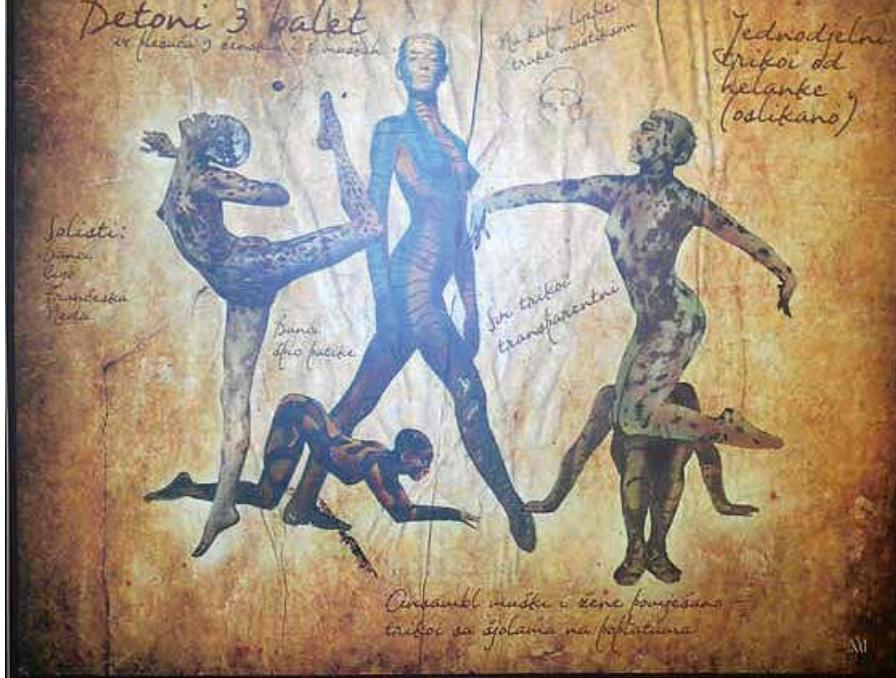
Kao prvi školovani crnogorski scenograf, s nijednom odradenom scenografijom za crnogorski kazališni prostor, profesionalni smiraj dočekao je u Hrvatskome narodnom kazalištu u Splitu. Opet stjecaj okolnosti kojem su, čini se, podjednako pridonijeli umjetnik i Crna Gora.

Hrvatska je Mijova umjetnička pregnuća i dostignuća darivala mnogobrojnim nagradama i priznanjima. Crna Gora i ovom retrospektivnom izložbom odaje počast velikom umjetniku.

Cetinjski *genius loci* u sprezi s generacijskom immanentnošću hercegnovskoga umjetničkog školovanja pridonijeli su da Lubarda i Milunović u znatnoj mjeri obilježe rano

Stara galija, ulje na platnu

Mijovo stvaralaštvo. Učeći od najboljih, njima okružen, razvijao je mladi umjetnik svoje talente postupno profilirajući umjetnički *credo*. Rodno Cetinje, Mediteran iz više vizura i ambijenata – od Herceg Novog do Splita, beogradska i zagrebačka Akademija, pariška edukativna nadgradnja, potaknuti prirodom posla, snažnom literarnom potkom svjetskih i domicilnih književnih klasika i suvremenika, s vremenom su profilirali i sublimirali djelo koje je istodobno slika i teatar, fikcija i život, uhvaćeni trenutak i epoha u trajanju.

Poput renesansnih umjetnika, Mijo je crnogorski ‘uomo universale’, podjednako zahtjevan i odgovoran prema sebi i izazovima umjetnosti.

Osamnaest samostalnih likovnih izložbi, na desetine kolektivnih, i više stotina realiziranih scenografskih rješenja za dramske, baletne, operne projekte, uz niz presedana, poput pet premijera za četiri mjeseca ili preko 200 izvođenja *Sjora File* s Mijovom scenografijom, šest premijera Gotovčeva *Era s onoga svijeta* s različitim redateljima, a istim scenografom – Mjom, govore o umjetniku golemyh kreativno-energetskih potencijala, s višedesetljetnom, kontinuiranom umjetničkom karijerom.“

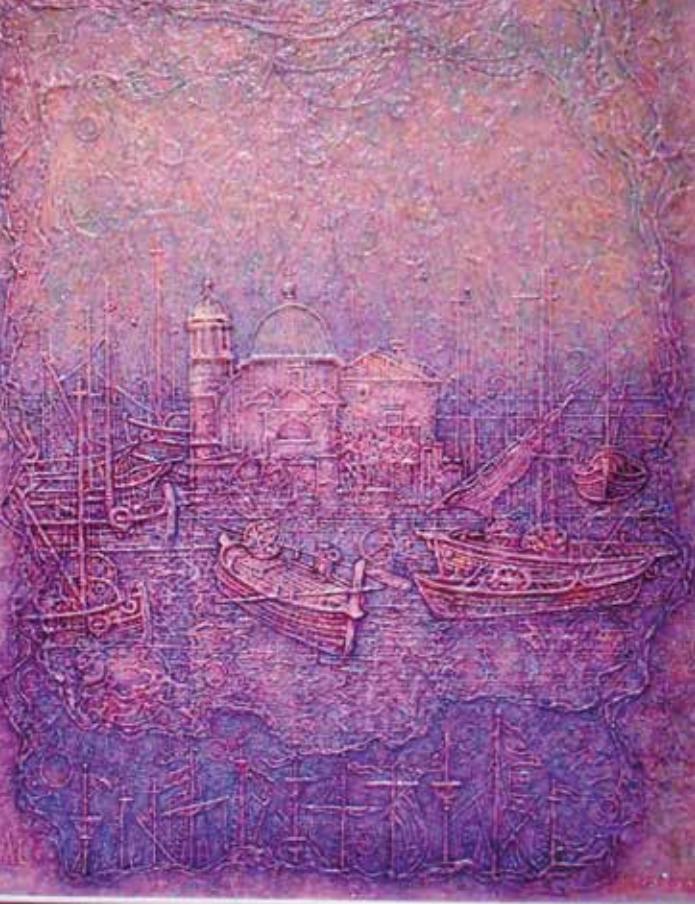
Poznati i priznati crnogorski kazališni režiser Blagota Eraković u osrtu na Mijovo stvaralaštvo istaknuo je da je Mijo scenografiju pretvorio u slikarstvo. On je to učinio obrnutim putem, naglašava Eraković, koje se može slobodno nazvati slikarstvom prvog reda:

„Mijo Adžić imao je sreću da dođe u Hrvatsko narodno kazalište Split koje ima operu, balet i dramu. To su rijetki sretnici njegove stroke koji uđu u takav prostor u kojem se događa sve što se tiče scene. On je shvatio o čemu se radi od samog početka i s podjednakim uspjehom je rješavao prostor u baletu, operi i drami.“

Dimitrije Popović o Miju Adžiću

„Stvaralački rad profesora Mija Adžića, slikara i scenografa, pratim unazad tridesetak godina. Njegov bogati opus ostvarivan u umjetnikovoj matičnoj, teatarskoj instituciji, Hrvatskome narodnom kazalištu u Splitu i na uglednim svjetskim pozornicama, potvrđuje ga kao iznimnog autora. Biti slikar – scenograf znači svoj umjetnički senzibilitet, svoje umijeće i iskustvo staviti u funkciju one likovnosti koja će na adekvatan način uz fenomen vizualizacije odražavati karakter djela koje se izvodi na sceni. Bilo da je riječ o drami, operi, mjuziklu, baletu, slikar scenograf se svaki put susreće sa zahtjevnim kvalitativnim problemom. Slikar u teatru mora misliti i o zadanom prostoru u kojem se artikulira pokret, gesta i glas aktera na pozornici. Koherentnost scenskog prostora i radnje na bini ostvaruju se onda kada se scenografija prožima s redateljevim konceptom predstave. Tada se uspostavlja ona neophodna uzajamnost likovnog idioma s teatarskim izrazom.“

Mijo Adžić spada u one rijetke umjetnike koji su svoja scenografska rješenja gotovo idealno usuglašavali s redateljskim konceptima, a da pri tom zadrže svoju autorskiju personalnost, odnosno prepoznatljivost, što je rezultiralo uspješnošću projekata.

Mijo Adžić je slikar mediteranske provenijencije. Suptilni kolorist i sugestivni grafičar. Njegov stvaralački senzibilitet omogućio mu je da se u teatru uspješno bavi lirskim i dramatskim sižejima.

Dovoljno je pogledati njegove crteže i akvarele za pojedine predstave pa da se odmah uoči umjetnikov studiozni pristup u pronalaženju vizualizacije motiva, odnosno zadanog sižea nekog djela kroz oblik, strukturu, svjetlost.

U svome bogatom opusu, preko dvije stotine teatarskih scenografija u zemlji i svijetu, Adžić je bio inspiriran s najvećim i najpopularnijim djelima domaćih i inozemnih autora, klasicima i modernistima operne, dramske ili baletne umjetnosti. Iz umjetnikove

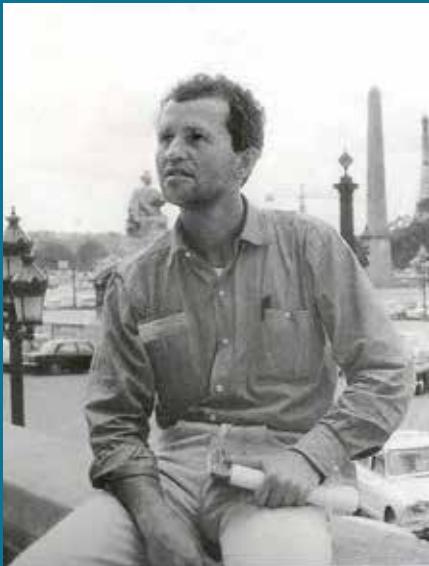
bogate biografije izdvajamo ovom prilikom samo nekoliko djela kojima je Adžićeva scenografija dala uvjerljiv umjetnički pečat.“

Medijator ove izložbe Borislav Cimeša o Miju Adžiću je rekao:

„Unatoč detronizaciji i demetropolizaciji poslijeratnog Cetinja nakon 2. svjetskog rata ono je i dalje, nastavljući duh tradicije i burnih vjekova dramatične prošlosti, očuvalo karakter crnogorskog Vajmara i Hajdelberga. U ovome umjetničkom gradu rođen je slikar Miodrag Adžić. Grad je nosio duh njegovog osnivača Ivana Crnojevića i Obodske štamparije, prve državne u svijetu, crnogorskih dinastija i vladika, kulturnih pothvata i pijanstva ratova, svetog Petra, Njegoša i Lovćena, kralja Nikole i besmrtnog Bogišića, ali i energiju mladosti koja je Cetinju donijela sudbinu Feniksa. Iz Cetinja su već 50-ih godina dvadesetog stoljeća otišli Lalić, Banjević, Đonović, Dušan Đurović, Vuko Pavićević, Milunović i Lubarda, Blaženka Katalinić, filmski mag Velimir Veljo

Stojanović, mnogobrojni glumački prvaci, ali su ostali da sjaj grada čuvaju Aleksandar Leso Ivanović, Kiš, Radonja Vešović, Čedo Vuković, Božo Bulatović, Radoslav Rotković, slikar akademik Miloš Vušković, enciklopedist Ratko Đurović, znameniti historičari Risto Dragičević i Niko Simov Martinović. I mladi Miodrag Adžić. Stvarajući uz Lesa, Kiša, u konkurenciji Dada, Berkuljana, Prijica, Filipovića i ostalih, koji će uskoro postati slavni, Mijo Adžić osvaja prve likovne nagrade. *Susreti* i *Prosvojetni rad* objavljaju mu prve nagrađene likovne rade nakon kojih on odlazi iz višestoljetne crnogorske prijestolnice da bi se skrasio u drevnom i duže od 1.700 godina starom Splitu, jednoj od slavnih prijestolnica istočne obale Jadrana. Pošao je u zagrljav svojoj drugoj majci, Hrvatskoj, koja je s njegovom Crnom Gorom stoljećima gradila uvišeni kult i zasluženi časni naziv *Antimurale Christianitatis* (predziđe Europe). Iz Cetinja je ponio Lesov poetski kozmizam ('svaka je smrt po jedna propast svijeta') i auru Ivanovićeve pjesničkog mediteranizma ('samo se meni sužnju na kamenu more u nebu ogleda'). Kao i Leso, Mijo Adžić je daljini svakoj dio srca dao. Ali, polovina njegovog srca kuca za Crnu Goru, a

IZ BIOGRAFIJE MIODRAGA MIJA ADŽIĆA

Miodrag Mijo Adžić rođen 25. lipnja 1938. godine u Danilovgradu. Osnovnu školu završio na Cetinju. Srednju umjetničku školu u Herceg Novom i Splitu. Diplomirao je na Umjetničkoj akademiji u Beogradu 1967./68. godine

na Odsjeku pozorišne filmske scenografije i slikarstva. Nakon završetka studija kao hrvatski stipendist odlazi u Pariz na specijalizaciju scenografije.

Radni vijek proveo je u Hrvatskom narodnom kazalištu u Splitu kao stalni scenograf opere, drame i baleta. Uz scenografiju bavi se slikarstvom.

Član je Udruženja likovnih umjetnika Hrvatske od 1964. godine. Realizirao je 18 samostalnih izložbi i postavio više od 250 scenografskih, kostimografskih i slikarskih projekata u kazalištima, na televiziji i na filmu diljem nekadašnje Jugoslavije.

Sudjelovao je i na mnogobrojnim grupnim izložbama crnogorskog, hrvatskog i jugoslavenskog slikarstva.

Za svoj uspješan rad Mijo Adžić nagradivan je mnogobrojnim uglednim nagradama među kojima treba istaknuti visoko državno odlikovanje iz područja kulture, Odličje reda Danice hr-

vatske s likom Marka Marulića, koje mu je uručio 2003. godine tadašnji predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić. Dobitnik je Medalje grada Splita za svoj uspješni četrdesetogodišnji rad te priznanja Vatikana „Apostolski blagoslov“, „Povelje na pergamantu“ pape Ivana Pavla II. za „Projekt oltara“ na splitskoj rivi u povodu proslave 1.700 godina grada Splita. „Medalju Grada Splita“ dobio je za iznimne uspjehe na području scenografije.

Profesor Mijo Adžić također je aktivan društveni djelatnik koji je puno radio, i danas intenzivno radi, na prožimanju dviju kultura i osnaživanju međudržavnih veza Crne Gore i Hrvatske.

Počasni je član Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore i dobitnik Povelje 2016. godine za razvoj prijateljskih odnosa dviju država.

Živi i radi na Cetinju.

ona druga samo za Hrvatsku. I njegova duša nalazi svoj spokoj u zagrljaju njegovih majki i njegove dvije domovine. Širi svoje horizonte i svoj doživljaj mediteranskog pupka svijeta u čije su temelje ugrađeni vrhovi judeo, antičke i rimske civilizacije i kulture. Na Cetinju je doslikavao i doživljavao Lesovu sliku svijeta 'svatova koji su na kopljje nebo naboli pa modro palo po njima', a u Splitu Marulićev kozmos. Na Cetinju je pogled usmjeravao i vrhunio nebu, a u Splitu modrim morskim dubinama. Svoj poetski mikrokozmos izgradio je povezujući u nerasidivi most ova dva svijeta i kozmosa, kamen i more, nebo i podmorje, spajajući ih za-

grljene u mediteranski tron univerzuma. Vidio je, doživio i oslikao život pod morem i na zemlji, uronio i u jedan i drugi uspostavljajući s njima i u njima svoju umjetničku i kreativnu adresu mediteranizma. Na njoj je konstituiran njegov mikrokozmos. I njegova slika svijeta. Kroz nju se prepliću igra, zvuk i slika gradeći svoje koherentno jedinstvo. Udružene, povijest i sudsudina su kroz opus Dušana Vukotića, Veljka Bulajića, Dimitrija Popovića, Stevana Luketića, Mije Adžića, Krsta Papića, Vasku Lipovca, akademika Simovića, Plamenca, Andjelića, Kuljače i znamenitog Mirka Kovača ugradile sebe uz crnogorsku i u hrvatsku riznicu umjetničke

kulture. Tako se djelomično crnogorski odužio veličanstvenom duhu hrvatskih velikana Bogišića, Račkog, Štrosmajera, Pančića, Jergovića, Sladea, Vojnovića, Bukovca, Zorea, Rendića, Parčića, Mažuranića, Stjepana Radića, Meštrovića, Valdeca i drugih besmrtnika koji su gradili i proslavljali uz svoju hrvatsku domovinu slavu, ugled, dostojanstvo i dignitet Crne Gore. Neka im je na tome vječna slava i hvala. A jubilaru Adžiću, koji je pridonio izgradnji crnogorsko-hrvatskih mostova ljubavi, bratstva, suradnje i stvaralaštva, neka bude čast što je bio jedan od takvih misionara.“

Presjek nedavnih aktivnosti polaznika nastave hrvatskoga jezika i kulture

Piše:
Brankica Vrbat

Osvojeno prvo mjesto za skupni rad na natječaju Hrvatske matice iseljenika - Igračka u srcu

Scijljem očuvanja hrvatskoga nacionalnoga identiteta, stjecanja novih vještina i znanja djece predškolskog i školskog uzrasta uz razvijanje jezičnih kompetencija te učenje o hrvatskoj kulturnoj i tradicijskoj baštini, *Hrvatska matica iseljenika* u suradnji s *Hrvatskom školom Boston* i *Zakladom hrvatskih studija iz Sydneyja* objavila je natječaj za djecu i mlade koji žive i obrazuju se izvan RH. Sudionici u dobi od 5 do 18 godina natjecali su se u četiri kategorije: likovnoj, fotografiji, multimediji i literarnoj.

U natječaju su sudjelovale hrvatske škole iz: Australije, SAD-a, Njemačke, Švedske, Italije, Srbije te Bosne i Hercegovine.

Tema natječaja bila je igračka inspirirana hrvatskom tradicijskom kulturom, a učenici hrvatske nastave izradili su drvenu igračku koju su nazvali *Đir po Hrvatskoj*. Igra je skupni rad učenika iz Tivta i Kotor-a, a zamišljena je na način

Pobjednička igra "Đir po Hrvatskoj"

da se od polja broj 1 (START) do polja broj 52 (CILJ) pijuni kreću kako bi obišli cijelu Hrvatsku.

Igru može igrati više igrača, a započinje bacanjem kockice. Broj koji prvi igrač dobije označava prvo polje na koje igrač treba stati te izvlači karticu s brojem polja na koje je stao. Na karticama su pitanja vezana za hrvatsku kulturnu i prirodnu baštinu, povijest i zemljopis RH. Polja predstavljaju gradove, otoke, rijeke, planine u Hrvatskoj te njene susjedne

države. Ako igrač točno odgovori na pitanje, baca kocku još jednom i igra sve dok netočno odgovori na pitanje ili dok u karticama ne najde na pitanje koje u sebi nosi određenu kaznu. Tada kocku daje drugom igraču. Na ovaj način djeca kroz igru uče o Hrvatskoj.

Osim s navedenom igrom, učenici su u natječaju sudjelovali i s još dvije slagalice koje predstavljaju edukativnu igračku pomoću koje dijete uči o hrvatskoj povijesti, kulturi i tradiciji. Prva slagalica

predstavlja Kairosa te prikazuje djeci jedan od najljepših primjeraka umjetnosti koji je pronađen u našim krajevima, a koji se danas nalazi u Trogiru.

Učenici pomoću slagalice uče o tome što predstavlja bog sretnog trenutka, zašto je prikazan na način na koji je, nešto o samostanu Sv. Nikole u kojem se ovaj reljef čuva te općenito o gradu Trogiru. Ovaj rad naslikala je učenica Doris Deković.

Druga slagalica prikazuje splitsku rivi i Katedralu sv. Duje, a naslikale su je učenice Rozalija Francesković i Melani Sindik. Djeca pomoću ove slagalice uče koju važnost riva ima za Spiličane, kako izgleda Katedrala sv. Duje, tko je bio sv. Duje, a tko car Dioklecijan te kako je izgledala hrvatska povijest u njegovo doba. Povezujući sve navedene činjenice, a i još mnoge druge, djeca na kreativan način mogu proći cjelokupnu povijest Dalmacije i njenih vladara te kulturnu baštinu grada Splita.

Pobjednički radovi (prva tri mesta) iz svake kategorije bit će izloženi u sklopu završne aktivnosti multimedijalnog projekta *Igračka u srcu* inspirirana hrvatskom tradicijskom kulturom koja će se održati 4. prosinca 2018. godine u Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu.

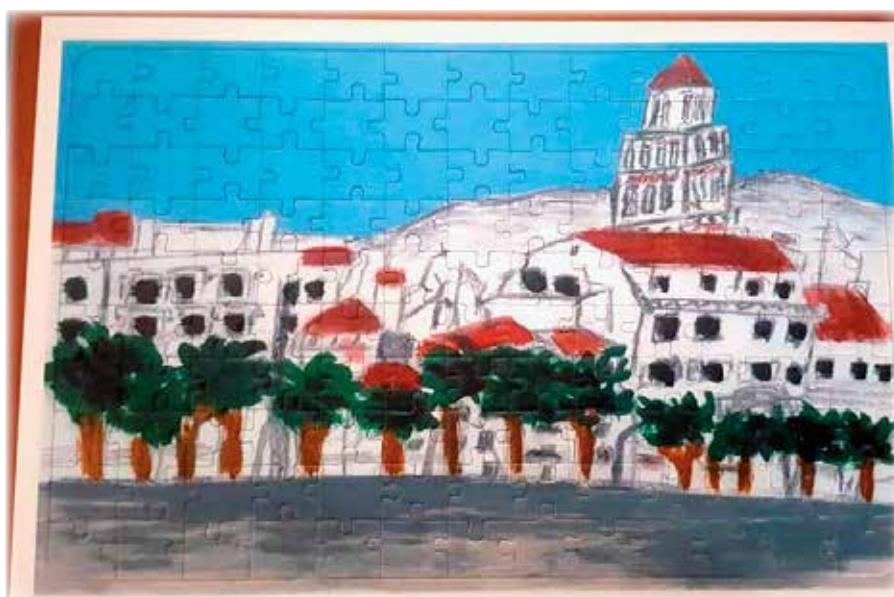
Sudjelovanje u 26. po redu Maloj školi hrvatskoga jezika i kulture u Novom Vinodolskom

Od 16. - 27. srpnja održala se 26. po redu *Malá škola hrvatskoga jezika i kulture*, u organizaciji Hrvatske

matrice iseljenika. Program škole svake godine odvija se u Domu Crvenoga križa grada Zagreba u Novom Vinodo-

Slagalica Kairos - rad učenice Doris Deković

Spliška riva - zajednički rad učenica Melani Sindik i Rozalije Francesković

lskom. Ovaj grad bogate kulturne prošlosti već je dugi niz godina domaćin Maloj školi kojoj je temeljni cilj da djeca koja žive izvan Hrvatske uprijede svoje znanje hrvatskoga jezika te upoznaju kulturnu i prirodnu baštinu kraja u kojem borave i, općenito, Republike Hrvatske.

Riječ je o jedinstvenoj prilici da učenici u svakodnevnim zanimljivim radionicama nau-

će ponešto iz bogate hrvatske kulture, tradicije i povijesti, da upotpune i prošire znanja stečena u školskim klupama, da upoznaju vršnjake iz cijelog svijeta te da pokažu svoja znanja u različitim sportskim i drugim natjecanjima. Program obuhvaća djecu i mlade iz kruga hrvatskih zajednica u svijetu, a ove godine su im se, zahvaljujući Središnjem državnom uredu za Hrva-

Učenici s gospodom Darinkom Balen iz Zagrebačke županije

te izvan RH i Matici iseljenika, pridružili učenici iz Crne Gore. Kroz *Malu školu* učenici su se upoznali s detaljima iz hrvatske povijesti, običajima, kulturom i tradicijom, izučavali su hrvatsku književnost i jezik te promicali nematerijalnu kulturnu baštinu javnim izvedbama raznih programa. Tako su na jednoj tematskoj večeri, u kojoj su se trebale predstaviti sve zemlje sudionice ove škole, učenici otplesali Kolo svetog Tripuna i oduševili sve prisutne. Također, aktivno

su sudjelovali u raznim kreativnim radionicama (jezičnoj, novinarskoj, lutkarskoj, dramskoj, plesnoj i filmskoj) te nizu sportskih, rekreativnih i zabavnih sadržaja, a objedinjen sadržaj svih radionica prikazan je na večernoj završnoj priredbi.

Ovogodišnji je program okupio 84 polaznika, uzrasta od 9 do 18 godina, iz 18 europskih i prekoceanskih zemalja: SAD-a, Omana, Katara, Švicarske, Irske, Mađarske, Njemačke, Austrije, Italije, Velike Britani-

je, Belgije, Švedske, Norveške, Slovenije, Francuske, Španjolske, Hrvatske i Crne Gore.

Kako bi se bolje upoznali sa svojim vršnjacima i ponosno im pokazali kraj iz kojega dolaze, učenici hrvatske nastave svoje male prijatelje darovali su promotivnim materijalima o Boki kotorskoj te iskazali želju za druženjem i nakon završetka ove hvalevrijedne manifestacije.

Ovo predivno druženje završilo je 27. srpnja, a ovim putem još jednom hvala Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan RH, Hrvatskoj matici iseljenika, Hrvatskom nacionalnom vijeću Crne Gore te NVO-u Gjurgjevom brdu koji su učenicima omogućili ovo neprocjenjivo iskustvo.

U šetnji gradom...

Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina u Koljnofu

Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina u organizaciji je Hrvatske matice iseljenika i Hrvatske manjinske samouprave u Koljnofu, a

održao se od 21. do 23. rujna 2018. godine. Među mladim Hrvatima iz Mađarske, Austrije, Slovenije, Italije i Rumunjske našle su se i predstavnice Crne Gore, a one su: učenica Rozalija Francesković i nastavnica Brankica Vrbat. Njih je na navedeni Forum uputilo Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore.

Tema ovogodišnjeg Foruma bila je „*Manjinsko obrazovanje na hrvatskome jeziku – iskustva mladih*“, a glavna okosnica bilo je pitanje što mladi ljudi osjećaju prema manjinskoj nastavi na hrvatskome jeziku.

Tijekom tri dana mlađi su raspravljali o problemima manjinskoga obrazovanja na hrvatskome jeziku, a i upoznali su se s bogatom kulturnom i povijesnom baštinom Hrvata u mađarskome dijelu Gradišća.

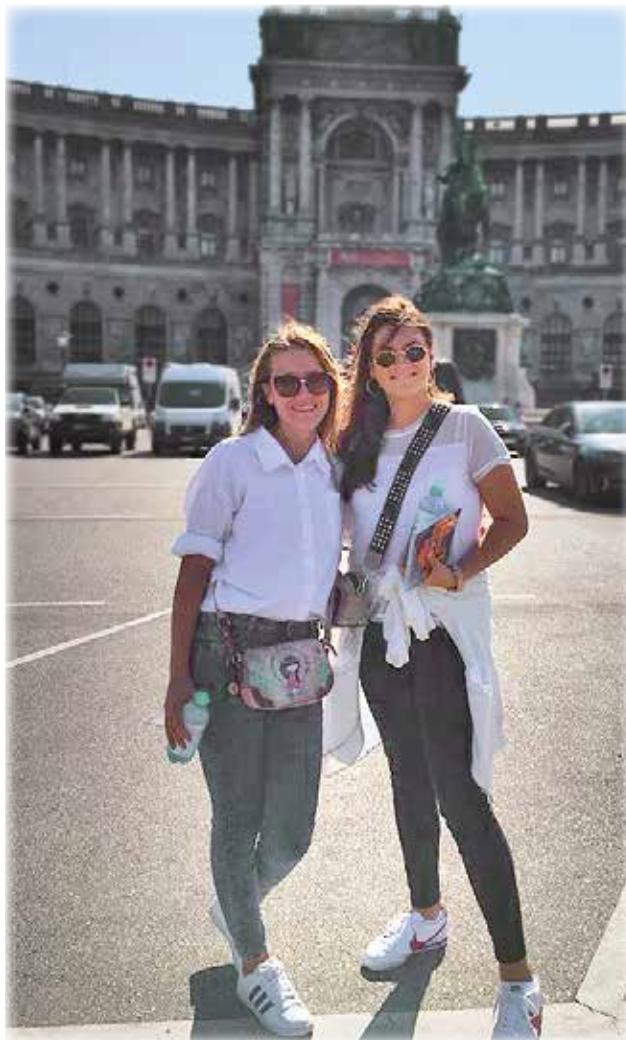
Putem predavanja, kao i na radionicama i panelima, mlađi manjinci pokušali su odgovoriti na sljedeća pitanja:

- U kolikoj mjeri postojeće manjinsko obrazovanje omogućuje očuvanje jezika i kulture hrvatskih manjinskih zajednica?
- Kakve jezične kompetencije stječu mlađe osobe u sustavu manjinskoga obrazovanja te jesu li one dovoljne?
- Kakav je odnos prema nasljeđu narječja hrvatskih manjina?
- Treba li prednost dati učenju narječja ili književnoga hrvatskoga jezika?

Osim mlađih pripadnika hrvatskih manjina, Forumu je prisustvovalo i vodstvo Hrvatske matice iseljenika na čelu s ravnateljem Mijom Marićem te predsjednikom Upravnog odbora Milanom Kovačem kao i predstavnici Središnjeg državnog ureda Republike Hrvatske.

Rozalija o iskustvu pohađanja nastave hrvatskoga jezika i kulture

Učenica Rozalija Francesković s nastavnicom Brankicom Vrbat

Opjevanom gradu

Piše:
Marina Dulović, prof.

U sklopu proslave dana Općine Kotor, 21. studenoga, u crkvi sv. Duha, najreprezentativnijem prostoru u gradu, održan je koncert pod nazivom „Opjevanom gradu“.

Pozdravljajući predstavnike Općine Kotor, sugrađane i goste, prisutnima se na početku večeri obratila predsjednica NVO-a Međunarodnoga festivala klapa - Perast, Tina Braić Ugrinić. Ona je istaknu-

„Ono što spaja sva tri današnja praznika je vjera u ideale, vjera u svoj grad i vjera u Boga. Možda vjera u ono što danas ljudi sve manje imaju.“

la: „Želim vam čestitati Dan oslobođenja Kotora, kao i svim kršćanskim vjernicima Gospu od zdravlja te Aranđelovdan. U datumu 21. studenoga spjena su sva tri praznika, a on obilježava i višestoljetnu toleranciju te se s pravom naziva

DAN OPĆINE KOTOR. Ovaj dan nas podsjeća na nešto uzvišeno i svečano i pobuduje vesela osjećanja. Međutim, ne treba zaboraviti koliki je trnovit put prijeđen prije oslobođenja, ostvarenja slobode, i koliko su samo puta ideali ti-

Klapa „Bisernice Boke“

jem historije trajali i padali i ponovno se radali.“

Pjesmom 'Oj Kotore, Kotore' večer je započela poznata Ženska klapa „Bisernice Boke“ koja s uspjehom radi više od tri desetljeća njegujući tradicionalne bokeljske i klapske pjesme našeg podneblja. Od samog početka večer je tekla u ugodnoj atmosferi i raspoloženju publike koja je sudionike nagradila osmijehom i burnim pljeskom. Pjevačko društvo Grbalj, koje je osnovano prije osamnaest godina s ciljem njegovanja kulturnog i muzičkog naslijeđa kraja iz kojeg dolaze i čiji rad budi veliku pažnju etnologa i etnomuzikologa, predstavilo se s tri pjesme: 'Oj livado, oj zelena', 'Mala moja' i 'Prepelica'. U nastavku su nastupile novoosnovane dječje klape koje s velikim entuzijazmom i upornošću vodi nastavnica muzike Nada Baldić – „Galiotice“ i „Kotorski gardelini“. „Galiotice“ su pjevale o 'Karampani', a „Gardelini“ 'Serenadu'. Mješovita klapa „Sastanak“, koja uz bokeljske pjesme njeguje i moderne interpretacije, pridružila se dječjoj klapi „Gardelini“ i zajedno su otpjevali pjesmu 'Ako te pitaju'. Za muzički dir po Boki zadužen je bio popularni sastav „Škuribanda“, a publika je zajedno s njima zapjevala poznate melodije 'Boko moja mila' i 'Šjora Mare'. Jedna od mlađih kotorskih klapa, „Maris“, na svom repertoaru uz klapske pjesme ima obrade pop i mediteranske muzike. Sudionice su mnogobrojnih festivala, a voljenome gradu ove večeri poklonile su tri pjesme: 'Malo mi za sriću triba', 'Subota je dan od pjace' i poznatu 'Bokeljsku noć'. Publika je iste večeri imala privilegij da ponovno, ali ne tako često, čuje jednog od muzičkih simbola novog vremena grada Kotora, talentiranog i plodnog skladatelja koji ostavlja iznimno do-

jam sa skladbama zabavnog karaktera i dječjim pjesmama, Zorana Proročića. Uz također talentiranu solistkinju Dragana Bokan, čija toplina glasa godi i najzahtjevnijem slušalačkom uhu, njihov nastup bio je izvrstan muzički doživljaj. Ambijent crkve sv. Duha, Bogom dan za glas kakav ima Dragana i Zoranovi prsti na klaviru - sklad su i harmonija tandem koji treba čuti. Ovom duetu na sceni se pridružio i Mikan Kovačević, direktor Festivala klapa. Oni su zajedno nastupali i daleke 1985. go-

dine na Festivalu 'Glas Boke'. Dragana je tada pjevala Zoranovu pjesmu 'Ribarske mreže' i sada nakon 33 godine ponovno zajedno - Dragana, Zoran i Mikan. Izveli su kompoziciju 'Mali dio bogatstva'. Više puta nagradivana i vrlo priznata ženska klapa „Incanto“ pri kraju večeri pridružila se ostatim izvođačima i otpjevala dvije pjesme: 'Hoda, hoda' i 'Žudjenje moje'. U nastavku večeri publiku su ponovno razveselile „Bisernice“ s pjesmom 'Čakule', a spletom igara iz Boke četiri para Folklornog ansambla

„Nikola Đurković“ svojim elegantnim nastupom dali su večeri sasvim drugu dimenziju. Večer je završena nastupom obnovljenoga Gradskeg zbor pod dirigentskom palicom Đurđe Petrović Poljak i interpretacijama popularnih pop pjesama. Svakako je trebalo puno truda uložiti u obnovu ansambla koji ima tridesetak članova i za grad predstavlja značajnu kulturnu vrijednost, uz očekivanje da u svom repertoaru imaju pjesme koje pjevaju o Kotoru i Boki.

Uz muzički i folklorni dio, večer je imala i poetski karakter. Prozne tekstove Dubravke Jovanović i Gracijele Čulić posvećene Kotoru čitala je Marina Dulović, članica UO Festivala klapa, a pjesmu ‘Spomen na Boku’ Frana Alfrevića pročitala je predsjednica Tina Braić Ugrinić. Za konferansu ove uspješne večeri bila je zadužena suradnica Festivala klapa Karolina Radulović.

Gradska zbor „Nikola Đurković“

Boka – kamen i more

Piše:
Željko Brguljan

Kako snimiti Boku? Kako uspješno prenijeti osobno viđenje i duh jednog neponovljivog krajolika? Tog tajanstvenog zaljeva južnoga Jadrana, punog kontrasta između pitome mediteranske vegetacije koja „povezuje“ konglomerate kamenih kuća pomorskih naselja i, njoj oprečnih, strmih, surovih brda što se iz mirne morske površine prijeteći uzdižu k nebu. Nije lako prenijeti čarobni duh, ali ni snagu gotovo mitske Boke, ni one osunčane, a kamoli kišne, kada se sivi oblaci nakupe unutar prirodnog amfiteatra Zaljeva kao u grotlu ugaslog vulkana. Za to treba ne samo fotografkska (ili slikarska) vrsnost nego i osjećaj za motiv i atmosferu te poznavanje duha Zaljeva i ljubav prema njemu. Sve se to sretno sjedinilo u Antonu – Guli Markoviću i zato nas susret s njegovim fotografskim djelima uvijek ponovno oduševi, ali i dirne. Ljubav i poštovanje prema bokeškoj baštini, kao starosjedilac naslijedio je od predaka te usvajao odrastanjem. Ustrajnim radom je usavršavao tehnička znanja i razvijao mogućnosti, a osjećaj za motiv i trenutak nije mu nedostajao niti ga je ikada naruštao. I tko bi, na posljetku, mogao poznavati bolje sva

Susret s njegovim fotografskim djelima uvijek ponovno oduševi, ali i dirne

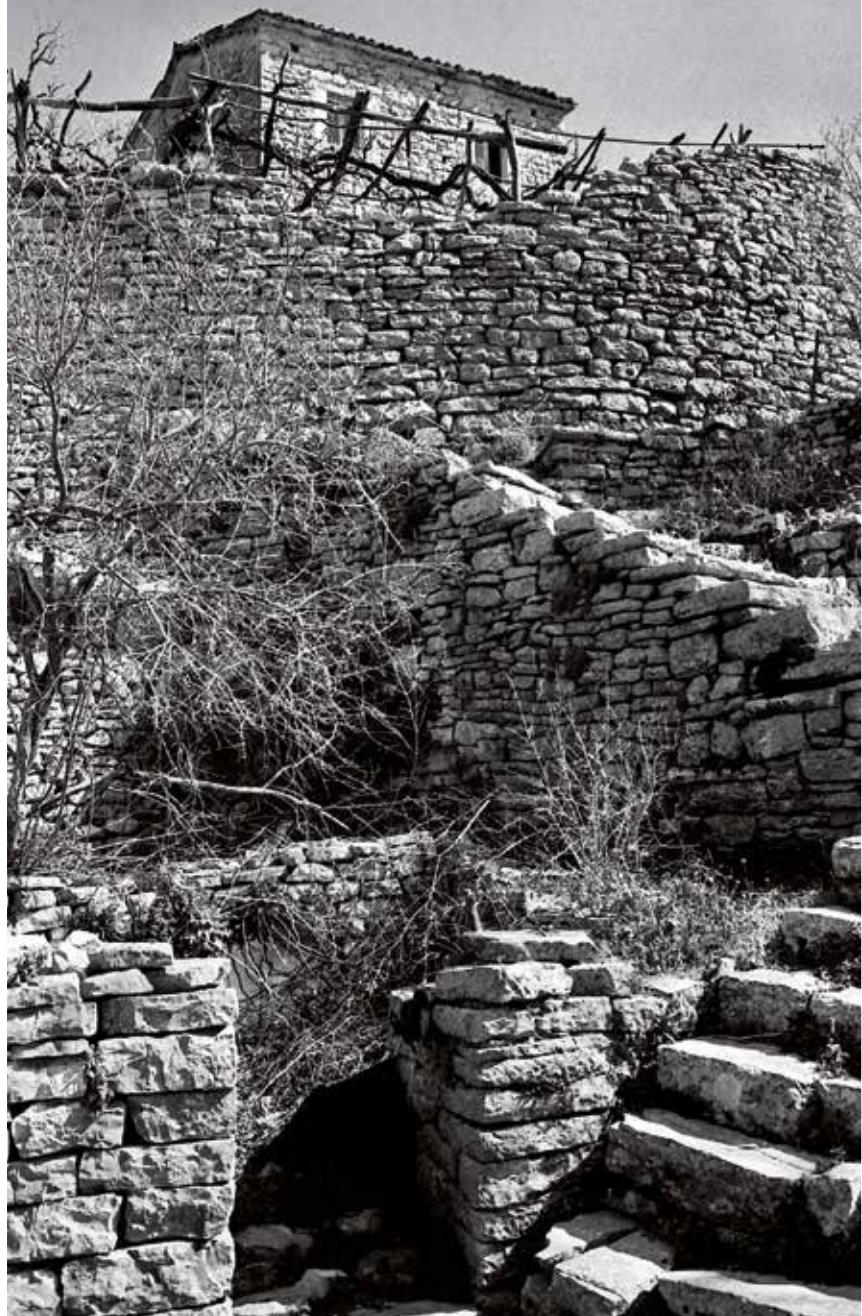

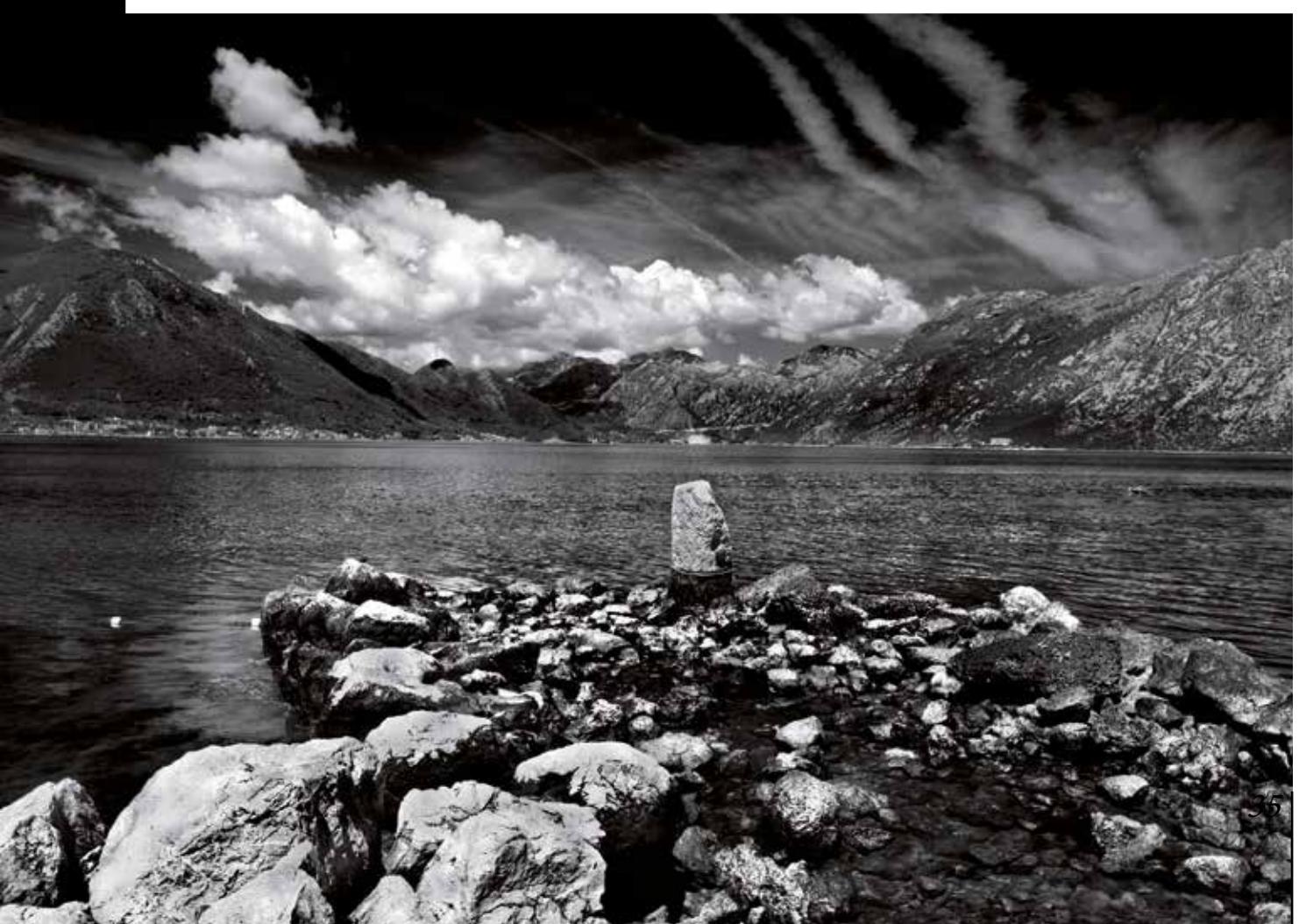
S izložbe u Zagrebu

mjesta i prirodne tajne našeg Zaljeva, ako ne on koji ga je prelazio pješice, motorom, autom, avionom te je, na kraju, ronjenjem upoznavao podmorsklu floru Zaljeva. Da bi osjetio (i uspješno prenio) samu bit Boke, želio ju je vidjeti iz neobičajenih pozicija, penjući se na okolna brda, kako bi došao do svih planinskih zakutaka, otkud je bolje mogao spoznati Zaljev i imati cijelovitiju vizuru

i rjeđu perspektivu. I tako su nastali sjajni pogledi na vječni *Sinus Risonicus* iz Gornjeg Stoliva... Naravno da je ovjekovječio i svoju Gornju Lastvu – to nedirnuto pitoreskno prastaro mjesto na padini Vrmca. Ali, onda je morao otici do kraja – upoznati Zaljev iz zraka. I zaista, kao sportski pilot, vinuo se Boki pod oblake, uživao u igri sunca i bjelasjanju „srebrne“ površine zaljevskog

mora, unutar kojeg, poput rijetkih bisera, izranjaju otoci Sv. Jurja, Gospe od Škrpjela, Stradiotija, Mamule... Naravno, nije propustio zabilježiti svojim aparatom sve te fantastične trenutke pa neki od tih radova i na ovoj Markovićevoj izložbi svjedoče o jednom Zaljevu rijetke i bogate prirodne i graditeljske baštine i o jednom fotografu koji je ljubav prema rodnom kraju pretočio u slike dostupne brojnim poštovateljima stare kulture koja pomalo iščezava. Ovdje prije svega mislimo na Gulinе antologische radove iz 70-ih i 80-tih godina, crnobijele fotografije jednog malog svijeta - tivatskih *originala*, ribara i kalafata, starih kuća i mandraća, isluženih barki... ljudi i predjela kojim danas dominira moderan, i strani nam, „grad“ *Porto Montenegro* s betoniranom obalom, sjajnim rezidencijama i još sjajnijim jahtama. Dok koračamo tom obalom luksuza, među zakrabiljenim istočnim milijunashima, s nostalgijom se prisjećamo malog zaljevskog svijeta starinskih stvari i običnih ljudi o kojima će nam zauvijek svjedočiti fotografije Bokelja Antona Markovića.

O autoru:

Anton Marković Gula je rođen 1951. u bokokotorskom gradu Tivtu, u Crnoj Gori. Iako je, diplomiravši na Višoj pomorskoj školi u Kotoru, po zvanju strojarski inženjer, Marković je po vokaciji fotograf i snimatelj. To je njegovo duboko opredjeljenje i prava, životna profesija. Počinje snimati već kao osamnaestogodišnjak, a 80-ih godina je i profesionalni foto reporter i filmski snimatelj. Filmom se bavio i unutar Foto kino i video kluba „Mladost“ iz Tivta, a uloga sportskog pilota aero-kluba „Boka“ omogućila mu je da snima i iz zraka. Snimio je osam kratkometražnih filmova i brojne dokumentarne filmove, među kojima valja istaći onaj o brdu „Vrmac“, prostoru s jedinstvenom biljnom i spomeničkom baštinom. Posebna je zasluga Antona Markovića što je stvorio bogatu foto-dokumentarnu zbirku o razvoju Tivta u posljednjih pola stoljeća.

Opremio je svojim fotografijama više knjiga o spomeničkoj baštini Boke Kotorske. Sudjelovao je na više od 60 skupnih izložbi, a ovo je njegova 10. samostalna izložba i prva u Zagrebu.

ZAŠTITA I OČUVANJE KARTOGRAFSKE BAŠTINE

Konzervacija izolara venecijanskog kartografa Vincenza M. Coronellija (Ravena, 1650. - Venecija, 1718.)

Piše: Marija Mihaliček

Na maloj svečanosti u Muzeju grada Perasta predstavljen je izložbom i power point prezentacijom tok restauratorsko-konzervatorskih intervencija na jednome vrijednom djelu poznatoga mletačkog kartografa Vincenza M. Coronellija. To je bilo i prvo upoznavanje javnosti s rezultatima rada novoosnovane konzervatorske radionice za popravak papira, pergamenta, koja radi u sklopu muzeja. Projekt na spašavanju ovoga kartografskog djela započet je prije nekoliko godina, uz sufinanciranje sredstvima Ministarstva kulture Crne Gore, a u sklopu programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara.

Kartografija je znanost koja se bavi poviješću, načinom izrade i uporabom geografskih i pomorskih karata. Opisivanje/iscrtavanje geografskog prostora vezano je za početke plovidbe Mediteranom da bi tijekom povjesnih epoha sve do XIX. stoljeća – pod pojmom pomorske kartografije nastale

Kako se ove godine navršava 300 godina od Coronellijeve smrti, promocija njegovog izolara „u novom ruhu” organizirana u Muzeju grada Perasta bila je povod za sjećanje na kartografa i njegovu „povezanost” s Perastom preko njegovog imena koje стоји uz najbolju topografsku kartu Boke kotorske, uz najljepšu vedutu Perasta i uz prikaz Gonfaloniera - Peraštanina, čuvara stijega države sv. Marka.

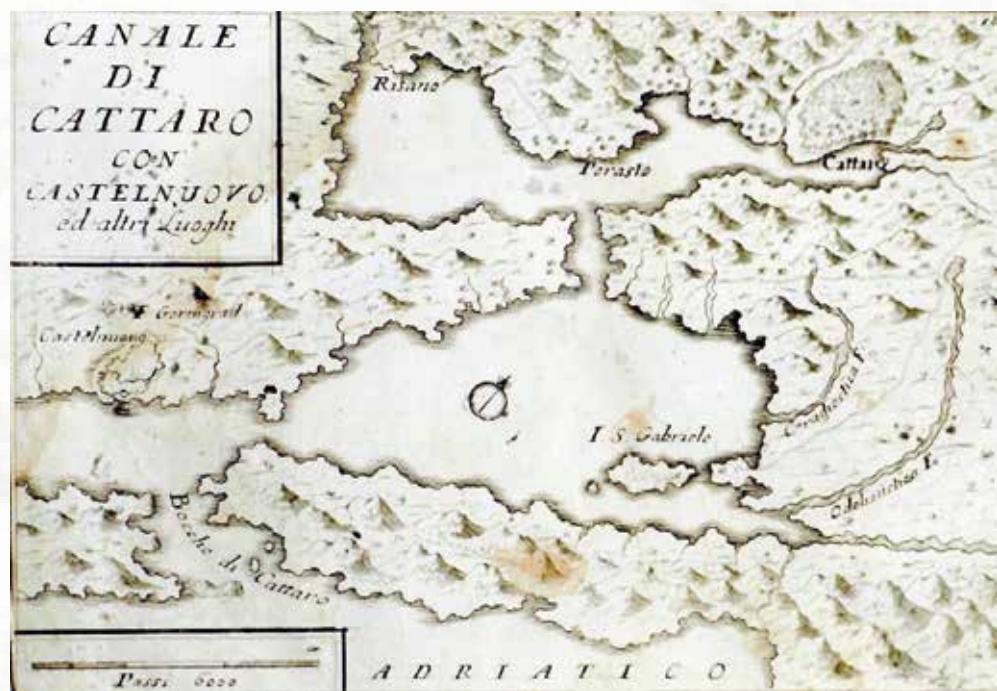
na stotine karata, atlasa/porolana i izolara (zbirki karata s prikazom određenih dijelova obale, otoka i gradova). Mletačka Republika je uz druge europske pomorske sile tijekom razdoblja XVII. stoljeća razvila umijeće izrade karata do takvih razmjera da se to vrijeme naziva „zlatnim vremenom”. Za uspon venecijanske kartografije najzaslužniji je pripadnik franjevačkog

reda minorita Vincenzo Maria Coronelli (Ravena, 1650. - Venecija, 1718.). Bio je kozmograf, geograf, utemeljitelj slavne državne institucije koja je pod imenom *Accademia cosmographica degli argonauti* i njegovim vodstvom zasluzna za unapređenje kartografske produkcije, što mu je donijelo i ugledni status *službenog kartografa Mletačke Republike*. Kako se ove godine navršava

300 godina od njegove smrti, promocija njegovog izolara „u novom ruhu“ organizirana u Muzeju grada Perasta bila je povod za sjećanje na kartografa i njegovu „povezanost“ s Perastom preko njegovog imena koje stoji uz najbolju topografsku kartu Boke kotorske, uz najljepšu vedutu Perasta i uz prikaz Gonfaloniera - Peraštanina, čuvara stijega države sv. Marka.

Coronellijevo djelo iz ostavštine Visković je izdanje izolara s naslovom *Citta, Fortezze, Ed Altri Luogi Principali Dell' Albania, Epiro E Livadia Particolare Poseduti Da Veneti, descriti e delineati dal P(adre) Vincenzo Maria Coronelli*. Ovaj primjerak izolara sačuvan u Perastu dio je IV. serije od pet kartografskih izdanja izolara objavljene pod zajedničkim naslovom *Repubblica Venezia*, kojima je prikazan teritorij Mletačke Republike, ali i onih teritorija koji su poslije Morejskog rata (1684. – 1699.) ostali pod turском vlašću: *Repubblica di Venezia in Terraferma; Dalmazia, Albania, Morea*. Sva izdanja nastala su nakon 1708. godine. Izolar iz Perasta je manjih dimenzija, a sadržaj je imao ulogu pružiti obavijesti potrebne pomorcima, posebno vojnim snagama pod okriljem krilatog lava u vrijeme ratnih sukoba. Svakako da je zbog praktične namjene izolara izostala prateća barokna dekoracija tipična za izdanja koja potpisuje V. M. Coronelli. Međutim, nacrti fortifikacija i prikazi gradova sadrže i dozu likovnosti, a otisci/bakrorezi čistoću i jasnoću, što je rezultat nadarenosti i izvanrednoga zanatskog umijeća.

Prema zapisu imena na prednjim koricama izolar je pripadao Antonu Viskoviću. Ovaj peraški primjerak Coronellijeve djela nije kompletan. Naime, prema sadržaju ovo izdanje ima 81 kartografski pri-

Coronellijeva karta Boke

kaz, od kojih je sačuvano 69. Sadržaj izolara čine dvije karte: karta Boke kotorske i karta toka rijeka Drima i Bojane, zatim veduta grada Perasta, Peraštanina, čuvara mletačke zastave, a ostalo su prikazi gradova i mjesta, planovi raznih utvrđenja, s obala južnog Jadrana i Egejskog mora. Znamo da su Viskovići imali izraženu svijest za čuvanje povijesnog i kulturnog naslijeđa, pa tako i kartografije, o čemu svjedoči atlas *Atlante Veneto* koji je konzerviran i povezan u kožni uvez s kutnim metalnim zakovicama. Međutim, zbog tko zna kojih razloga izolari, koga muzealci zovu „mali atlas“, nikad do sada nije popravljan i bio je u jako lošem stanju, a osim nedostajućih listova i postojeći su imali oštećenja. Konzervatorski postupak suhim i mokrim čišćenje, ojačavanjem rubnih rubova stranica, uvezivanje prošivanjem i konsolidiranjem postojećih papirnih korica provela je konzervatorica-restauratorica mr. Maja Uskoković. Rad na ovome izvanrednom primjerku

kartografske baštine, kontakt s bakrorezima starim više od tri stoljeća, za mladog stručnjaka je svakako veliki izazov. Iskustvo stećeno na radu preventivne zaštite i konzervacije dokumenata, grafika, starih knjiga iz fundusa Muzeja grada Perasta mr. Maja Uskoković primjenila je i na temeljni princip restauracije papira na izolaru uspjevši očuvati njegov izvorni izgled.

Pisana povjesna i kulturna baština koju posjeduje Muzej grada Perasta i memorijalna zbirka Visković, uz kartografsku sadrži bibliotečni materijal (stara vrijedna izdanja knjiga), arhivsku građu (dokumente, diplome, pisma), a njezin veliki dio zahtijeva ovakve ili slične restauratorske tretmane ili konzervaciju. Zato možemo očekivati da najnoviji rezultati u zaštiti pisane građe, provedene pod krovom muzejske ustanove, budu nucleus konzervatorsko-restouratorske službe koja će se kontinuirano brinuti o zaštiti i očuvanju po najprije bogate baštine Muzeja grada Perasta.

LUKA MODRIĆ JE OD FRANCE FOOTBALLA OSVOJIO 'ZLATNU LOPTU' ZA NAJBOLJEG NOGOMETARA SVIJETA!

LUKA ZA SVA VREMENA

Luka je rekao da je kroz karijeru uvijek bio svjestan da je mukotrpan rad ključan za uspjeh, te da najbolje stvari nikad ne dolaze lagano

Piše:
Joško Katalan

Isplatilo se čekati! Nakon osvajanja Lige prvaka s Real Madridom, povijesnog srebra reprezentacije u Rusiji, gdje je bio izabran za najboljeg igrača prvenstva, nagrade najboljeg dodijeljene od strane američkog časopisa

Gentlemen's Quarterly (GQ), te od Međunarodnog instituta za nogometnu povijest i statistiku (IFFHS), kao i osvajanja nagrade UEFA-e za najboljeg europskog nogometara i nagradu FIFA-e za najboljeg nogometara svijeta, osjećalo se da mora doći i ono najveće i, za sve nogometare svijeta, vjerojatno najdraže odličje „Zlat-

na lopta". I sve to jednomo, našemu Luki Modriću.

Što reći o Luki Modriću, po rođenju iz Zatona Obrovačkog kod Zadra, a što već nije rečeno ili napisano u proteklih pola godine. Doista malo toga. Njegov put od NK „Zadra“, „Žrinjskog“, „Intera Zaprešić“, „Dinama“, „Tottenham Hotspur-a“, te kraljevskog „Reala“, bez dvojbe san je svih mlađih igrača ove „najvažnije sporedne stvari na svijetu“ – nogometa.

Što reći o ovome skromnom, obitelji odanom mladom čovjeku, čovjeku koji je dospio u Hol onih malobrojnih koji su došli do najprestižnijih nogometnih odličja. Ono što je nje mu pošlo za rukom, bolje reći nogom, tokom jedne kalendarske godine nikome u povijesti nogometa još nije uspjelo. Brazilci Ronaldo i Romario, Francuz Zinedine Zidane i Talijan Fabio Cannavaro osvojili su dvije od tri nagrade u istoj godini, a to nije uspjelo niti Argentincu Lionelu Messiju i Portugalcu Cristiano Ronaldu. Naravno, kako sve nagrade nisu pokrenute u isto vrijeme to se odnosi na razdoblje od 1991. godine kada je Međunarodna nogometna federacija (FIFA) prvi put službeno izabrala najboljeg nogometaša godine.

„Počašćen sam. Ovo je više od dječačkog sna. Ovo je nagrada svim mojim suigračima, svim mojim trenerima, izborniku Daliću, Realu“, rekao je Luka nakon primanja nagrade i dodao kako se radi o nevjerojatnom osjećaju jer je bio u konkurenciji sjajnih igrača. Luka je rekao da je kroz karijeru uvijek bio svjestan da je mukotrpan rad ključan za uspjeh, te da najbolje stvari nikad ne dolaze lagano.

Podsjetimo se tko su mu bili konkurenti: **Harry Kane** osvojio je 10. mjesto u glasovanju za dodjelu Zlatne lopte,

Kevin de Bruyne je deveti, a osmi je **Eden Hazard**, **Raphael Varane** je osvojio sedmo mjesto, **Mo Salah** je osvojio šesto mjesto, dok je **Lionel Messi** peti. Na četvrtoj poziciji je **Kylian Mbappe**, koje-

mu je ujedno dodijeljen Trofej Raymond Kopa za najboljeg nogometara do 21 godine, treći je **Antoine Griezmann**, dok je na drugoj poziciji **Cristiano Ronaldo**. Modrić je tako prekinuo dominaciju Messija i

„BALON D'OR“

Nagrada France Footballa dodjeljuje se od 1956. godine, a osmislio ju je novinar tog časopisa Gabriel Hanot. Ispočetka je nagrada bila namijenjena europskim igračima, tako da među dobitnicima nema Pelea ni Maradone, ali od 1995. godine dodjela postaje globalna.

Prvi igrač izvan Europe koji je podigao Zlatnu loptu bio je Liberijac George Weah. Od 2010. do 2015. godine nagrada je dodjeljivana u suradnji s FIFA-om, no od 2016. je ponovno sa mostalno izbor dopisnika France Footballa, a u izboru sudjeluje 195 novinara.

POPRAĆENA VELIKIM PLJESKOM

Na svečanosti proglašenja pobjednika dogodila se i jedna zanimljivost. Voditelj ceremonije David Ginola najavio je posebnu čestitku za Luku Modrića i to od predsjednice Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović, za koju je rekao da je njegov najveći fan. Predsjednica se javila video porukom i čestitala Modriću pobjedu riječima:

„U ime Hrvatske i svoje ime još jednom bih čestitala tebi i cijeloj reprezentaciji na povjesnom uspjehu. Demonstirao si najveće osobne i profesionalne kvalitete i pokazao oprtimizam i duh pobjede. Postao si uzor za djecu, za mlade ljude i za sve nas. Bili smo s tobom u svakoj utakmici i svakom meču u kojoj ste Hrvatsku doveли tamo gdje i pripadamo, među najbolje“.

Predsjedničina poruka je bila popraćena velikim pljесkom dvorane.

Ronalda koja je trajala cijelo jedno desetljeće. Od hrvatskih nogometaša, u konkurenciji su ostali Mandžukić, koji je završio na 25. mjestu, dok je Ivan Rakitić završio na 19. mjestu.

Valja nam spomenuti i da je Norvežanka Ada Hegerberg, četrnaestica iz Olympique Lyonnaisa proglašena je najboljom nogometničicom na svijetu, što je prvi puta da se ovakva nagrada dodjeljuje nogometničicama.

Sretno svim dobitnicima, a našem Luki da uživa u ovim veličanstvenim trenucima kada ga Planet slavi!

Aktualnosti

Hrvatski drugi put u povijesti pobjednik Davis Cupa

Svega nekoliko mjeseci nakon nezaboravnog dočeka 'Vatrenih' nakon srebra na Svjetskom prvenstvu u Rusiji, na središnjem zagrebačkom trgu je održan i doček hrvatskoj teniskoj reprezentaciji koja je drugi put u povijesti postala pobjednik Davis Cupa.

Hrvatski tenisači osvojili su najstarije sportsko momčadsko natjecanje nakon što su, u Lilleu, pobijedili Francusku sa 3-1. Bila je to povjesna pobjeda hrvatskih tenisača jer se nakon 118 godina gasi ovaj format Davis Cupa, a od iduće godine bit će zamijenjen jednotjednim finalnim turnirom 18 reprezentacija na jednom mjestu u dosadašnjem terminu finala Davis Cup, krajem studenog. Tako će zauvijek ostati upisano kako su Amerikanci prvi pobjednici Davis Cupa 1900. godine, a hrvatski tenisači posljednji 2018.

Prije 13 godina Hrvatskoj su Davis Cup donijeli Mario Ančić i Ivan Ljubičić, a vodio ih je legendarni Nikola Pilić. Tada smo u Bratislavi srušili Slovačku. Ovoga puta reprezentaciju su predvodili Marin Čilić i Borna Ćorić uz izbornika Željka Krajana. No, moramo spomenuti i ostatak reprezentacije Ivana Dodiga, Matu Pavića i Franka Škugora, ali i Viktora Galovića i Nikolu Mektić koji su dali svoj obol.

Aktualnosti

Prva gastro fešta „Đir o' bumbara“

Gastro fešta „Đir o' bumbara“ održana je 25. studenoga prvi put u Sportskoj dvorani Župa u Tivtu. Riječ je o pučkoj fešti u pripremanju i degustaciji jela od bumbara (kobasice punjene žutim brašnom), kao tradicionalnog jela Boke kotorske i bokeškog zaleđa.

Uspješni organizatori zanimljive manifestacije bili su FB grupa „Bokeški izrazi“, Organizacija žena i TO Tivat.

Na petnaestak maštovito uređenih štandova posjetitelji su bili u prilici degustirati razne delicije, a osim bumbara, bilo je kobasica, zelja, slanine, raznih pita, priganica, slatkih delicija među kojima i poznata Dobrotska torta, a nije nedostajalo ni vina... Svi sudionici, jako dobro organizirani od strane inicijatora i pokretača fešte FB grupe Bokeški izrazi, kojima su pomogle iskusne članice Organizacije žena Tivat, potrudili su se da bumbari budu posluženi vrući.

Sudjelovalo je devet prijavljenih ekipa, Bokeški izrazi i Lucija Popović, Organizacija žena Tivta, Kolo srpskih sestara iz Tivta, Kavačka ala maka, Organizacija žena Budva, karnevalska grupa Čakulonija iz Dobrote, MZ Stari grad Kotor, VII. kvart iz Donje Lastve i NVO Fešta iz Baošića.

Poznati kuhar iz VII. kvarta – Donja Lastva, Damir Nikolić, rekao je za portal Boka News da je spremio dest kilograma bumbara, za čiju je pripremu potrošio više od četiri sata, u čemu mu je pomogla cijela obitelj. Najstarija sudionica Lucija Popović rekla je da je s velikim zadovoljstvom spremala bumbare te da je ovakva fešta nedostajala Boki. Miris, okus i izgled serviranih bumbara ocjenjivao je pteročlani žiri. Prema njihovoj ocjeni, prvo mjesto pripalo je Luciji Popović i Bokeškim izrazima, drugo Organizaciji žena Tivat, treće NVO Fešta iz Baošića. Nagrade sponzora pripale su i 4. razredu OŠ „Drago Milović“ iz Tivta s učiteljicom Nevenkom Saveljić, VII. kvartu iz Donje Lastve, MZ Stari Grad Kotor, a nagrada za najbolju vizualnu prezentaciju stola pripala je Organizaciji žena Budva.

U muzičko-zabavnom dijelu programa nastupila je tivatska grupa „Toć“, Omladinski bend, Glazbeno-prosvjetno društvo „Tivat“, KUD „Boka“, FA „Nikola Đurković“ iz Kotora, klape Riva i Maris, Jelena Kažanegra, Modno-plesni studio „Modest“ i „Bellissima“.

Boka News

Općina Herceg Novi pomoći će u sanaciji krova crkve sv. Leopolda

Općina Herceg Novi financijski će pomoći u sanaciji krova crkve sv. Leopolda u Starome gradu, zaključeno je tijekom prvoga službenog susreta predsjednika Općine Stevana Katića s novim hercegnovskim župnikom don Sinišom Jozićem. Na sastanku su bili prisutni i kancelar Kotorske biskupije don Robert Tonsati i tajnica za kulturu i obrazovanje Ana Zambelić Pištalo.

Krov crkve posvećene katoličkom sveću koji je rođen u Herceg Novom u jako lošem je stanju i potrebna je njegova sanacija. Župni ured obratio se za pomoć Općini, koja je pozitivno odgovorila na ovu inicijativu. Projekt je urađen i radovi će biti kvalitetno izvedeni, rekao je don Siniša Jozić. Predsjednik Općine Stevan Katić potvrdio je da postoji obostrana dobra volja za suradnjom.

Don Robert Tonsati zahvalio je Općini na dobroj suradnji u prethodnom razdoblju i prepoznavanju ove inicijative. Podsjetio je da je riječ o crkvi koja je posvećena sveću omiljenom među vjernicima rimokatoličke vjere te da su trajno zahvalni lokalnoj upravi na sudjelovanju u odličnoj organizaciji dolaska moštiju ovog sveca u njegov rodni grad.

Tema razgovora bilo je „oživljavanje“ Trga Mića Pavlovića boljom turističkom valorizacijom, kao i izrada nove turističke signalizacije za rimokatoličke crkve. Kako je ocijenjeno, crkve sv. Jeronima i sv. Leopolda objekti su od iznimne historijske, kulturne i turističke važnosti za Herceg Novi, zbog čega će Općina i Kotorska biskupija zajedno pronaći rješenje da one tijekom sezone, koja sve duže traje, budu cijelog dana otvorene za posjetitelje.

Boka News

Odluka o sezonskom pomicanju sata odgođena do 2021. godine

Ministri prometa zemalja članica Evropske unije odlučili su odgoditi ukidanje sezonskog pomicanja sata do 2021. godine, dok je Evropska komisija predlagala da sljedeća godina bude zadnja u kojoj se pomiču kazaljke dva puta godišnje, izjavio je hrvatski ministar mora, prometa i infrastrukture Oleg Butković.

„Podržali smo prijedlog austrijskog predsjedništva EU-a i do 2021. godine neće biti konačne odluke“, izjavio je ministar Butković, koji je početkom prosinca u Bruxellesu sudjelovao na dvodnevnom sastanku Vijeća za promet, telekomunikacije i energiju.

Europska komisija je predložila 12. rujna 2018. ukidanje polugodišnjeg ukidanja pomicanja sata za cijelu Europsku uniju u 2019., a zemljama članicama prepusteno je da odluče hoće li zadržati ljetno ili zimsko računanje vremena. U anketi Europske

komisije o tome provedenoj od srpnja do kolovoza sudjelovalo je rekordnih 4,6 milijuna ljudi i velika većina izjasnila se protiv pomicanja kazaljki.

„Podržali smo načelan stav da se ukine pomicanje sata dva puta godišnje, iako u Hrvatskoj još nemašmo stav hoćemo li uzeti zimsko ili ljetno računanje vremena. Moramo provesti javnu raspravu, uključiti turistički i prometni sektor, razgovarati o tome na razini vlade i onda vidjeti što je najbolje“, rekao je Butković.

Godinu i pol dana prije 1. travnja 2021. godine, to jest do 1. listopada 2019. zemlje članice trebaju donijeti odluku hoće li uzeti zimsko ili ljetno računanje vremena za stalno.

Hina

Izložba "Putevima bokeljskih Hrvata" u Zagrebu

Zagreb je početkom studenog bio domaćin jedinstvenoj izložbi bokeljskih Hrvata. Izložbu Putevima bokeljskih Hrvata otvorio je izaslanik Predsjednice RH Mate Granić, a okupljenima se obratio predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković i predsjednik Hrvatske bratovštine 'Bokeljska mornarica 809' Rijeka Tomislav Brguljan.

Djela umjetnika koja na svoj način prikazuju život na našim prostorima među prvima su razgledali posebni savjetnik Predsjednice za zdravlje i sport Tomislav Madžar, veleposlanik Crne Gore Boro Vučinić, pomoćnica ministricе kulture Iva Hraste Sočo, pomoćnik ministra pomorstva, mora i infrastrukture Josip Bilaver, zastupnica u skupštini Crne Gore Marija Maja Čatović, viša stručna savjetnica Gradskog ureda za kulturu Grada Zagreba Eva Brunović, predsjednik Hrvatskog olimpijskog odbora Zlatko Mateša s partnericom Bojanom Maglajić te savjetnik državnog tajnika za iseljene Hrvate Milan Bošnjak.

Boka kotorska jedan je od najljepših zaljeva na Jadranu. Boka je prostor gdje se susreću Balkan i Mediteran, a taj sudar kultura i jedinstvena ljepota ostavljaju neizbrisiv trag na ljude koji u njoj žive. Hrvatska kulturna publikma ima priliku upoznati bokeljske ljepote i životnu svakodnevnicu kroz oči bokeljskih umjetnika Tanje Nikolić i Slobodana Bobe Slovinicu na izložbi Putevima bokeljskih Hrvata. Izložba je održana u Muzeju Mimara od 6. do 16. studenog.

Atrakcija na otvaranju izložbe bili su i članovi bratovštine u odorama Bokeljske mornarice. Nakon razgledavanja umjetničkih djela, posjetitelji su imali priliku premijerno pogledati dokumentarni film o koncertu LADA u Tivtu koji se u sklopu projekta Putevima bokeljskih Hrvata održao ovog proljeća.

Čekanja je naziv ciklusa fotografija autorice Tanje Nikolić. Čekanje ovdje označuje pasivno, trpno stanje koje je u namijenjeno ženama na ovim prostorima. Ženi je suđeno da čeka nekog muškarca-muža, brata, sina, oca. Fotografije prikazuju samu umjetnicu u različitim ulogama u kojima čeka povratak svog muškarca, ali zapravo čeka sreću, nadu, dodir, ljubav, promjenu. Ove snažne fotografije nisu kritika društvenog statusa žena već ostavljaju prostor za diskusiju. Ciklus je predstavljen kroz pet priča: Epska, Zavjet, Obećanje, Čekati danas i Košmar.

Slobodan Bobo Slovinic kroz više od 60 godina rada prošao je kroz 20 ciklusa, od kojih su najznačajniji Le Corps i Mediteranski horizonti koje predstavlja u Zagrebu. Ciklusi su posvećeni ljudskom tijelu i pejzažu, a na njegovim djelima oni su često isprepleteni, simbolizirajući neraskidivu vezu između čovjeka i njegovog zavičaja. Njegove rade obilježava eksplicitan figurativni sadržaj i apstraktni likovni jezik, obilježen ponajprije snažnim crtežom i čvrstom arhitektonikom ploha.

Izložba Putevima bokeljskih Hrvata dio je istoimenog, kulturno-edukativnog projekta čiji je cilj očuvanje kulturne baštine bokeljskih Hrvata te poticanje kulturne razmjene između Hrvatske i Crne Gore. Projekt je održan pod supokroviteljstvom Predsjednice RH Kolinde Grabar-Kitarović i Predsjednika CG Mila Đukanovića. Partneri projekta su Hrvatska bratovština 'Bokeljska mornarica 809', Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore, Ministarstvo kulture RH, Grad Zagreb i Gradonačelnik Milan Bandić te Muzej Mimara.

Izvor: www.scena.hr

Jokić u Firenzi prezentirao Kotor, njegovo kulturno i historijsko naslijeđe

Predsjednik Općine Kotor, Vladimir Jokić, početkom studenoga boravio je u službenom posjetu Firenci na poziv gradonačelnika Firenze, Darija Nardelle, te je bio prisutan na zajedničkom skupu predstavnika gradova Mediterana pod nazivom „Unity in diversity“, a također i prvi put organiziranom skupu gradova europskih prijestolnica kulture. Predstavnici Kotora, kako je priopćeno iz Općine, bili su jedini iz Crne Gore koji su sudjelovali na ovoj konferenciji.

Na konferenciji su također sudjelovali ministar kulture Italije Alberto Bonisoli, europski povjerenik za obrazovanje, multilingvizam i kulturu Tibor Navračić, kao i gradonačelnici i predstavnici više od 40 gradova iz Europe, Afrike i Južne Amerike.

Završno izlaganje na skupu imao je poznati glumac i redatelj, Tim Robins, koji je pozvao sve sudionike da učine sve što je u njihovoј moći da kulturu vrate stanovnicima njihovih gradova, da je učine dostupnom svima jer je to jedini način da se prevladaju izazovi ovog vremena.

„Predsjednik Općine na konferenciji je sudionici ma prezentirao Kotor, njegovo kulturno i historijsko naslijeđe te istaknuo spremnost Kotora za suradnju s ostalim gradovima na poljima kulture i turizma“, priopćeno je iz Općine. Jokić se susreo s gradonačelnikom Firenze, Darijem Nardellom i pozvao ga da sljedeće godine posjeti Kotor prilikom obilježavanja 40 godina od upisa Kotora na UNESCO-vu listu svjetske baštine. U odvojenom susretu sa

zamjenicom gradonačelnika zaduženom za kulturu i obrazovanje, Cristinom Giachi, postignut je konzensus o uspostavljanju bliže suradnje između dva grada, posebno na području kulture i zaštite kulturne baštine.

www.cdm.me

Aktualnosti

Stolivska Kostanjada

Autentična bokeljska gastro-turistička manifestacija „Kostanjada” održana je 3. studenoga, na platou ispred stolivskog Doma kulture „Niko Bilafer”, uz prisutnost velikog broja posjetilaca. Na trpezama su vrijedni domaćini i domaćice iz Boke, ali i iz drugih primorskih gradova, iznijeli maštovite i ukusne delicije od kostanja: slatke i slane pogače, priganiće, salate, kiflice, rolate, kolače i torte. Bilo je tu i šipaka, mandarina, prirodnih sokova, raznih vina i hladno cijeđenoga maslinovog ulja, a mogle su se kupiti i sadnice raznog bilja s ovog područja. Manifestaciju je, u ime organizatora, otvorio predsjednik Nevladinog udruženja „Kamelija” Vinko Vujović, a prisutne je pozdravio i predsjednik Upravnog odbora ovog udruženja Romeo Mihović.

Dobrodošlicu na feštu u slavu kostanja poželjeli su aktivisti mjesne zajednice i ovog udruženja, uz pjesmu „U Stoliv pod kostanje”.

Usljedio je bogat kulturno-zabavni program. Priređena je i izložba radova likovnih umjetnika i dječjih školskih radova, sportski program na terenima „Pod kostanje”, a organizirani su i izleti pješačkim stazama u Gornji Stoliv i na Vrmac.

Po običaju, organizatori su pred sam kraj fešte priredili pravi jesenski ugođaj, poslužili su pečene kostanje i crveno vino.

Ovom događaju su prisustvovali i strani turisti. U razgovoru za Radio Kotor otkrili su da dolaze iz Švedske, da su posjetili Stoliv najprije zbog mira i čiste prirode, ali i zbog gostoljubivosti i ovakvih, autentičnih svečanosti koje prate lokalni specijaliteti. „Ovo mjesto svakako zadovoljava svaki od spomenutih zahtjeva. Doći ćemo i sljedeće godine”, poručili su.

Gosti iz Hrvatske ocijenili su da motiv putovanja nije samo smještaj, nego raznolik, kvalitetan i ponajprije autentičan sadržaj turističke destinacije. A autentičnost je glavni sastojak turizma jer ljudi putuju kako bi upoznali nove načine i kulture življenja. „Prvi put smo ovdje. Probali smo pečene kostanje, sok od bijelog grožđa i vaše mlado vino. Oduševljeni smo. Sve pohvale organizatorima”, rekli su gosti iz Hrvatske.

Radio Kotor

KotorArtu nagrada za najbolju manifestaciju u Crnoj Gori

Festival KotorArt dobio je uglednu nagradu „Wild Beauty Award“ za najbolju manifestaciju u 2018. godini.

Nagradu, pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Crne Gore Mila Đukanovića, dodjeljuje nacionalna Turistička organizacija pojedincima i organizacijama za iznimian doprinos unapređenju kvalitete turističke ponude u 2018. godini.

„Zahvalan sam žiriju na dodijeli ove ugledne nagrade i ona za KotorArt predstavlja potvrdu dosadašnjeg rada, veliku čast i još veću motivaciju. Okolnost da i 2018. ova nagrada odlazi u Kotor potvrđuje da naši kulturni djelatnici realiziraju zaista visoko kvalitetne kulturne sadržaje kako u pogledu njegovanja i unapređenja naše baštine i promocije domaćih umjetničkih snaga, tako i u promoviranju najvećih zvijezda svjetske scene, s kojima se Crna Gora s razlogom ponosi. Kao što sam već rekao, KotorArt predstavlja svijetao primjer festivala koji je turistički atraktivan, tematski aktualan, društveno odgovoran i umjetnički beskompromisani i besprije-koran“, izjavio je Ratimir Martinović, direktor ovog festivala.

Boka News

Tivtu tri priznanja WBA

„Činjenica da su tri od pet priznanja na 14. dodjeli godišnjih nagrada u turizmu Wild Beauty Award otiše zapravo u Tivat, za najbolje hotele i restorane u zemlji, potvrđuje da smo postigli odličan rezultat

u razvoju općine kao turističkog brenda“, ocijenio je predsjednik Općine Tivat, dr. Siniša Kusovac.

Na dodjeli WBA, nagrade za najbolji hotel, za najbolji mali hotel i najbolji restoran otišle su u Tivat, i to hotelima The Chedi Luštica Bay i La Roche te restoranu Murano u hotelu Regent.

„Prepoznavanje razvojnih šansi, dinamična reforma lokalne zajednice te stvaranje potrebnih preduvjeta za ekonomski prosperitet postavio je Tivat na mjesto lidera ekonomskog razvoja u Crnoj Gori. Ta-kvim pristupom i odgovornom investicijskom politikom Tivat je osigurao zanimanje velikih investitora, danas naših partnera zahvaljujući kojima smo i na mapi uglednih turističkih destinacija Mediterana“, rekao je Kusovac.

U Tivtu se razvijaju veliki investicijski projekti ukupno vrijedni više od dvije milijarde eura. Ovim projektima Porto Montenegro Tivat je postao jedini grad na svijetu koji ima platinum marinu s pet zvjezdica. Luštica Bay, kao projekt izgradnje integrirane turističke destinacije na oko sedam milijuna metara četvornih na tivatskom dijelu poluotoka Luštica, vrijedna više od 1,1 milijardu eura, jedan je od najvećih u ovome dijelu Europe.

Boka News

Aktualnosti

Krstičević s predstvincima hrvatske manjine u Crnoj Gori

Potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević u sklopu posjeta Crnoj Gori u srijedu, 14. studenog 2018. susreo se s predstvincima hrvatske manjine u Crnoj Gori i predsjednikom Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore, Zvonimirovom Dekovićem. Naime, Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore krovna je organizacija hrvatske autohtone manjine u Donjoj Lastvi.

U toj prigodi, ministar Krstičević kazao je kako je potrebno učiniti sve što je moguće za očuvanje identiteta i običaja Hrvata u Crnoj Gori.

"Za nas u Hrvatskoj, ova zajednica predstavlja zaista veliku vrijednost i zato će uvijek imati potporu Republike Hrvatske, ali i ove Vlade. Naime, ova Vlada snažno podupire Hrvate izvan domovine i svjesni smo njihove važnosti i uloge u stvaranju bolje hrvatske budućnosti", naglasio je ministar Krstičević.

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore, Zvonimir Deković zahvalio je ministru Krstičeviću na posjeti i izraženoj potpori te kazao kako su i Hrvati u Crnoj Gori osjetili svu težinu i stradanja za vrijeme Domovinskog rata.

"Čast mi je što ste izdvojili vrijeme da budete s nama, to nam posebno znači u smislu jedinstva što je na kraju i upisano u Ustav Republike Hrvatske da smo svi mi Hrvati, ma gdje bili, dio jedinstvenog hrvatskog korpusa tako da ćemo i dalje računati na Republiku Hrvatsku", kazao je Deković.

Podsetimo, u sklopu posjeta Crnoj Gori ministar Krstičević posjetio je i Perast, otok Gospe od Škrpjela, gdje ga je dočekao mons. Srećko Majić, kao i crkvu koju povjesničari umjetnosti nazivaju "Hrvatska Sikstina".

www.morh.hr

Predstavljeni programi dočeka Nove godine u Crnoj Gori

Lokalne turističke organizacije Kotora, Tivta, Budve, Bara, Herceg Novog te Podgorice organizirat će i ove godine višednevne zabavne programe i koncerne poznatih izvođača tijekom novogodišnjih praznika.

Iz Nacionalne turističke organizacije priopćeno je da se očekuje kako će i ove godine iznimno kvalitetan, raznovrstan i dinamičan novogodišnji program opravdati taj imidž i privući desetine tisuća gostiju da praznične dane proveđu u Crnoj Gori.

U Kotoru, uz ostale, nastupaju Damir Urban, Darko Rundek, Bombaj stampa, Galija, Psihomodo pop i Autogeni trening. Manifestacija 'Od Božića do Božića' održat će se od 23. prosinca do 9. siječnja uz koncert gradske muzike, Novogodišnji bazar, koncerne klasične, klapske i duhovne muzike, Humanitarno -zabavnu večer i Dječju Novu godinu.

U Tivtu će, uz ostale, nastupati Željko Joksimović, Amadeus bend, Ana Rucner, Boris Novaković, Lepa Brena, Ana Kokić i grupa Toć.

Lokalna turistička organizacija Budva organizira svečani doček na trgu ispred Staroga grada, a uz ostale nastupit će Dino Merlin, Who See, Beogradski Sindikat, Halid Bešlić, Marija Šerifović i Van Gogh.

U organizaciji TO Herceg Novi i hercegnovske Općine priprema se višednevni muzički program s bogatim pratećim sadržajima uz doček na platou ispred hotela Igalo. Program će biti prilagođen različitim muzičkim ukusima pa će doček Nove godine obilježiti hitovi Riblje čorbe, Jelene Rozge, Sergeja Četkovića, Ljube Stankovića, kao i di-džejeva.

U Baru će, uz ostale, nastupati Aco Pejović, zbor Antivari musica sa sopranom Aleksandrom Vojvodić Jovović, Sergej Četković, Perper i Plavi orkestar.

Boka News

Radio Dux proslavio deveti rođendan

Deveti rođendan Radija Dux, jedinoga hrvatskoga električnog medija u Crnoj Gori, obilježen je 6. prosinca u prostorijama Doma kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi.

Nazočnim se obratio predsjednik Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“ Adrijan Vuksanović, koji je izrazio zadovoljstvo što je ova večer održana baš u Domu, koji će uskoro proslaviti 100-tu obljetnicu postojanja. „Priča o osuvremenjivanju Radio Duxa počela je prije nešto više od dvije godine, kada je ovdje bio potpredsjednik Hrvatskoga sabora gospodin Miljan Brkić i na njegovu inicijativu je sve kre-nulo. Zahvaljujući Družbi ‘Braća hrvatskoga zmaja’, uglednoj kulturnoj instituciji u Hrvata, zahvaljujući gospodinu Botici, Odašiljačima i vezama, mi da-nas imamo suvremeni Radio Dux u tehničkom smislu, a ja vjerujem da ćemo imati i u sadržajnom te u punom smislu kvalitetan radio hrvatske nacionalne manjine. Njegovo postojanje je značajno i za Hrvate u Crnoj Gori i za samu državu Crnu Goru. Jer, nakon puno desetljeća, sada se u medijskome prostoru može čuti i hrvatska riječ i hrvatske domoljubne pjesme“, rekao je Vuksanović.

U ime državnoga tajnika Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH Zvonka Milasa nazočile su Dubravka Severinski i Ivana Perkušić. „Od iznimne nam je važnosti Radio Dux, odnosno hrvatska riječ, kao i svaki napor koji Hrvati u Boki, odnosno hrvatska manjina u Crnoj Gori ulaže u očuvanje hrvatskoga duha i hrvatske kulture i baštine. Jedan

od najvažnijih načina očuvanja hrvatskoga duha u sebi je upravo hrvatska riječ i mislim da je divno da je jedan od medija, koji čuva hrvatsku riječ i širi je, upravo Radio Dux. Jako smo ponosni što možemo tome pridonijeti. Želim istaknuti da je hrvatski narod jedan i nedjeljiv, neovisno o tome jesmo li

u domovini Hrvatskoj ili izvan njenih granica“, istaknula je Perkušić, kojoj je ovo prvi posjet Tivtu. Također je rekla da će Središnji državni ured uvijek biti na raspolaganju hrvatskoj nacionalnoj manjini u Crnoj Gori te pomagati u sklopu svojih mogućnosti.

Veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori Veselko Grubišić izrazio je zadovoljstvo što naznači jednoj ovakvoj proslavi: „Devet godina nije puno, ali devet godina je lijepog programa i mislim da ste pridonijeli tome da se ljudi u Boki naslušaju predivne hrvatske glazbe. Drago mi je da se s novom tehnologijom čujete jače, dalje i bolje.“

„Nama je uvijek draga kad možemo na bilo koji način pomoći ne samo Radio Duxu, nego općenito hrvatskom narodu u Crnoj Gori, da na neki način osjeti da smo dio jednog naroda. Kad sam dolazio u Tivat, osjetio sam bitnu razliku u kvaliteti zvuka i vjerujem da svi slušatelji to prepoznaju i nadam se da će u budućnosti to tako i ostati i još dodatno se poboljšati“, istaknuo je za naš Radio Mate Botica, direktor tvrtke Odašiljači i veze.

U zabavnom dijelu programa nastupila je kazališna sekcija HNV-a, kao i tivatska klapa „Jadran“.

Radio Dux

„Sve što je Boka stekla u umjetnosti, povijesti - stekla je zahvaljujući moru i svetome Nikoli!“

Kotorsku katedralu svetog Tripuna 6. prosinca pohodio je sveti Nikola, zaštitnik djece, pomoraca, ribara, djevojaka, siromaha, studenata, farmaceuta, pekara, zatvorenika, trgovaca, putnika, koji je uz pomoć malih anđela podijelio oko tristo poklon-paketića djeci koja su nestrpljivo iščekivala njegov dolazak i darove. Katedrala je bila ispunjena djeecom, radošću, smijehom, pjesmom i molitvom za sve žive i mrtve pomorce.

„Sva povijest grada Kotora i Boke pisana je na moru, zato nema crkve koja nema sliku, oltar ili je posvećena svetom Nikoli. Naš grad je tijekom povijesti imao pet crkava u čast svetome Nikoli. Nije toliko imao ni grad Bari. Prije nego što su svečeve moći 1087. godine iz današnje Turske prenesene u talijanski Bari, taj grad je imao dvije crkve posvećene njemu i treću, novu, sadašnju baziliku sve-

tog Nikole, u kojoj od 1087. počivaju njegovi zemni ostaci.

Zašto se okupljamo u ovolikom broju baš na ovaj blagdan?

Zato što je on sudbinski vezan uz egzistenciju čovjeka koji je živo od mora. To su generacije i generacije vezane za ovoga sveca. Ploviti se bez njegovog imena nije moglo, brodovi su nosili njegovo ime, svaki dan na brodu je počinjao i završavao s molitvom Bogu i u čast svetome Nikoli. Sve što je Boka stekla u umjetnosti, povijesti - stekla je zahvaljujući moru i svetome Nikoli! Taj svetac ostao je urezan duboko u genima bokeljskog čovjeka...“, rekao je uz ostalo don Anton Belan, generalni vikar Kotorske biskupije.

Svetu misu predvodio je don Ante Dragobratović.

Prema tradiciji mornari Bokeljske mornarice čuvali su oltar svetoga Nikole, u katedrali i sliku iz osamnaestog stoljeća poznatoga mletačkog slikara Pietra Antonija Novellija, koja je nekada krasila crkvu svetog Nikole u Kotoru, a koja se nalazila na mjestu gdje je danas cafe bar „Cezare“. Zvono s te crkve otkucava i danas sate s Gradskog tornja i ono je iz 1602. godine.

U prigodnom programu nastupili su vjeroučenici, Dječji zbor kotorske katedrale i mandolinistički orkestar HGD-a „Tripo Tomas“.

Boka News

Proslavljen sv. Nikola u Župi sv. Jeronima u Herceg Novom

Blagdan sv. Nikole zaštitnika djece, pomoraca i putnika radosno je proslavljen u župi sv. Jeronima u Herceg Novom. Svečanost je započela sv. misom u crkvi sv. Antuna uoči samoga blagdana, 5. prosinca, na kojoj se okupio priličan broj djece zajedno s njihovim roditeljima.

Župnik don Siniša Jozović pozdravio je prisutne i ukratko u homiliji objasnio tko je bio sv. Nikola te dočarao djeci zašto se isplati biti dobar u životu. Nakon završnog blagoslova, sv. Nikola je radosno dočekan od mnoštva djece koja su ga pozdravila pjesmom: „Dođi, sv. Nikola“. On je podijelio darove svim mališanima, a slasticama počastio njihove roditelje.

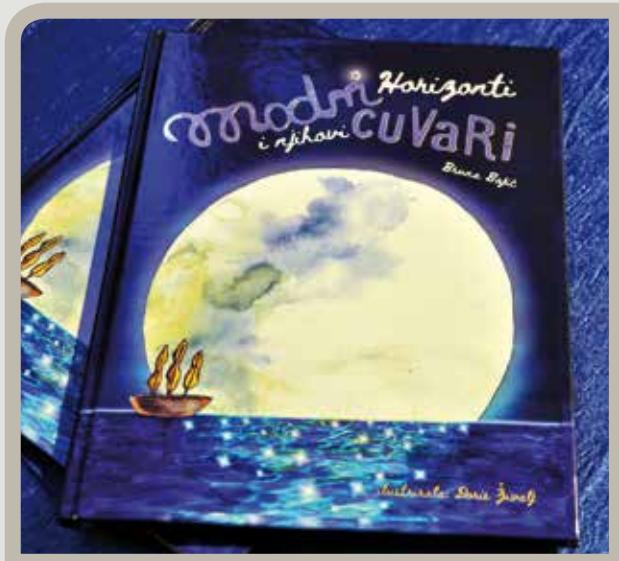

Sestre milosrdnice, Antonija i Silvana, liturgijskim pjevanjem animirale su misno slavlje i prigodni program te pridonijele da ovaj radosni događaj bude dostojanstven i svečan.

Na sam blagdan sveta misa služena je u prepunoj crkvi sv. Nikole u Đenovićima.

Radio Jadran

Modri horizonti i njihovi čuvari

„Modri horizonti i njihovi čuvari“ naziv je multimedijalne knjige za djecu, autorice Brune Bajić, koja je promovirana 8. prosinca u crkvi svetog Pavla u Kotoru. U sklopu prezentacije prikazan je i film „Modri kavez“ – posvećen pomorcima i njihovim porodicama.

„Modri horizonti i njihovi čuvari“ knjiga je namijenjena roditeljima i djeci, poručila je autorica Bruna Bajić. Inspirirana je odrastanjem, dječjim pitanjima, snovima i ljubavi koja ne poznaje granice. Modri horizonti i njihovi čuvari sadrže dvanaest priča za laku noć, dvanaest skladbi i 24 ilustracije koje potpisuje Doris Živalj, autoričina sestra.

Inače, cijela porodica Bajić uključena je u ovaj projekt. No, najveća inspiracija i glavni lik od kojega je sve počelo je Brunin otac, pomorski kapetan koji je plovio više od 30 godina.

„Ovo je priča za sve one koji odlaze i one koji ostaju. Odrasla sam u porodici pomorca i svaki odlazak na brod svog oca posebno sam proživljaval. Često sam se kao dijete pitala gdje odlazi, što radi i koji su to daleki horizonti kojima putuje. ‘Modri horizonti i njihovi čuvari’ djelić su kruha sa sedam kora, a na jednostavan, dječji i nježan način pokazuje – što znači živjeti na moru i od mora“, poručila je Bajić.

Na promociji su govorili konzul Republike Hrvatske u Kotoru Marijan Kraić i producentica filma Žana Bajić, koja je zahvalila na potpori Općini Kotor i Turističkoj organizaciji Kotor, koji su prepoznali ovaj projekt.

Boka News

Knjiga dr. Antuna Sbutege promovirana u Pomorskomu muzeju

Promocija knjige „Historija pomorstva Crne Gore u kontekstu jadranskog, mediteranskog i svjetskog pomorstva”, autora prof. dr. Antuna Sbutege, održana je 29. studenoga u Palači Grgurina, u sklopu proslave Dana općine Kotor.

O knjizi su govorili: direktor Pomorskog muzeja Crne Gore - Kotor Andro Radulović, bibliotekar Slavko Dabinović i sam autor, a na promociji je bio prisutan predsjednik Opcine Kotor Vladimir Jokić.

„U sklopu obilježavanja značajnog datuma: Dana općine Kotor, blagdana Gospe od zdravlja i Aranđelovdana, siguran sam da će večerašnji događaj upotpuniti ionako bogatu sliku kulturnog bogatstva našeg kraja i biti od velikog značaja za prepoznatljivost sveukupne kulturne vrijednosti naše države Crne Gore. Izdavanjem i promoviranjem knjige ‘Historija pomorstva Crne Gore’ autora dr. Antuna Sbutege još jednom se potvrđuje činjenica da su Boka kotorska i Crna Gora nepresušno izvorište za proučavanje historije i kulture naroda koji su je stvarali. Ovim djelom dobili smo dragocjen prilog u proučavanju jednog dijela historije Crne Gore. Nadam se da će ova knjiga poslužiti kao veliki motiv i putokaz za još intenzivnije i opsežnije pothvate s ciljem upoznavanja naše bogate prošlosti”, istaknuo je Andro Radulović.

Izlaganje magistra Jovice Martinovića, koji nije mogao biti prisutan na promociji, prenio je Slavko Dabinović, bibliotekar u mirovini.

„Vrlo opširna knjiga prof. dr. Antuna Sbutege podijeljena je na poglavlja kao odvojene cjeline, grupirane po tematiku koja se obrađuje. Na kraju je

dodan opširan popis korištene literature koja je donesena u bilješkama, zvanim i fusnotama, na dnu svake stranice teksta. Kompozicijski su poglavlja u rukopisu složena po vrlo dobro ustrojenom kronološkom redoslijedu, od najstarijih do nedavnih faza razvoja pomorstva. A u svakom poglavlju provedeno je dosljedno fokusiranje pažnje sa širokog područja na Mediteranu i Jadranskome moru, preko Crnogorskog primorja do usmjeravanja na konkretno područje Boke kotorske kao jednog od prioriteta u izučavanju ukupne materije.

Nakon uvodnog prologa o korijenima i pokretačkim motivima te o pristupu samog autora, obrađena je uloga pomorstva kao bitnog faktora u pojedinim fazama razvoja naše civilizacije”, rekao je Dabinović.

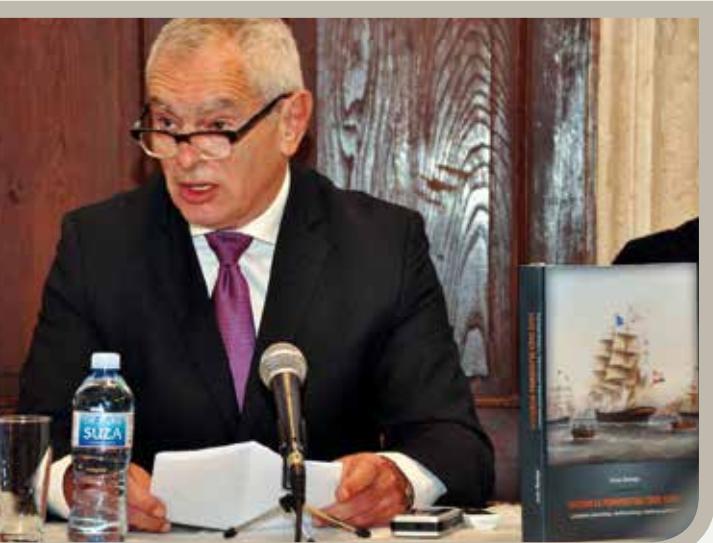
Među gradovima je, kako je istaknuo, prednjačio Kotor do propasti države Nemanjića kada je ostao bez zaštitnika, a pokušavajući da opstane kao samostalna komuna.

„Prikazati dva i po tisućljeća razvoja pomorstva uz donošenje velikog obilja podataka i znalački korištene literature bio je zahtjevan zadatak za čije je uspješno rješavanje bila sposobna osoba iskonski povezana s morem kroz dugu porodičnu i zavičajnu tradiciju, a istodobno i osoba naoružana enciklopedijskim poznavanjem više znanstvenih područja kao što su opća i vojna historija svijeta, opća historija pomorstva, razvoj prosvjete, kulture i umjetnosti te, konačno, i poznavanje ekonomskih kretanja tijekom stoljeća, a posebno tijekom posljednjih godina.

Primjenom vrlo stručnog i znanstvenog pristupa cjelokupnoj materiji, uz upotrebu vrlo popularnog načina naracije, tekst je pristupačan kako za znanstvene i stručne, tako i za široke čitalačke krugove. Ova knjiga predstavlja najznačajniji znanstveni prilog izučavanju i popularizaciji naše bogate pomorske prošlosti”, zaključio je Dabinović.

O knjizi „Historija pomorstva Crne Gore u kontekstu jadranskog, mediteranskog i svjetskog pomorstva” govorio je i sam autor dr. Antun Sbutega, istaknuvši pritom da do sada nitko nije napisao knjigu na ovu temu.

„Postoji, kao što znate, veliki broj znanstvenih i stručnih knjiga i članaka s temama iz pomorstva na teritoriju današnje Crne Gore koji se bave pojednim specifičnim temama i razdobljima, ali je nedostajala jedna historijska cjelina. Bibliografija ima oko 750 jedinica knjiga i stručnih članaka na različitim jezicima, i oko 1.140 fusnota. Historija našeg pomorstva je tako duga i bogata događajima i zanimljivim ličnostima da je to bilo teško sažeti u jednu knjigu”, objasnio je autor navodeći da knjiga nije enciklopedija, već samo prva ovakve vrste te mu je cilj da potakne druge autore da pišu na ovu temu sveobuhvatne i bolje knjige.

„Glavni osobni motiv da napišem ovu knjigu jest osjećaj duga prema članovima moje porodice koji se u svim generacijama, do današnjih najmladih, već više od 400 godina bave pomorstvom, a njima svima sam i posvetio knjigu. Također sam je posvetio i svim pomorcima tijekom povijesti ovoga kraja te mnogobrojnim historičarima pomorstva prethodnih generacija, kojima dugujem svoja životna usmjerenja, kulturu, znanje i identitet i, između ostalog, zanimanje za historiju pomorstva”, rekao je dr. Sbutega.

Moderatorica večeri bila je Dolores Bonić, kao i Fabijan Gašler.

Projekt je realiziran pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Crne Gore u sklopu Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2018. godinu.

Radio Kotor

Predavanja o imenima i prezimenima u Boki

Dr. sc. Domagoj Vidović, jezikoslovac i onomastičar, 23. studenoga održao je u Domu kulture „Josip Marković“, u Donjoj Lastvi predavanje pod nazivom „Pogled u antroponomiju Boke kotorske“, u organizaciji Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore.

Večer je započela predavanjem „Mali uvod u osobna imena i prezimena“, koje je ponajprije bilo namijenjeno djeci, a nazočnima je svakome posebno objasnjavao kako su nastala njihova imena i prezimena. Predavanju su nazocili učenici hrvatske nastave s profesoricom Brankicom Vrbat. Vidović je također istaknuo da su imena i prezimena u Boki kotorskoj jedna od najstarijih u Europi te da se osobna imena dijele na kršćanska, narodna i strana.

U sklopu predavanja „Pogled u antroponomiju Boke kotorske“ Vidović je istaknuo da osobna imena u Boki kotorskoj sežu još prije prvih zapisa i

sačuvana su u različitim toponimima, posebice onima koji se odnose na titulare crkava, kao što su Šušćepan, što znači sveti Stjepan; Sutorina – sveta Marija, Sutvara – sveta Barbara i slično.

„Ta imena su odraz latinske pismenosti, katoličke prisutnosti na tom području i obično su ti toponimi neka vrsta susretišta između Slavena (Hrvata) i Romana. Neka su vrsta spomenika pokrštavanja. Ti toponimi su i odraz govornoga stanja u prošlosti. Kada govorimo o bokeljskome govoru, znamo da je utjecaj talijanskoga bio popriličan, međutim taj romanski utjecaj nije samo talijanski, odnosno mletački – imali ste jedan jezik koji se zvao dalmatiski, koji je neka vrsta starijega brata talijanskoga jezika i puno se ranije izdvojio od latinskoga nego što je to učinio talijanski“, objasnio je Vidović.

Što se tiče narodnih imena, kako kaže Vidović, bila su zastupljenija izvan grada Kotora, u manjim mjestima, gdje je romanski jezik bio slabiji. To su imena: Brdonja, Bogda, Cvitan, Dobra, Preljub, Progon, Tupša... Osobna imena ogledala su se u toponimima pa je tako, na primjer, od imena Bogdaša nastao naziv mjesta Bogdašići, Krašići prema krasan, Radovići prema Rado i slično. Što se tiče stranih imena na našem području, zabilježena su sljedeća: Baldovin, Federik, Engleza, Lunardo, Rodero...

Dr. sc. Vidović zaposlen je u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovje, a predavanja je održao u sklopu svojega studijskog boravka i terenskog istraživanja u Boki kotorskoj od 15. do 24. studenoga 2018.

Radio Dux

12. 10. 2018.
**Predstavnici Koordinacije vijeća
i predstavnika nacionalnih
manjina Zagreba posjetili Kotor**

Predstavnici Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba posjetili su Kotor, gdje su se sastali i razgovarali s predstavnicima Hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori.

U ime domaćina, na sastanku su bili prisutni organizator susreta i prvi predsjednik HGD CG Tripo Schubert, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković, zastupnik HGI-ja u Parlamentu Crne Gore Adrijan Vuksanović, urednica časopisa Hrvatskoga glasnika Tijana Petrović i predsjednica Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj Marija Mihaliček.

Govoreći o poziciji manjina u glavnome gradu Hrvatske, predsjednik Koordinacije Dušan Mišković istaknuo je kako je odnos Grada Zagreba kada su u pitanju nacionalne manjine više nego zadovoljavajući te dodao kako je riječ o nekoj vrsti partnerske suradnje. Koordinaciju čini 18 članova, devet predstavnika vijeća i devet predstavnika nacionalnih manjina. U Zagrebu živi više od 45.000 pripadnika nacionalnih manjina, a od 22 registrirane manjine njih 19 bira predstavnike na izborima, istaknuo je predsjednik Mišković.

„Crnogorci iz Hrvatske i Hrvati iz Crne Gore imaju suradnju iz 2002. godine i predstavljaju primjer kako trebaju surađivati predstavnici na-

cionalnih manjina susjednih država, koje nastoje održati aktivnu politiku i dobrosusjedske односе“, rekao je predsjednik nacionalne manjine Crnogoraca u Zagrebu Danilo Ivezić.

O položaju Hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori goste je izvijestio predsjednik HNV Zvonimir Deković koji je istaknuo značaj potpisivanja bilaterarnog Sporazuma o zaštiti prava pripadnika hrvatske i crnogorske manjine između Crne Gore i Hrvatske.

On je istaknuo da Hrvati u CG u aktualnoj vlasti imaju zastupnika u Parlamentu, ministricu u Vladi CG, zamjenicu ministra za ljudska i manjinska prava, kao i mnogobrojne funkcije na nizim nivoima.

Zastupnik jedine političke stranke Hrvata u CG, HGI-ja u Parlamentu Crne Gore, Adrijan Vuksanović istaknuo je da je stranka od osnivanja 2002. godine u svojim programskim načelima odlučila da će se zalagati za samostalnost Crne Gore koja je izglasovana na referendumu 2006. godine, za ulazak u NATO i u EU.

Nakon procesa i razgovora, poslali smo UNESCO-voj nominacijskoj listi zajedno s predstvincima države Crne Gore definiciju u kojoj se kaže da je Bokeljska mornarica kulturno dobro Crne Gore u čijem su stvaranju i očuvanju dominantno pri-donijeli katolici Hrvati, a zatim Crnogorci i drugi.

20. 10. 2018.
**Održan 25. Susret hrvatskih
folklornih ansambala i izvornih
skupina u Čakovcu**

U godini obilježavanja 70. godišnjice rada, Hrvatski sabor kulture organizirao je 20. listopada

25. Susret hrvatskih folklornih ansambala i izvornih skupina u Čakovcu. Jedan od ciljeva Susreta je i prezentacija tradicijske baštine Hrvata izvan domovine. Na Susretu je sudjelovalo 14 folklornih ansambala iz Hrvatske. Folklorni ansambl „Nikola Đurković“ i mandolinski orkestar Hrvatskoga građanskog društva „Tripo Tomas“ sudjelovali su kao gosti programa sa spletom plesova i pjesama Boke kotorske pod nazivom „Bokeška priča“. Koreografiju je priredio Predrag Šušić, glazbenu obradu Đorđe Begu i Milenko Martić. Mandolinisti orkestar, uz ravnjanje prof. Iva Brajaka, nastupio je i samostalno sa skladbama iz filma „Kum“ i izvedbom Bokeljske noći.

Članovi folklora i orkestra s vođom puta Ljerkom Sindik iz Boke su krenuli put Čakovca u večernjim satima maršrutom preko Bosne. U jutarnjim satima stigli su u Zagreb, gdje im je Nacionalna zajednica Crnogoraca osigurala turističkog vodiča Gorana Banovića koji im je pokazao najvažnije znamenitosti grada Zagreba.

U Čakovcu su 20. listopada ujutro imali nastup na glavnome trgu, a na večer su u Centru za kulturu, na kraju nastupa svih 14 folklornih ansambala, realizirali svoju „Bokeljsku priču“.

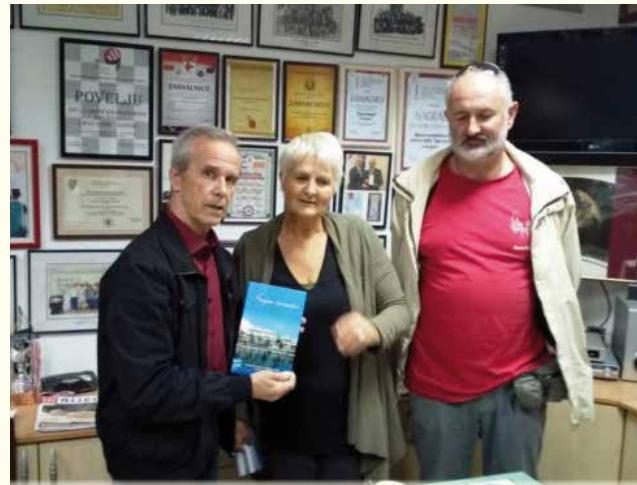
Organizator je folkloru, orkestru i Društvu uručio zahvalnice, a Ljerka Sindik im je u ime HGD CG uručila primjerke naše izdavačke djelatnosti.

21. 10. 2018. Članovi Unije „Vlaho Bukovac“ iz Splita posjetili Hrvatsko građansko društvo Crne Gore

Na studijsko-kulturnom putovanju kroz Crnu Goru, 50 članova Unije prvo su posjetili Zajednicu Hrvata i prijatelja Crne Gore u Podgorici, zatim Hrvatsko nacionalno vijeće u Tivtu i na kraju Hrvatsko građansko društvo Crne Gore u Kotoru.

Predsjednicu Unije Jagodu Kecman i njezine suradnike primili su Dijana Milošević, dopredsjednica Društva i Tripo Schubert, savjetnik Upravnog odbora. Nakon obostranog prezentiranja aktivnosti Društva i Unije, razmijenjeni su primjeri izdavačke djelatnosti.

Umjetničko-likovno-knjижevna unija „Vlaho Bukovac“ osnovana je u rujnu 2007. godine, a osnivač je slikar, pok. Slobodan Jović i nekolicina prvih članova.

Unija je od prvog dana zamišljena da se sastoji od slikara i pjesnika (književnika), pa tako danas broji 119 članova.

„Danas smo Unija u kojoj se nalazi i dvadesetak članova iz regije, a i svijeta (Kanada, Nizozemska, Norveška, Njemačka), odnosno naših ljudi koji su tranzicijom tamo dospjeli. Na godišnjoj razini imamo oko 250 književnih i likovnih događaja, nekoliko likovnih kolonija, kao i oko stotinjak humanitarnih i kreativnih radionica (domovi za starije i nemoćne, domovi za nezbrinutu djecu, osnovne i srednje škole, dječji vrtići, slabovidne osobe, ovisnici i sl.). Godišnje odradimo i po dva-tri posjeta u regiji kolegama po peru ili kistu pa se tako sljedeće godine spremamo u Užice na poziv njihovih pjesnika, u travnju, a poslije i u Vaš Tivat gdje bi trebala biti naša velika godišnja izložba uz pjesničku večer i našu dramsku skupinu. Djelujemo kao jedna kompaktna i dobro or-

ganizirana družina koja se financira isključivo od članarina i osobnih donacija jer nemamo nikakvu potporu grada ni kulture“, rekla je predsjednica Kecman.

**26. 10. 2018.
Predsjedniku Općine
uručena zahvalnica**

Predsjednik Brguljan uručio je Zahvalnicu predsjedniku Općine Kotor Vladimиру Jokiću za dodjelu prostora u staroj gradskoj jezgri za rad Društva.

**2. 11. 2018.
Iz tiska izišao novi dvobroj
časopisa Hrvatskoga glasnika**

Iz tiska je izišao dvobroj 159/160 Hrvatskoga glasnika. U novom izdanju, uz ostalo, dane su sljedeće teme: „Bogatstvo hrvatskoga narodnog duha“, „Pomorski leksikon novljanske općine“, „KotorArt – Vrijednost koja traje“, posljednji nastavak „Čija je Bokeljska mornarica“, „Blagoslov mora“, „Tragovima Bokelja po bespućima svijeta“, „In memoriam: Oliver Dragojević“, kao i stalne rubrike.

**6. 11. 2018.
Održana XI. sjednica
Upravnog odbora HGD-a**

Na sjednici održanoj 6. studenoga razmatrani su materijali za održavanje XVII. godišnje Skupštine Društva.

Skupština će se održati u utorak 27. studenoga u dvorani Muzičke škole „Vida Matjan“ - crkve sv. Duha, s početkom u 19 sati.

Na Skupštinu će biti pozvana 59 delegata iz Kotor-a, Tivta, Herceg Novog, Bara i Podgorice.

Dogovoren je također da će se Tripundanski bal održati 9. veljače 2019. godine u hotelu Splendid.

21. 11. 2018. *Svečana sjednica Općine Kotor*

Mandolinski orkestar HGD CG „Tripo Tomas“ s dječjim zborom Muzičke škole „Vida Matjan“ izveli

su crnogorsku himnu na početku zasjedanja sve-čane Skupštine Općine Kotor.

21. 11. 2018. *Zaklada Adris organizirala svečanu dodjelu donacija i stipendija*

Svečanost je održana u Preporodnoj dvorani u Zagrebu.

Hrvatsko građansko društvo kandidiralo je projekt na natječaj Zaklade Adris – u području Baština - tiskanje časopisa Hrvatskoga glasnika, koji je pozitivno riješen.

Na svečanosti je bio prisutan naš član iz Zagreba Ante Brguljan koji je tom prilikom zahvalio na dodjeli donacije koja će omogućiti tiskanje dva broja Glasnika.

Zaklada Adris, najveća korporativna zaklada u ovome dijelu Europe, svečanošću u Preporodnoj dvorani Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU) zaključila je jedanaest donacijski ciklus u kojem je za novih 50 vrijednih projekata i stipendista dodijelila više od tri milijuna kuna, iz dva programa – Znanje i otkrića te Stvaralaštvo, Ekologija, Baština i Dobrota.

„U ovom povijesnom prostoru mi danas zapravo slavimo budućnost. Čemu služi Zaklada? Ono što mi radimo u Zakladi Adris je stvaranje preduvjeta za kreiranje uspješnije budućnosti. Ovi projekti, a poglavito naši stipendisti oni su od kojih očekujemo da stalno uče, da se razvijaju i grade buduć-

nost. U konačnici, očekujemo da postanu sposobni zamijeniti nas i zauzeti ključne pozicije u znanosti i gospodarstvu“, istaknuo je predsjednik Zakladne uprave Korado Korlević.

Pozdravljajući okupljene, predsjednik Uprave Adris grupe mr. sc. Ante Vlahović, uz ostalo, istaknuo je: „*I u ovo adventsko vrijeme, i na ovome znakovitome mjestu Preporodne dvorane, treba još jednom osnažiti potrebu za promicanjem kulture izvrsnosti, znanja, dobra i solidarnosti te ustrajati na gradnji drukčijeg sustava vrijednosti i drukčijih kriterija odabira i socijalne promocije, osobito mladih i pametnih ljudi. Zajednički je to posao: i pojedinaca, i vladina sektora, i udruga civilnoga društva, i naše poslovne zajednice... i šire. Društvena odgovornost tvrtki razmjerna je njihovoj uspješnosti, a njihov doprinos zajednici mora biti važan i istaknut dio korporativnih ciljeva. Da bi uspješnije ostvarile tu, nerijetko prikrivenu odgovornost, tvrtke treba ohrabriti i pomoći im da je što uspješnije strukturiraju i, u konačnici, što etičnije odrade. Držim da se i zbog toga treba javno usmjeravati i biti socijalno inkluzivan.*“

23. 11. 2018. Održan 24. Forum hrvatskih manjina

Hrvatska matica iseljenika organizirala je 24. Forum hrvatskih manjina na temu „Jezična baština hrvatskih autohtonih zajednica Srednje i Jugoistočne Europe“.

Na Forumu su sudjelovali predstavnici hrvatskih zajednica iz Austrije, Crne Gore, Češke, Ita-

lije, Mađarske, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije.

U ime našeg Društva izlaganje na temu „Škola hrvatskog jezika u Boki kotorskoj“ održao je naš član iz Zagreba Ante Brguljan. (Autor teksta je Neda Sindik.)

Naglašeno je kako je za učenike, pripadnike hrvatske nacionalne manjine, cilj ostvariti svoj hrvatski identitet, ovladati hrvatskim jezikom u govoru i pismu, upoznati hrvatsku povijest i zemljopis, likovnu i glazbenu baštinu te razviti pozitivan emocionalni odnos prema Hrvatskoj i njezinoj kulturi i kulturnoj baštini u najširem smislu.

Uz suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske i Ministarstva obrazovanja Crne Gore, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore utemeljilo je nastavu na hrvatskome jeziku izvan institucija sustava. Prvi sat nastave održan je 18. rujna 2004. godine u Kotoru, a istog dana u popodnevnim satima i u Tivtu. U Kotoru je upisano 24, a u Tivtu 42 polaznika. Profesoricu odabire i financira Ministarstvo R. Hrvatske, a prostoriju za nastavu osiguravaju osnovne škole u Kotoru i Tivtu.

Danas, nakon 14 godina, školu pohađa ukupno 55 učenika u Tivtu i Kotoru.

U izlaganju su naglašene i neke specifičnosti lokalnoga govora.

U situaciji gdje mali broj pripadnika zajednice govori manjinskim jezikom ili govorima koji su različiti od većinskoga jezika, govor se najčešće gubi ili opstaje u onim dijelovima gdje pripadnici te zajednice čine znatan broj stanovnika.

Posebni jezični oblici hrvatskih manjinskih zajednica mogu opstati kao dio svakodnevne komunikacije i opstaju kao dio svakodnevne komunikacije u Boki zahvaljujući različitim aktivnostima udruga, pojedinaca i općoj društvenoj klimi u Boki kotorskoj.

Pripadnici većinskog naroda koji generacijama žive u Boki i koji su govorili lokalnim govorima nisu odustali od upotrebe lokalnih govorova.

S druge strane, stanovništvo koje se doselilo u Boku iz dalmatinskih gradova sačuvalo je osobitosti tih govorova, posebice u korištenju romanizma, tako da se na drugi način posredno utjecalo na lokalne govore. Nova jezična situacija tek treba biti istražena.

Napori znanstvene zajednice na očuvanju jezične baštine hrvatskih manjinskih zajednica su vrlo značajni. Ako ih nema, svaka odrednica o osobinama lokalnoga govora ostaje proizvoljna i znanstveno neutemeljena. Također, od osobitog značaja je i izučavanje jezika suvremenih pisaca

koji pišu ovim govorima. Stoga je znanstveni rad na polju dijalektologije u izučavanju lokalnih govorova, u ovom slučaju Boke, od iznimnog značaja za očuvanje jezične baštine.

24. 11. 2018. *Razgovor s Danijelom Vulović na Radio Kotoru*

Članica redakcije časopisa Hrvatskoga glasnika i članica UO HGD CG Danijela Vulović bila je gošća emisije „Multikultura“ na temu tiskanja jedinoga pisanog medija u Crnoj Gori na hrvatskome jeziku, časopisa Hrvatskoga glasnika.

Podsjetimo, prvi broj časopisa izšao je iz tiska u veljači 2003. godine u nakladi od 1.000 primjera i promoviran je na drugoj godišnjoj Skupštini Društva u Tivtu.

Hrvatski glasnik, osnovan na inicijativu tadašnjega predsjednika Hrvatskoga građanskog društva Tripa Schuberta, a u suradnji s urednikom Radio Kotora i jednim od urednika lista Boka iz tog razdoblja Tomislavom Grgurevićem.

Voditeljica emisije „Multikultura“ je Jelena Kljajević.

25. 11. 2018. *Sudjelovanje mandolinског orkestra na „Đir o' bumbara“*

„Đir o' bumbara“, koji je organiziran prvi put ove godine, organizirala je grupa Bokeški izrazi, Turistička organizacija i Organizacija žena Tivat.

Deset sudionika pripremilo je više različitih jela od bumbara, tradicionalnog jela Boke kotorske i bokeškog zaleđa. Žiri je proglašio Luciju Popović iz Kotora za pobjednicu u pripremanju bumbara pa će se dogodine „Đir o' bumbara“ organizirati u Kotoru. U muzičko-zabavnom dijelu programa nastupio je i FA „Nikola Đurković“ iz Kotora uz pratnju mandolinско-tamburaškog orkestra HGD CG „Tripo Tomas“.

27. 11. 2018. *Održana XVII. Skupština HGD CG*

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore održalo je svoju redovnu, 17. godišnju Skupštinu, pod sloganom „Ipak opstajemo“, u dvorani Muzičke škole „Vida Matjan“ u Kotoru. Na skupštini su bili prisutni delegati iz Podgorice, Bara, Herceg Novog, Tivta i Kotora.

Skupština je počela intoniranjem crnogorske i hrvatske himne u izvođenju Dječjega mandolin-skog orkestra „Tripo Tomas“ pod dirigentskom palicom profesora Iva Brajaka. Prije uvodnog izlaganja delegati su odali počast članovima Društva koji su preminuli između dviju skupština.

Predsjednik HGD-a Marijo Brguljan u uvodnom izlaganju podsjetio je delegate na mnogobrojne aktivnosti Društva u protekloj godini, na način financiranja i na probleme koji su nas pratili u proteklom razdoblju.

On je posebno zahvalio pojedincima i organizacijama koji su svojim donacijama pomogli da Hrvatsko građansko društvo Crne Gore opstane.

O finansijskim problemima Hrvatskoga glasnika kao najznačajnijeg projekta HGD-a govorila je urednica Tijana Petrović.

Voditelj Dječjega mandolin-skog orkestra „Tripo Tomas“ prof. Ivo Brajak prisutne je izvijestio o radu orkestra i mnogobrojnim nastupima kako u zemlji tako i inozemstvu.

Članica UO HGD-a i uređivačkog odbora Danijela Vulović osvrnula se na finansijsku problematiku komentirajući izvješće o finansijskom poslovanju za 2017. godinu i problematiku u 2018. godini.

Na Skupštini su bili prisutni svi predsjednici HGD-a od osnivanja: Tripo Schubert, dr. Ivan Ilić, Mirko Vičević i sadašnji Marijo Brguljan, a od go-stiju treba istaknuti prisutnost: Dragice Perović, predsjednice SO Kotor; Marijana Klasića, konzula Republike Hrvatske u Kotoru; Antuna Sbutegе, admirala Bokeljske mornarice; Zvonimira Dekovića, predsjednika HNV-a; Marije Mihaliček, predsjednice OMH Boke kotorske.

28. 11. 2018. Sastanak s predstavnicima SE

Savjetodavni odbor Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, u sklopu trećeg monitoring posjeta Crnoj Gori, održao je odvojene sastanake s predstavnicama HNV-a, Dijanom Milošević i Anom Vuksanović, te predstavnicima hrvatskih udruga u Crnoj Gori - Vladimirom Marvučićem („Sveti Jeronim“ iz Bara), Ljerkom Sindik („Gjurjevo brdo“ iz Tivta) i Tijanom Petrović („Hrvatsko građansko društvo“ iz Kotora).

Na sastancima je bilo riječi o izazovima s kojima se Hrvatsko nacionalno vijeće i hrvatska nacionalna manjina u Crnoj Gori susreću, a odnosi se na područje manjinskih prava i sloboda, odnosno manjinskih medija, obrazovanja na svim razinama, očuvanje jezika i prepoznavanje te očuvanje jezika, tradicije i kulture hrvatskoga naroda, na uporabu i zaštitu hrvatskoga jezika, uporabu nacionalnih simbola, statusa HNV-a, referentnih zakona koji se odnose na manjinske narode u Crnoj Gori, problematiku funkcioniranja Fonda za manjine te suradnju s lokalnom zajednicom i institucijama.

Predstavnici hrvatskih udruga izvjestili su su-govornike o svojim aktivnostima i projektima, kao i o teškoćama, uglavnom finansijske prirode, koje imaju u njihovoј realizaciji.

6. 12. 2018. *Deveti rođendan Dux radija*

Deveti rođendan Radija Dux, jedinoga hrvatskoga elektroničkog medija u Crnoj Gori, obilježen je jučer u Domu kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi.

Nazočnima se obratio predsjednik Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“ Adrijan Vuksanović, koji je izrazio zadovoljstvo što je ova večer održana baš u Domu, koji će uskoro proslaviti 100-tu obljetnicu postojanja.

Među uzvanicima bila je i Dijana Milošević, potpredsjednica HGD CG.

6. 12. 2018. *Proslava sv. Nikole*

U kotorskoj katedrali sv. Tripuna svečano je proslavljen blagdan sv. Nikole - zaštitnika djece, pomoraca, putnika, ribara... Katedrala je bila ispunjena djecom, radošću, smijehom, pjesmom i molitvom za sve žive i mrtve pomorce. Svečanost je upotpunio nastup vjeroučenika, Dječjeg zbara kotorske katedrale i mandolinskog orkestra HGD-a „Tripo Tomas”.

6. 12. 2018. *Izaslanstvo HD CG na ispraćaju Željka Filičića*

Željko Filičić, počasni član Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore i jedan od prvih branitelja-dragovoljaca i organizatora obrane Dubrovnika, preminuo je 4. prosinca. Pokopan je uz najveće počasti na dan sv. Nikole i Dan dubrovačkih branitelja, 6. prosinca, na gradskom groblju Boninovo.

Ispraćaju je nazočilo izaslanstvo HGD CG: Tripo Schubert, Danijela Vulović, Vivijan Vuksanović i Nikola Bukilica, koje je držalo počasnu stražu, te Kruno Težak.

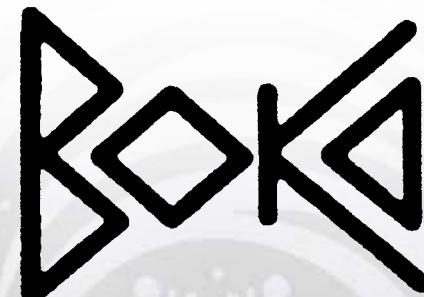
Od Željka Filičića oprostila se, u ime HGD CG, Danijela Vulović.

SRETAN BOŽIĆ I SVIM ČITATELJIMA

ATLANTSKA PLOVIDBA d.d.
DUBROVNIK

BOKA ALUMINIUM
WINDOWS

USPJEŠNU 2019. GODINU HRVATSKOG GLASNIKA ŽELE:

DUBROVAČKO -
NERETVANSKA
ŽUPANIJA

OPŠTINA KOTOR

LUKA KOTOR
PORT OF KOTOR

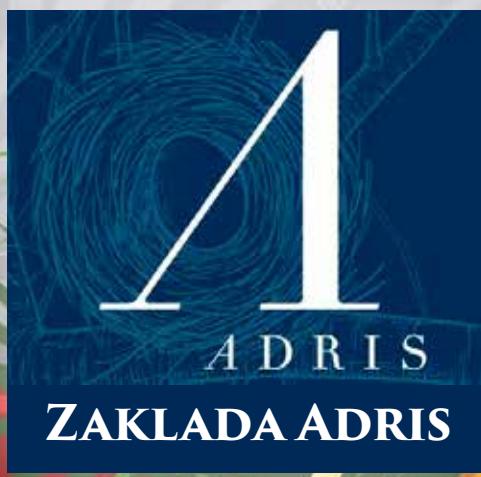
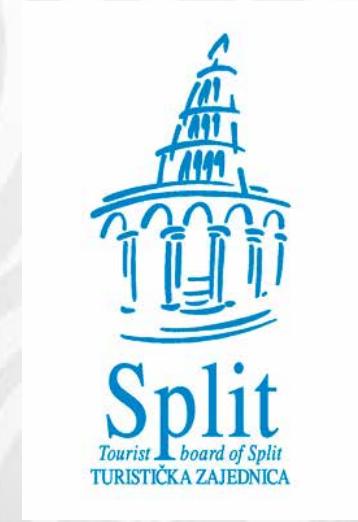

DOM UČENIKA I STUDENATA
"SPASIĆ - MAŠERA"

**Muzička škola
„Vida Matjan“**

**POMORSKI MUZEJ CRNE GORE KOTOR UČESTVOVAO JE U
OBILJEŽAVANJU DANA EUROPSKE BAŠTINE
UPRILIČIVŠI VRIJEDNU IZLOŽBU**

Stevan Kordić, Jelena Karadžić i
Andro Radulović

Priredio:
Slavko Dabinović

Upovodu obilježavanja Dana europske baštine, Pomorski muzej Crne Gore Kotor priredio je izložbu „Boka kotorska okom fotografa Laforesta“ koja je otvorena 28. rujna u novootvorenoj galeriji Muzeja. Na izložbi su govorili direktor Muzeja Andro Radulović, kustosica Muzeja, etnologinja Jelena Karadžić i dr. Stevan Kordić, profesor na Fakultetu za pomorstvo u Kotoru. Pozdravivši prisutne, direktor Pomorskoga muzeja Andro Radulović istaknuo je sljedeće:

Boka kotorska okom fotografa *Laforesta*

Fotografije Franca Laforesta i njegove uže obitelji, kao vid umjetničkog medija, visoke umjetničke kvalitete, nepresušna su riznica podataka o arhitekturi, eksterijeru, modi, svečanostima, jednom rječju - živa slika života krajem devetnaestog i početkom dvadesetog stoljeća.

„Pomorski muzej Crne Gore Kotor i ove godine uključen je u obilježavanje međunarodne inicijative Dani europske baštine, pokrenute uz suradnju Europske komisije i Savjeta Europe, a u cilju približavanja kulturne baštine široj javnosti.

Manifestacija koju 50 zemalja potpisnica Europske konvencije o kulturi tradicionalno obilježavaju svakog rujna, temeljena je na organiziranju događaja na lokalnom i nacionalnom nivou, a u odnosu na jedinstvenu temu, koja se bira na europskom nivou.

Ovogodišnja tema Dana europske baštine je ‘Umjetnost dijeljenja’. Izložbom ‘Boka kotorska okom fotografa Laforesta’ sažima se važnost dijeljenja kulturne ostavštine jednog podneblja i zbog tog razloga je Pomorski muzej Crne Gore izabrao izložbu iz vrijedne donacije gospođe Lidije Laforest iz Zagreba. Donaciju su činili 396 negativa na staklu s kraja XIX. i početka XX. stoljeća.

Prezime Laforest u Boki kotorskoj, kao i šire u okruženju, simbol je za izradu fotografija visokoga umjetničkog nivoa,

fotografskih albuma ispunjenih zbirkama obiteljskih portreta, pejzaža Boke kotorske, crnogorskog zaledja, dalmatinskih gradova, jubilarnih svečanosti proslave sv. Tripuna i Bokeljske mornarice. Fotografija kao faktografsko svjedočanstvo o životu, ljudima i pejzažima predstavlja trenutak zaustavljen u vremenu i živu sliku života te je nepresušan izvor historijske, etnološke i sociološke građe. Proživljena ljudska komunikacija, sigurno pamćenje, fotografija je dio duhovne memorije jednog naroda i njegovog okruženja tako da nas ova izložba, kao dio jednoga velikog opusa, rada je i doživljavamo je s uzbuđenjem.

Rodonačelnik fotografske porodice Franc Thiard de Laforest, rođen u Beču 1838. godine, preminuo u Kotoru 1911. godine, potomak je ugledne, stare porodice Thiard de Bissy iz francuske Burgundije. Njegovo rođenje, koje se poklapa s rođenjem fotografije, simbolično je odredilo njegov životni

put i radnu karijeru, kao što je njegovo stvaralaštvo, rad izvrsnoga umjetničkog fotografa, bilo putokaz kojim su krenuli njegova supruga Gabrijela, sin Feliks i kćerke, kao članovi velikoga stvaralačkog, obiteljskog ateljea. Nakon završetka srednje škole koju je u Beču završio s odličnim uspjehom,

velikim drvenim aparatom, poklonom svojih roditelja, proputovao je skoro cijelu Europu, sve do Kavkaza. Već kao dvadesetogodišnjak pojavio se u Trstu, Žadru, Šibeniku fotografirajući, osim rada u ateljeu, mnogobrojne spomenike arhitekture i okolne pejzaže. Svojim fotografijama spasio je sjećanje na Dubrovnik, Split i Mostar, gdje je boravio neko vrijeme. U Kotoru se nastanio 1873. godine jer mu je ovaj grad kao austrijska ratna luka pružio izvrsne uvjete za egzistenciju. Njegov živi duh i oči žedne ljepote skrasili su se u Boki kotorskoj, zatečeni njezinom nesvakidašnjom ljetom.

Laforest je zarađivao fotografirajući brodove i njihove posade, ali je puno više uživao u okolnom pejzažu i mjestima u zaledju, gdje je tražio motive baš za svoju dušu i oko.

Fotografski atelje imao je prvo u Kotoru, a zatim u Tivtu i Herceg Novom. Nemirnom obalom proputovao je od Zadra do Spiča ostavljajući vrijedan dokument, panorame koje daju vizualni pregled razvoja gradova i mjesta uz obalu, kao i sela i gradova u crnogorskem zaledju Njeguša, Cetinja. Ostavio nam je u sjećanje autentične nošnje Lastve, Dobrote, Krivošija, Spiča. Ovjejkovječio je svečanosti sv. Tripuna i Bokečke mornarice. Njegovu fotografsku djelatnost nastavila su njegova djeca, kćerka Marija (Mitzi) i sin Feliks. Nakon smrti Franca Laforesta njegova supruga Gabriela, također iz Beča, nastavila je u Kotoru rad u 'Atelieru Laforest', koji je postojao do 1960. godine.

Fotografije Franca Laforesta i njegove uže obitelji, kao vid umjetničkog medija, visoke umjetničke kvalitete, nepresušna su riznica podataka o arhitekturi, eksterijeru, modi, svečanostima, jednom rječju - živa slika života krajem devetnaestog i početkom dvadesetog stoljeća. Promatrajući ih

kroz prizmu njihove dokumentarne vrijednosti zapanjuje nas saznanje o brzoj promjeni urbanog razvoja cijelogupnog primorja, od Trsta do Sutomora. Sagledano u historijskoj perspektivi, prepoznatljivi su i gotovo nepromjenjivi jedino spomenici kulture. O izložbi će govoriti autor izložbe Jelena Karadžić, koja je obradila staklene negative, vrijednu donaciju Pomorskomu muzeju Lidije Laforest, unuke umjetničkoga fotografa Franca Laforesta."

Nakon izlaganja direktora muzeja, o izložbi je govorila autorica izložbe, kustosica i etnologinja Jelena Karadžić: „Pred vama je večeras izložba 'Boka kotorska okom fotografa Laforesta', a ideja za njezinu realizaciju došla je kada sam počela obradivati zbirku negativa na staklu i gdje se kao jedna veća cjelina izdvojila tema *predjeli* na kojima je Boka viđena iz raznih kutova: s mora, kopna, planinskih visova, rasčvjetana i pod snijegom.

Na staklenim negativima postoje oznake o godini kada je

napravljen fotografiski snimak s imenom fotografa, što nas upućuje na Franca i Gabriju Laforest, kao i na razdoblje njihova stvaranja: prvi tridesetak godina 20. stoljeća.

Za ovu priliku izdvojen je 131 negativ na staklu koji prikazuju Kotor, Dobrotu, Perast, Risan, Prčanj, Herceg Novi, Tivat, Donju Lastvu i Lepetane. Posebnu cjelinu i za mene najljepši dio su fotografije koje prikazuju Bokokotorski i Kotorski zaljev koji su fotografirani s Lovćena.

Pred vama je sada 90 fotografija, podijeljenih u sedam cjelina u sklopu kojih su navedeni gradovi i mjesta. Sve izrađene fotografije nije bilo moguće izložiti pa je napravljena potrebna selekcija. Spomenula sam već da su autori fotografija Franc i njegova supruga Gabrijela Laforest, međutim fotografskim zanatom bavili su se i njihovi potomci, njihove kćerke, sin Feliks i njegova kćerka Lidija. Fotografski atelje *Laforest* više od 100 godina bio je prisutan u Boki kotorskoj, u Tivtu, Kotoru, Herceg Novom, Kumboru.

Na bezbroj fotografija zabilježeni su naš preci, njihov način odjevanja, stil. Momenti odmora, užurbanosti, razgovori. Zabilježena je skladna arhitektura Boke kotorske, njezini zljevi, gradovi, mjesta, čarobna priroda. Oni nisu bili samo fotografii, nego su bili *umjetnički fotografii*, i to potvrđuju mnogobrojne nagrade koje su dobivali na svjetskim izložbama, a mi večeras imamo privilegij da ponovno pogledamo Boku kakva je nekad bila.

Zbirku staklenih negativa, njih oko 400, poklonila je Pomorskomu muzeju CG unuka jednog od prvih kotorskih fotografa Franca Laforesta, gospođa Lidija Laforest Čukvas. Zbirka je manjim dijelom već ranije popisivana, jedan dio negativa dobio je svoje

pozitive, odnosno fotografije, kao i članak u Godišnjaku Pomorskoga muzeja koji se odnosio na dio zbirke koji prikazuje narodne nošnje Boke kotorske.

Proteklih godina dana nastavljen je rad na obradi zbirke, odnosno pristupila sam sortiranju po temama, tj. odvojila sam nekoliko podzbirki kao što su npr: predjeli – Boke kotorske, koja je pred vama, Crnogorsko primorje, zaleđe Boke, gradovi u Crnoj Gori i regiji. Zatim sam kao cjelinu izdvojila arhitekturu, arheologiju, narodne nošnje, Bokeljsku mornaricu, događaje u Kotoru i sl.

Fotografije koje su pred vama izrađene su sa staklenih ploča-negativa starih i više od 100 godina. Da bismo ih sačuvali za buduća pokoljenja, potrebno je o njima adekvatno se brinuti. Zbog toga su poduzete sve mjere koje će ih zaštiti i u budućnosti. Nakon skeniranja i obrade, negativi se pohranjuju u posebne omotnice i kutije koje propisuje konzervatorska struka i odlažu u adekvatne prostore gdje se o njima preventivno brinu konzervatori i kustos zbirke.

Digitalizacijom zbirke, izradom fotografija, želimo zaštititi original jer njega ništa ne može u potpunosti zamijeniti, a njegova fizička krhkost, kao i kemijska osjetljivost, zahtijevaju posebnu pažnju kako bi u iznimnim situacijama uvijek bio dostupan pod određenim, propisanim uvjetima.

Prvobitno je bilo zamišljeno da na samoj izložbi bude izloženo barem nekoliko negativa na staklu, ali smo od toga odustali jer izloženost svjetlu i drugim utjecajima nije preporučljivo.

Za sada je obrađeno 150 negativa, posao se nastavlja i do kraja godine čitavaće zbirka biti dostupna u digitalnoj for-

mi, bit će izrađene fotografije, kao i analitički karton.

Naći način kako fotografije prezentirati publici, a da one budu što vjernije originalu *i po formatu*, nije bilo lako ostvrti. Realizacija izložbe i postava zahtijevala je puno vremena i istraživačkog rada jer je moja zamisao bila da se prikaže što više fotografija.

Idejna rješenja i skice kolegice Marine Jovanović, koje su prethodile konačnoj odluci, umnogome su pomogle da dođemo do rješenja problema. Na tome joj puno zahvaljujem, kao i na tome što mi je omogućila da u potpunosti ostvarim svoju ideju.

Također zahvaljujem i ostatim kolegicama i kolegama na podršci, savjetima i sugestijama.“

Na kraju se dr. Stevan Kordić, koji je i otvorio izložbu, kratko obratio prisutnima i rekao: „Fotografija je davno osigurala svoju vezu, kad je u pitanju dokumentarnost, s kulturnom baštinom. Međutim, ono što se ponekad ne vidi tako dobro je da je ona sama po sebi jedan umjetnički medij. Ove fotografije, koje se nalaze pred vama, zapravo su svjedočanstvo spoja dokumentarnog i umjetničkog djeła. Druga asocijacija je prikaz

arhitekture i prirodnog pejzaža zaljeva. Jedini tekst koji mi pada na pamet gledajući ove fotografije je odluka UNESCO-a da nas uvrsti na Listu svjetske kulturne baštine, a posebno je istinit njezin dio koji kaže da je Boka ostvarila jedinstveni spoj tradicionalnoga graditeljstva i prirodnog okruženja - što je upravo ona univerzalna vrijednost koja nas stavlja na tu uglednu listu. Na ovim fotografijama mi imamo priliku vidjeti 'zlatno doba' prošlog stoljeća kada počinju trendovi razvoja koji nisu imali tako destruktivni utjecaj kao ovi današnji, koji su nas doveli u situaciju da izgubimo taj status. U cilju održanja tog statusa, pozivam vas da nakon ove izložbe ne odemo samo s idejom kako je Boka bila nekada lijepa i kako nam je obitelj Laforest omogućila da to možemo vidjeti, već da uložimo napor, kao građani ovoga grada, da taj status i dalje sačuvamo.“

U muzičkom dijelu programa nastupila je profesorica Nevila Klakor na violinu.

Izložba „Boka kotorska okom fotografa Laforesta“ realizirana je u suradnji s Ministarstvom kulture Crne Gore u sklopu Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2018. godinu.

Život u vrijeme kuge

Župna crkva sv. Roko, Donja Lastva

U sakralnom prostoru, pred kipom i oltarskom palom sv. Roka, u kišnoj večeri, malobrojni slušaoci imali su privilegij čuti zanimljivo predavanje – svjedočanstvo o posljednjoj kugi u gradu koji se svojim ustrojstvom znao braniti od „crne smrti“ uspješnije od drugih primorskih gradova.

Priredila:
Marija Mihalićek

Unizu znanstvenih i edukativnih predavanja realiziranih suradnjom između dva ogranka MH: Dubrovnika i Boke kotorske, u Donjoj Lastvi, 26. studenoga,

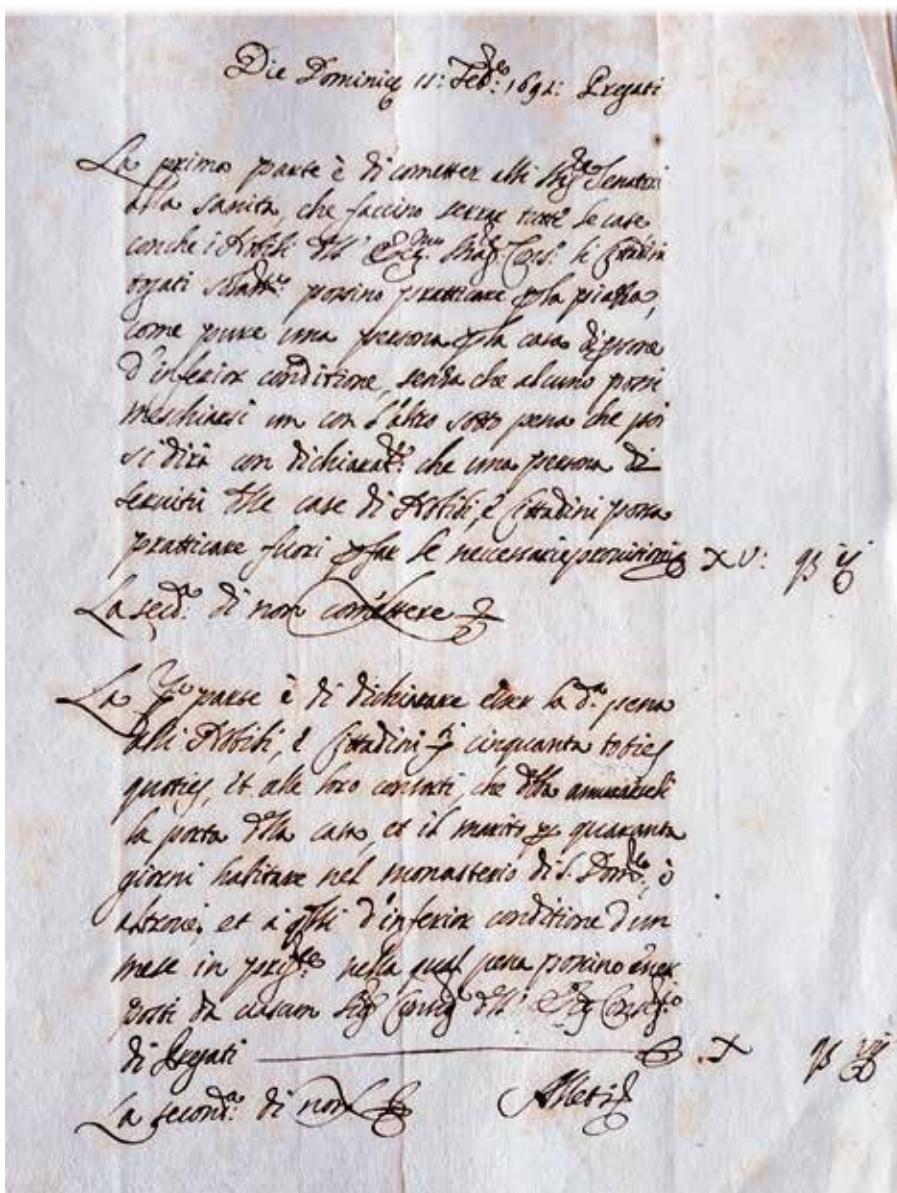
gostovala je dr. sc. Rina Kralj-Brassard. U sakralnom prostoru, pred kipom i oltarskom palom sv. Roka, u kišnoj večeri, malobrojni slušaoci imali su privilegij čuti njezino zanimljivo predavanje – svjedočanstvo o posljednjoj kugi u gradu koji se svojim ustrojstvom znao braniti od „crne smrti“ uspješnije od drugih primorskih gradova.

Temom *Zivot u vrijeme kuge* autorica stavlja u fokus pandemiju kuge koja je zahvatila grad Dubrovnik u siječnju 1691. godine. Tema usko gledano pripada povijesti medicine, ali se reflektira na sva područja života u gradu. Poticaj je našla istražujući arhivalije, a kao glavni izvor poslužila joj je rukopisna knjižica pod imenom *Sanitas*, koja je uglavnom predstavljala troškovnik.

U uvodu se autorica osvrnula na povijest kuge. Prvi pandemijski val kuge dogodio se za vrijeme **Justinijana** u VI. stoljeću i trajao je dva stoljeća. Međutim, kuga se pojavljivala i prije, na primjer pronađeni kostur iz brončanog doba u Rusiji potvrđuje postojanje kuge i u tome prapovijesnom razdoblju.

U želji da ne budu uskraćeni oni koji su htjeli biti na predavanju, ali su bili spriječeni, prenosimo skraćeno izlaganje dr. sc. Rine Kralj-Brassard.

U Dubrovačkoj Republici i okolici kužne zaraze bilo su vrlo česte, a nitko nije bio zaštićen, kuga je napadala i stare i mlade, žene i muškarce, siromašne i bogate, crkvene dostojanstvenike i vlastelu... pa se istodobno pojavljuju i prve reakcije dubrovačke vlasti. Pojavljuju se 1377. i prve zakonske odredbe, godine 1390. i prve prave protuependemijske mjere, pojavom lazareta i liječnika. Uvidjeli su tadašnji Dubrovčani kako se pojava kuge tumači kao posljedica velikoga grijeha pa se po-

Arhivski dokument

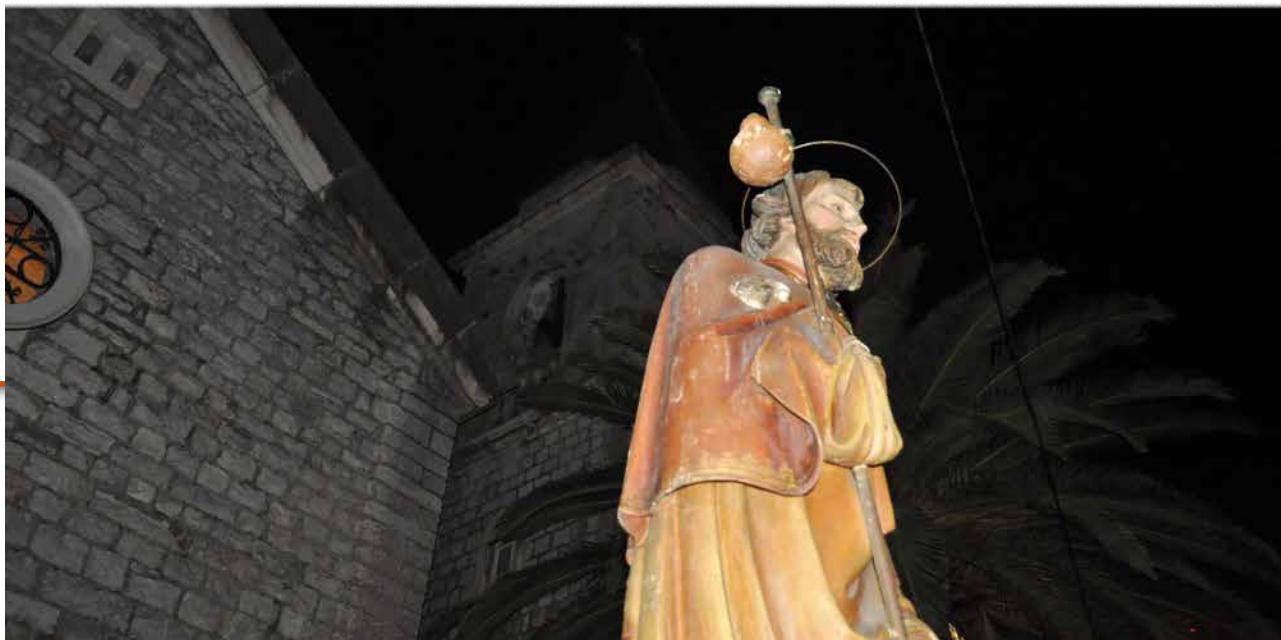
javljuju flagelanti, bratovština bićevalaca. Već u XV. stoljeću brojnost kužnih zaraza se reducirala, što govori o učincima protukužnih mjera. U XVI. stoljeću pokazalo se kako prevelika strogost i drakonske kazne za nepodržavanje protuependemijskih mjera mogu biti i kontraproduktivne. U razdoblju između 1586. i 1691. unutar gradskih zidina nije došlo do pojavljivanja kuge. Primjerice, kuga se 1647. i 1648. pojavila na Šipanu i na mnogim drugim mjestima, pa i u dalmatinskim gradovima.

U Dubrovniku je 9. siječnja 1691. u Hospitalu milosrđa (državno nahodište) u blizini sv. Franje umro dječak. Dječakova majka bila je nadstojnica Hospitala. Drugo žarište bila je jedna kuća na Pilama, treće žarište bilo je predgrađe Ploče. Od kuge je umrla sluškinja jednog svećenika koji je živio ispod Minčete pa su sve kuće u susjedstvu stavljene u izolaciju. Započele su istrage, trebalo je rekonstruirati društveni krug ljudi koji su bili potencijalno zaraženi. Kuća u kojoj je dječak umro bila je

Ni područje Boke kotor-ske nije bilo pošteđeno od kuge, jedne od najvećih po-šasti. Uz arhivske izvore, posredne potvrde nalazimo u razvijanju i popularnosti kulta SVETACA zaštitnika od kuge: sv. Sebastijana, sv. Vićencija, sv. Kristifora, a najviše sv. Roka. Njima u slavu podižu se crkve, kapele, oltari, njima su upućene molitve i zavjeti za zaštitu ili ozdravljenje. Za širenje

kulta sv. Roka u Boki koto-
torskoj bili su najzaslužniji
franjevci, a njegova popu-
larnost posebno raste od
XV. stoljeća, kada su sve-
ćeve moći stigle u Veneciju.
U Kotoru je postojala crkva
sv. Roka, a oltari kotsorskih
crkava posvećeni su ovome
svecu. Jedan od lazareta u
Boki, onaj u Meljinama, još
uvijek ima kapelu posvećenu
sv. Roku. Vjerojatno su
epidemije kuge, posebno one

u XVI. stoljeću, bile povod za gradnju kapele svetog Roka, koja se spominje u Lastvi 1551. godine, kao zavjet koto-
rske vlastelinske porodice Bolica, kasnije u vlasništvu Buća. Sadašnja crkva sv.
Roka građena je 1900., a njezin zvonik pet godina ka-
snije. Svetac u franjevačkom
habit u časti se u Donjoj La-
stvi kao nebeski zaštitnik,
posebno na njegov dan 16.
kolovoza.

odmah zatvorena, isto tako i domovi u blizini, njegova majka poslana je u karantenu kao i svi oni koji su imali bilo kakav kontakt s dječakom. Zatvoreno je nekoliko kuća. Sutradan je raspuštena škola. Automatski su odgođene sve javne ceremonije, umire tako i knez, ali ne od kuge. Pokopan je bez velikih ceremonija zbog straha od širenja zaraze. Odgođena je i ceremonija obilježavanja tada 24. godišnjice Velike trešnje, svečanost zaštitnika grada prebačena je na 5. srpnja, izbjegavana su sva javna okupljanja. Vlastelini koji su se brinuli o svim tim

mjerama zvali su se *kacamorti*, bili su to iskusni ljudi, nikako mlađići. I među vlastelom se javljaju sumnje u zarazu pa su mnogi u kućnom pritvoru. Međutim, kuga je najviše zahvatila sluškinje pa je zato i nazvana „kuga sluškinja“. Sluškinje su se često kretale javnim prostorom, bile su vrlo izložene, plele su i tkale, a vuna je bila lako okuživa roba. Sve češće su se zatvarale i vlastelinske kuće. S druge strane, rađeni su popisi ljudi koji su živjeli u takvim vlastelinskim domaćinstvima što iz današnje perspektive omogućuje bolju rekonstrukciju svakidašnjega

vlastelinskog života. Krajem ožujka 1691. od kuge je u jednom danu i to u susjedstvu jedne ulice (današnja Boškovićeva ulica) umrlo dvoje ljudi: jedan dječak i jedna sluškinja. Donesena je odluka o zabrani napuštanja Grada za vlastelu jer je Grad bio pod karantenom, a kazna za prekršitelje bila je gubitak plemstva. Antuninima i lazarinima za taj je prekršaj prijetila čak i smrtna kazna, ali su odredbe ublažene pa su žene i djeca do 16 godina starosti mogli napustiti Grad. Morali su ostati na području između Svetog Jakova i Rijeke dubrovačke.

Kao još jedna protuepidemiska mјera, Grad je podijeljen u šest cjelina. Nisu bile „seksisterije“ kao što je to bio slučaj tijekom podjele Grada 1815., nego su te dijelove nazivali četvrtima. Postojao je odred za kugu koji su vodili pet vlastelina kacamortija. Na raspolažanju su imali 108 ljudi: 40 vlastelina, 10 antunina, 18 lazarina, 20 pučana i 20 brijača. Grobari su bili redom iz drugih gradova, a lazaret je postao premašen za sve zaražene pa su izgrađeni tabori na Pilama, Pločama i Peskariji. Samostan sv. Petra koji nije srušen, ali koji je izgorio tijekom Velike trešnje, poslužio je kao sklonište. Uz dopuštenje benediktinaca na Lokrumu su kao sklonište korišteni tamošnji benediktinski samostan te je izgrađen lazaret. S kopna na otok ljudi su prebacivali tako što su ih vezali za barku te vukli. Na Lokrum je vlast dva puta tjedno slala meso, vino i vodu pa je Kralj-Brassard komentirala kako je dubrovačka vlada stvorila ravnotežu: s jedne strane su postojale oštretne mjere, a s druge strane se brinula o stanovništvu. Tako je prevenirana pojava velikih pobuna. I oni koji su preboljeli

kugu bili su opasnost za druge jer su bolest mogli prenijeti nekim okuženim predmetom. I dok je još trajalo razdoblje zaraze, senat je razmišljalo kako će „proslaviti“ okončanje epidemije. Bilo je planirano trodnevno slavlje uz svečanu procesiju po uzoru na onu na Tijelovo, pa i na bogoslužje. Indirektni gubici su, pak, bili veliki jer je Dubrovnik dobio biljeg „okužene Luke“. Dubrovčani su u svojim izvještajima namijenjenim trgovcima izvan Republike spremno izbjegavali prikazati pravo stanje, htjeli su Dubrovnik prikazati sigurnim i zdravim mjestom. Bilo je i kazni. Jedan dubrovački liječnik u pismu za inozemstvo naveo je kako se u Dubrovniku pojavila kuga i odmah nakon toga bio je pogubljen. Jer, bez obzira je li to bila istina ili ne, već sama sumnja u pojavu kuge za tadašnje dubrovačko gospodarstvo i trgovачke veze značilo je propast. Službeni prestanak zaraze proslavljen je 10., 11. i 12. lipnja, a od kuge je do te proslave umrlo 18 ljudi, uglavnom nižega staleža. Kasnije se kuga pojavljivala u okolini Grada, primjerice 1784. i 1785. Kuga je i dalje harala

Europom, ali nije se pojavljivala unutar gradskih zidina. Zadnja pojava kuge bilježi se 1815., ali tada više nije postojala Dubrovačka Republika. Protuepidemijsko ustrojstvo Dubrovačke Republike bilo je na visini. Dubrovniku je tada pomogla činjenica što nije velik grad pa je bilo moguće strogo kontrolirati kretanje robe i ljudi, a samim time prevenirati katastrofalne posljedice zaraze. Takve mjere nemoguće je realizirati u velikim imperijima. Treći pandemski val započeo je krajem XIX. stoljeća. Kuga se između 1970. i 2016. javljala u SAD-u, a između 2010. i 2015. na Madagaskaru. Lani je tako izbila najsvježija epidemija kuge na tom otoku, a zarazilo se više od 2.300 ljudi. Nekoliko tisuća kilometara je taj otok udaljen od Dubrovnika, ali opet dovoljno blizu da se i u današnjim procesijama u Dubrovniku kaže - Od kuge, gladi i rata oslobođi nas, Gospodine! U crkvi sv. Roka, pred njegovm kipom i slikom, malobrojne posjetioce Rina Kralj-Brassard vratila je u vrijeme ufanja i molitvi za spas od crne smrti, koja se posljednji put bila nadvila nad zidine Dubrovnika.

Dr. sc. Rina Kralj-Brassard znanstvena je suradnica u Zavodu za povjesne znanosti HAZU-a u Dubrovniku. Doktorirala je na poslijediplomskome doktorskom studiju „Povijest stanovništva“ Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta u Dubrovniku s radom o napuštenoj djeci u Dubrovniku od XVII. do XIX. stoljeća. O toj zanimljivoj temi saznali smo nedavno u Kotoru prilikom izdanja Ogranka MH iz Dubrovnika i Zavoda za povjesne znanosti HAZU-a. Glavna znanstvena istraživanja i interesi naše cijenjene gošće su marginalne skupine, karitativne institucije, povijest obitelji, stanovništvo Dubrovnika i Dubrovačke Republike.

Božićno stablo i Tvornica leda

Piše:
Mašo Miško Čekić

Ulistu „Boka“ od 25. novembra 1909. godine čitam mali, uokvireni oglas: „Božićna stabla kao svake godine, također i raznog suhog mesa i delikatesa dobiti se može kod Josipa Sabo u Kotoru“.

Koliko puno skrivenih rečenica u jednoj napisanoj! Gospodin Sabo blagovremeno,

Predbožićno vrijeme u Boki Kotorskoj krajem XIX i početkom XX stoljeća na stranicama Glasa Boke 1908. i 1909. godine

već godinama, nabavlja stabla za svoje mušterije koji Božić proslavljaju svečano, uz okićeno božićno stablo i posebne delicije na prazničnom stolu. Vjerujem da je riječ o jelkama,

koje su u Kotor stizale iz planinskih krajeva. Tradicija kićenja božićnog stabla u Boki Kotorskoj se vezuje, pored jelki, za lovoriku, smreku, hrast i druga stabla koja su se mogla

ubrati u okruženju. Jelke su, po svemu sudeći, namijenjene onima dubljeg džepa, kojima ih je trgovac isporučivao na kućnu adresu. Mali oglas je značajno svjedočanstvo o prožimanju tradicijskih vrijednosti, ali i novostečenih evropskih kulturnoških posebnosti, u običajima Boke Kotorske.

Kičenje jelki počinje sa inicijativom trgovaca koji ih nabavljaju, ali je običaj kičenja drugih stabala u Boki znatno stariji. U drugoj polovini XIX stoljeća stižu do Boke i različiti ukrasi za božićna stabla i po malo zamjenjuju galetine, košturnjavo i drugo voće, papirne ukrasne trake i druge ručno rađene ukrase.

Istovremeno, dolazi do velike promjene u bokeljskim kužinama u kojima komine, kamine i ognjišta zamjenjuju špaheri - šporeti! Bio je to gotovo revolucionarni događaj koji je ubrzo promijenio viševjekovne

običaje i u bokeljske domove uveo savremenu, mnogo bogatiju gastronomiju. U božićnim običajima, šporet donosi brojna nova jela i više poslastica koje se sada lakše i brže pripremaju, a mijenja i badnjak, najpoznatiji simbol Božića u našim krajevima. Badnjaci se skraćuju na mjeru šphera, ukrašavaju i povezuju svilnim trakama.

Krajem XIX i početkom XX stoljeća bokeljski trgovci utrkuju se ko će imati veću i bolju ponudu u predbožićno vrijeme. Stasavanje nove, radničko – građanske klase, nove tehnologije i brži transport omogućili su i višestruko veći obrt robe, a time i znatno savremeniju ponudu. Mada je Boka Kotorska još u XIV i XV stoljeću zahvalno tržiste za mnoge rijetke vrste roba i đakonija iz dalekih zemalja, ipak su ih kupovali samo najbogatiji. Sada je sve drugačije, a brojnost trgovaca, trgovina i stovarišta utiče na razvijanje konkurenčije i obaranje cijena što pogoduje kupcima. Početkom XX stoljeća trgovci Boke ljima nude sve što se može nabaviti u velikim industrijskim i trgovackim centrima Evrope. Samo iz nekoliko malih oglasa iz 1908. i 1909. godine može se sklopiti slika tadašnje trgovacke ponude u Kotoru. Trgovci brinu o svemu, pa je velika ponuda suhomesnatih proizvoda, pića, galerantijske robe, kolača i drugih poslastica, svježeg mesa, cvjeća, najfinijih štofova, svile, pamučnih tkanina, odijela, cipela i druge robe.

Praznici podrazumijevaju nabavku pića, posebno vina i piva. Trgovina Mata Marasovića u Kotoru obezbjeđuje „garantovano, naravsko, domaće vino 'Hrvatina' iz Dugopolja u

Шпиро Јововић, Котор

(прот. фирма)

препоручује своје складините разних твоздава, боја, лака, стакарија, кухинског прибора, Дитмарових лампи, твоздавних пени. — Упозорујемо на своје изврсне боје за лаковани по-дона и масти за паркете.

22-4

Drogarija

Eugen Oparenović, Kotor Trg Gregorinia 6 је у Kotorског Peglavstvu.

Preporuči štovanom građanstvu svoje bogato stvararište mirogrijja, raznih ljekarničkih osobina, kemičkih proizvoda, raznih boja za bojodrušenje na vodu i ulje, kao i raznih penela. Finih parfema, četkica za zube, Kalodontu, Odolu, prašku za zube i finog mirisnog sapuna.

Raznih likera, romja, konjaka, marsale, cipra, čiste tine jeste. Pravog ruskog čaja i raznih mineralnih voda.

Moja je roba dobavljena iz prvih stranih i domaćih tvornica.

Cajene umjerene. Posluga solidna i tačna.

Ε. Mandel, Kotor

Preporučuje svoje bogato skladište u galanterijskoj robi, cipelama: raznih artiklova za kancelarije i vojništvo. Veliki izbor posmrtnih vijenaca. Doprinosica(Ansichtskarten) 22-4

Slastičarnica

A. Rainis u Kotoru

Trg Sv. Triptuna

Opskrbljena je velikom zaštitom raznih jestovnih pića i najbolje vrste finih vina. Imala veliku količinu raznovršnih slatkiša i konfeta u kutijama. Sve najfinije vrste. Pripravila brzo i tačno sve vrste slatkiša a posebno Torata za svadbe, kršta imena i druge svećane prigode, a to sve u sasvim umjerene cijene ne bojeći se utakmice.

Marko Karaman, Kotor

Nova moderno uređena tvornica leda. Glavno skladište piva Steinbruch i crnog piva „Doppel-Malz-Bier St. Stefan“, koje ljećnički osobito preporučaju. Koliko led, koliko pivo razaznaje kroz svu Boku i Crnu Goru.

22-5

Луке К. Алексијевића

у Новом Саду

прва творница, искључиво српских православних црквених утвари, школских, певачких и других друштвених застава, барјака и латица, одејда, неба, пољеља, кандала; чирака, светих икона, иконостаса, Христови гробови и сличу других овде неизведеных и потребитих црквених утвари.

Даље препоручује издавање свешта: **СВ. ИОНА** на велико и на мало, на картице, израђених масном бојом по стручном православном обрасцу и пропису. Израда ових икона је прегледана и одобрена од краљевске спаске инспекције под бр. 543. (1905.) и 669. (1906.) у Београду. Цена на неколико код најубичијим од изјмане сто комада у величини 46-34 цм. комад по 40 потуре (оне су израђене у сјајној масној лакованој боји) а у величини 50-36 цм. комад по 60 потуре (оне су у маслој боји) те изгледу као да су на платну. Исто тако препоручује и све друге потребне приказе утвари, израђује и полазају иконостасе и Христове гробове као и свете иконе на платну за иконостасе и домаће.

НВ. У прсти по 40 потуре икона има оваке: Мати Божја, св. Ђурђа и конку, св. Лука, св. Димитрије, св. Никола, св. Стеван Архијепископ, Архијепископ Михаило, св. Јован Крститељ и св. Параскева.

У прсти по 60 потуре таки оваки: св. Ђурађ посљак (Будић), св. Сава, св. Стеван краљ Дечански (св. Мратиј), св. Тома, св. Арефина, св. Кузман и Дамјан, св. Петар и Павле, Воскресење св. Лазара, св. Алијанте Столаник, св. Кирјак Отшепник (Михољади).

Лука К. Алексијевић

Нови Сад — (Užvidék — Hungaria)

Српска Кредитна Задруга у Херцегновоме

(протоколисано удружење са ограниченим јединством)

права својим праписима бави се овим пословима:

- Примоњем новца на уложне книжине;
- Давањем зајмова уз именуцу су два јамица, на приједносне написе и на запотеку;
- Врачењем наплаата и исплате за рачун својих задругара за којему драго место;
- Куповањем и продавањем хартија од приједности, купона, лизица, шека, и разне стране монете као
- Снима другим банкарским пословима уз изјулантије увјете.

УПРАВА

ШИВАЧАЉЕ МАШИНЕ ЗА НАЈРАЗНОВРСНИЈЕ ПОТРЕБЕ ШЕВЉАЊА.

Оригиналне Сингерове шиваће машине

можу се прве добити само у нашим властитим радњама и продаваоницама.

Сингер С° шиваћих машина Д. Д. Котор 269 наприма сајентишту „Хотел Вен“.

Шиваће машине Сингер С°

су признate као најбоље и најсавршеније машине на свијету. Оне су узорне у саставу и начину израде у издашности и трајности. Сва нова наџа по-бољаша иду за брзим радом, као и за изврсним бодом, па у облику, изради и савршености дају оригиналне Сингерове шиваће машине све што је могло дати дугогодишње искуство и одлична механичка удељност.

22-2

НАДАМ МУЗИЦИЈАЛАМА БЕСПЛАТНА ПОДСУКА И У МОДЕРНОМ УЧЕЊЕНОМ ВЕЛЕНОВ.

ОДЛУКУЮЋИ УСЛОВИ РАДАЊА

УГОДОВАЊА

„Бока“ прима огласе по најумеренијој цијени.

bocama od 10, 15, 20 i 25 lita-
ra – uz umjerene cijene“.

Drogerija Oparenović pobri-
nula se i „preporuča štovanom
građanstvu svoje bogato sto-
varište mirodija, likera, ruma,
konjaka, marsale, cipra, čiste
fine žeste, pravog ruskog čaja
i raznih mineralnih voda“. Neka
od preporučenih alko-
holnih pića i bijelo vino, da
šampanjac i ne pominjemo,
jednostavno ne idu bez leda.
Vrijeme lovčenskih i orjenskih
ledara koji su led i tokom lje-
ta vadili iz dubokih planinskih
jama i prenosili na konjima
do Boke Kotorske, početkom
XX stoljeća postepeno nestaje,
mada je doba hladnjaka još
daleko. Jednostavno, u Kotoru
je otvorena Tvornica leda, pa
njen vlasnik Marko Karaman
poručuje i preporučuje: „novu
moderno uređenu tvornicu
leda i Glavno skladište piva
Steinbruch i crnog piva Doppel
Malz Bier St. Stefan koje
liječnici osobito preporučuju.
I led i pivo razasilje kroz svu
Boku i Crnu Goru“.

Slastičarnica Rainis u Ko-
toru „opskrbljena je velikom
zalihom raznih žestokih pića i
najbolje vrste finih vina. Ima
veliku količinu raznovrsnih
slatkiša, a osobito Torata za
svadbe, krsna imena i druge
svečane prigode, a to sve u sa-
svim umjerene cijene ne bojeći
se utakmice“.

Pažnju privlači oglas o „Kunerol masti“ koja je i danas, nakon 110 godina, tema nutripcionista i svih koji vode računa o zdravoj ishrani. Bokelji su 1908. godine kupovali mast od kokosovog oraha – „najfiniju biljnu mast za kuhanje, pecivo i tjesto“, kako se ističe u oglasu. „Kunerol se naročito ističe kroz osobitu izdašnost, dugi održanje, visoku hranjivost i lahko svarivanje, s toga pruža u svakom pogledu veliku vrijednost.“ Nova biljna mast prodavala se u jednoj od prodavnica pod Markat i u

kotorskom Konzumnom druš-
tvu.

I mesari se bore za svakog
kupca, pa tako u jednom od
oglasa mesari Asanbegović
i Ljubović preporučuju svoju
Mesarnicu na Rivi u kojoj
se sve vrsta „mesa bez donte“
prodaju po cijeni od 1,20 do
1,50 kruna po kilogramu.

Svečanosti i slavlja znače i
višednevno pripremanje hrane
što je poseban problem u ku-
ćama sa malo ženske čeljadi.

To uviđa i jedna od kotorskih
kuharica koja daje oglas: „Ko-
želi sposobnu kuharicu prili-
kom svadbe, krsnog imena i
drugim prigodama, za Kotor i
okolicu, nek se obrati admini-
straciji ovog lista“.

Običaj kićenja božićnog sta-
bla prati i posebno uređenje
doma, a sve češće se poseb-
no uređuju i prostori za sve-
čanosti i svadbe. Javljuju se
stručnjaci za enterijer i cvje-
care u kojima se priprema sve

od svježeg i umjetnog cvijeća. Cvjećar Špiro Kadija: „preporuča izradbu umjetnog cvijeća i nabavku živog cvijeća, izrađuje kotarice, bukete, vijence, žardinijere za stolove, cvijeće za vjenčanje po sadanjem običaju i za salonski nakit. Ko bi želio nakite od živog cvijeća neka izvoli naručiti osam dana prije“.

Božićno vrijeme je vrijeme darivanja, pa se trgovci tukmiče u nabavci razne robe. Trgovac Mandel preporučuje svoje bogato skladište u ga-

lanterijskoj robi, cipelama i raznim artiklima za kancelarije. U prodavnici Vučković, na Trgu od brašna, nema čega nema: „u svili, plišu, štofovima za žensko odijelo (kao i nakit za isto), svilenih bluza, župona u najmodernijim bojama i najnovijoj modi. Dalje, sunčobrana i kišobrana, rukavica svilenih, kožnih i pamučnih u svim veličinama i kvalitetima (za gosođe, gospodu i djecu). Veliki izbor košulja, kragnova, manžetni, kravatni, čarapa za muške i ženske, kao i muških

slamnjih šešira“. Iz prodavnice Vučković šalju na zahtjev besplatne mustre!

Trgovina manufaktурне radnje Jova Đurovića, kod Sv. Klare u Kotoru: „Preporučuje općinstvu iz mjesta i okoline veliko stovarište štofova, batista zefira, platna, šifona, peškira, tapeta, rukavica, kravata, suncobrana i kišobrana, slamnih šešira, košulja i razne sitne robe uz poštenu uslugu i umjerene cijene.“

Tada, kao i danas, u prepraznično vrijeme trebaju vam majstori za prepravke, popravak i izradu svega i svačega, pa u listu Boka Jele Vujić stavљa na znanje štovanom općinstvu: „da sam opet preduzela rad popletanja i izradivanja novih čarapa. Izrada brza i tačna, pored najumjerenije cijene. Trg od drva 166“.

„Na znanje općinstvu javljam da sam otvorila u Risnu Radićnicu ženskog odijela i svakovrstnog rublja. Najmoderniji kroj - najumjerenije cijene“, oglasna je poruka Marije Asanović. U susret praznicima Kotor je posjetio Carmello Olivio iz tvornice muzičkih instrumenata Magrini iz Trsta. Njegova je poruka jednostavna: “Stigao popravljač i akordator pianoforata i harmonijuma”.

U božićnim običajima Bokelji ne zanemaruju štale i stoku. Grančicu bilja protiv uroka, dobru bala sijena i malo českanja po vratu zaslužuje svaka životinja na božićno jutro. Otuda i oglas: “Arbanaško sijeno ko želi imati na veliko, dobre vrsti uz najumjerenije cijene, neka se obrati kod Andrije Schiesi u Kotoru“.

Sve je to bilo samo za bogate, reći će neko i biti u pravu. A opet, svi su slavili Božić – neko uz priganice, neko uz marcapan tortu. Bogatiji su kupovali što su htjeli, a sirotinja što je mogla. Nije li tako i danas?

Sretni praznici!

PO BOKEŠKI...

A, B, C, D, O...

ulozi kolura u bokeškom dijalektu

Piše:
Neven Staničić

Počev od pituravanja. Dunkve, očigledno je da ovaj pošteni narod dobro zna, što se sve **bojama** može pokrit. Pa će lijepo reć: zbori redom što god očeš, samo mi nemo' **pituravat**. Štuk i pitura, pašu i prolaze samo na finestre i telere, a svuđe drugo uz malo gipsa služe za mazanje oči i stvaranje privida o učinjenoj raboti. Atrokeli i u crkvu, akonto onijeh ukrasa, falsije „indura“... i tako dalje. E, kad je već tako, onda treba pogledat i dokle sve seže i što zapravo znači upotreba raznoraznih boja među domaćim svijetom u komunikaciji.

Prvo što pada u oko, su opisi oko zdravlja i izgleda. Psihičkih stanja i emocija. Pa će se primijetit kako, je prosti bože, neko propio ostao bez boje, pa se vuće okolo „proziran“, oli „blijed, kao krpa“, do „zelenoga“ i „sivoga“ izdanja, „kao ovi zid“ (!) što nipošto ne sluti na dobro. Ispod oči „crn“, do po obraza. Izbežen. O ovim tonalitetima se bez prijeke potrebe (kad se nema kud, eli), ne zbori pred dotičnom personom i prije svega služe za ogovaranja i prenošenja utisaka. Vazda se ostavi i mogućnost da se

i sami uvjerimo. Nego čisto da se ne bi „zatekli“.

Kontra faza je kad osoba propio „zalampa“, zacrveni se i zapoti, od nijansi „rombun crvene“ do „ove tvoje tavaje“... i slično. Kad laže, oli oče puć od uzbuđenja, oli opet kakve muke, tvrde stolice što li (!?), ili kad je propio onako rumeна, kao da je cijelo vrijeme „dere tlak“.

Pored obraza, uši se u laži i pri čašici takođe pale na crveno. Stoji glas. Nos opet priča druge priče od prehlade, do „bumbenja“, kad se radi o hroničnim slučajevima. Kad dođe ono kao „babura“. (!) Konačno u vezi sa zdravljem uspješno se koriste i kombinacije crvene i žute, u korist ovijeh drugih što godinama skapulavaju. „Žuti dunkve žutuju, a crveni putuju“. Nazdravlje nama.

Interesantno je, kako se ćešće srećemo sa miješanim, nego čistim bojama. Kafa i mlijeko, na primjer. Onda „kaki“, pa „bjanko-šporkom“ i „mačanima“ svih fela. Onda imamo, „ružinu“, „trulu višnju“, „minijum“ i „indigo plavu“.

Ženskice su posebna priča. Bjonde, bjondine, pa brune i nere. Šesnice sve odreda. I to kad su u pitanju prirodne pojave, a što tek reć kad se pituraju, izblajhaju, izblijede i

što li sve već ne učinu. U svakom slučaju, uz kolur pasuje i određena kategorija, tip koji se po kosi poznaće. Ili, za koji se prodaju. Kad su žene u pitanju, vazda valja uzet u obzir kako se s'njima nikad nije načisto. Po tradiciji, do dana današnjeg su nekako najopasnije ostale one riđe, pjegavice crvene. Tako zboru.

I muškardini crvene kose i brade, „rosi“ nisu za bačit. Atrokeli ostao je nadimak za gusare, vladare i cijelo jedno pleme. „Roši“

Što tek reć za bandijere. Pusta crvena, „bandijera rosa“, malo malo, pa se istakne mimo drugijeh. Može joj se jarkoj, a i poručuje nešto više od ostalih. Kao i ona žuto-bijela. A? Propio da i među njima može valjat ono pravilo o trajanju. Nego, o nekim stvarima je bolje mučat. Setebandijere su zato sigureca za sva vremena i sve boje ovoga svijeta. Trajaće dok je vijeka i čovjeka.

Kad smo već kod toga, tradicionalno, na ove strane nekaoko su više u modu škure od svjetlijih nijansi. Stvar karaktera i ukusa, tek činjenica je da ćeš kao malo đe drugo uprav kod nas čut potrebu, oli želju da se neka boja, malo „ubije“. Ko bi reko?

Ostavština obitelji Visković u Perastu⁽⁶⁾

Piše:
Marija Mihaliček

Nekad bogata pokretna kulturna baština prikupljana u palačama pomorskih i plemičkih obitelji iz Boke kotorske osipala se i nestajala tijekom vremena. Ono što je ostalo poslije izumiranja nasljednika, migracija, ratova, potresa, a najviše nebrige za ovaj najosjetljiviji segment kulturnog naslijeđa, danas se samo malim dijelom sačuvalo kao privatno obiteljsko naslijeđe ili u fragmentima ako je naslijeđe postalo dijelom muzejske i arhivske građe u baštinskim ustanovama ili je kao dio crkvenih riznica postalo javno dostupno svjedočanstvo prošlosti...

Nepokretna imovina poznatih pomorskih obitelji – palače i kapetanske kuće – od ruševina sve više postaje dio suvremenog života, dobivajući nove namjene i turističku valorizaciju. To nije slučaj s pokretnim kulturnim naslijeđem koje je u tom pogledu na margini zanimanja i još nije prepoznato kao kulturna i muzejska vrijednost. Zato sam iznijela potrebu prezentiranja

primjera obiteljskih ostavština u primorskim mjestima Perastu, Dobroti, Prčanju i istaknula njihov značaj kao svjedočanstva pomorske tradicije, kulturološkog i civilizacijskog identiteta vlasnika, stanovnika ovog prostora. I ovaj segment naslijeđa dio je svjetske kulturne baštine koji zahtijeva adekvatnu zaštitu, održavanje i stvaranje uvjeta za prezentaciju u kulturno-turističkoj ponudi. Ipak, danas se može govoriti o izvjesnim pomacima u kulturnoj infrastrukturi u domeni muzejske prezentacije na području Kotora, ali bez vraćanja u funkciju Memorijalnog muzeja obitelji Visković u Perastu koji od 1979. godine ne postoji.

Kulturno-historijsko naslijeđe ove obitelji dragocjeno je i mora se konačno shvatiti da je nedopustivo razdvajanje bogate arhivske, bibliotečne građe i muzejskog materijala od ambijenta kome pripada, od obiteljske palače. To je moralna obveza društva prema onima koji su kulturnu baštinu stvaranu generacijama svojih predaka od XVI. do polovine XX. stoljeća ostavili da bude javno kulturno dobro u neodvojivoj cjelini. Arhitektonski kompleks Viskovića devastiran je desetljećima, a

vrijedne pokretnine pohranjene su u Muzeju grada Perasta. O palači Visković se posljednjih desetljeća razmišlja kao o nekretnini – ruševini koja ima veliku tržišnu vrijednost zbog njezina položaja i atraktivnosti, a da se zadovoljenje njezine memorijalne, historijske i kulturne vrijednosti rješava s nekoliko kvadrata „memorijalne sobe“.

Ostavštinu Viskovića prikaza- la sam i u svjetlu prioritetskog razvoja kulturnog turizma, s golemin potencijalom koji nosi njezina jedinstvenost – spoj arhitekture i ambijentalnih vrijednosti i muzejskog, bibliotečnog i arhivskog sadržaja koji joj pripada, po čemu je jedinstvena u ukupnoj kulturnoj baštini Boke kotorske i države Crne Gore.

Revalorizacija kompleksa Vi- sković: najstarijeg stambenog dijela jedne od najljepših primjera fortifikacije – kule, palače uobiči- cene početkom XVIII. stoljeća i rekonstruirane i dogradene u XIX. stoljeću, bit će u potpuno- sti ostvarena samo preko ponovno uspostavljenje izgubljene memorijalne muzejske funkcije i kulturnom namjenom za ostale prostore palače.

Za čitatelje Hrvatskoga glasnika HGDCG priređujemo serijal u nekoliko nastavaka iz magistarske teme „Porodična kulturna baština u turističkoj ponudi - Ostavština porodice Visković u Perastu“, koja je obranje- na 2011. godine na Fakultetu za turizam i hoteljerstvo u Kotoru, a publicirana 2016. godine pod naslovom: „Ostavština porodice Visković u Perastu“, u izdanju OJU „Muzeji“ - Kotor, uz potporu Ministarstva kulture Crne Gore, po programu za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara.

Pokretna ostavština Visković

Porodična palača Visković bila je mjesto gdje su živjele mnoge generacije ove istaknute peraške porodice. Pokretna ostavština do danas je najkompletnije očuvano porodično nasljeđe, stvarano u dugom vremenskom razdoblju od XVI. do polovine XX. stoljeća.

Iako od XIX. stoljeća članovi porodice Visković nisu bili stalno nastanjeni u palači jer su zbog službe živjeli u Trstu, Sulini, Konstanci u Rumunjskoj, Brindiziju, Solunu, Benkovcu, Zadru i Splitu, svi su se vraćali u dom svojih pradjedova povremeno, nakon radnog vijeka, stalno se brinući da se porodično nasljeđe sačuva.

Posljednja muška glava porodice Visković, conte Josip (Jozo), kako saznajemo iz sačuvane dokumentacije, imao je izraženu svijest o vrijednosti porodične baštine. Poznato je da je palača, u kojoj je povremeno boravio i brinuo se o njezinu održavanju, bila još u vremenu prije Drugoga svjetskog rata jedna od atrakcija Perasta i na neki način već imala kulturnu vrijednost za one koji su posjećivali Perast. Njima je posljednji peraški conte pokazivao kao intelektualac i dobar poznavalac peraške i porodične prošlosti porodičnu zbirku, na koju je bio ponosan.

Josip Visković nije imao potomaka pa je za svog života „nastojao da sačuva od propasti palaču i njezinu zbirku na prvom katu zgrade... Iako je conte Josip Visković preživio, kao i mnogi njegovi su-

vremenici, Drugi svjetski rat i razdoblje nakon njega u vrlo teškim materijalnim uvjetima, on nikad nije pomicao da proda i najmanji predmet iz svoje kuće. Prelazeći preko velikih teškoća, a uz to i bolestan, on je poštovao amanet svojih predaka, koji je postao i njegov, da sve što je naslijedio i sačuva i da sve to ostane na licu mjesta u Perastu, tražeći mogućnosti da se vrijedna porodična zbirka smještena na prvome katu palače sačuva u cjelini.¹

Josip Visković umro je u Splitu 1968. godine, ne rješivši status porodične baštine, koja je pripala supruzi Nadi rođ. Gluščević i sestri Anki Radimir, koja također nije imala djece.

Oko daljnog rješavanja sudbine porodične baštine najviše je bio angažiran zet pok. Joza Viskovića, Durko Radimir iz Dobrote, uz svestranu podršku dr. Vladislava Brajkovića i akademika Grge Novaka, koji su svojim autoritetom pridoniojeli da Općina Kotor uvidi vrijednost i značaj očuvanja i opstanka baštine Viskovića u Perastu i pristane na uvjete pod kojima se kompletanapokretna porodična baština Viskovića na prvom katu palače „ostavlja u nasljeđstvo“ davaocu izdržavanja, Skupštini općine Kotor, odnosno za - turističku namjenu. Naime, rado

su je posjećivali mnogi stručnjaci, ali i obični znatiželjnici i turisti.

Prema ugovoru iz 1970. godine, općina Kotor obvezala se na doživotnu mjesecnu naknadu za obje nasljednice, koja nije bila ni u „približnom razmjeru s velikom vrijednošću palače i zbirke.“

SO Kotor ovlastila je 30. siječnja 1970. godine Muzej grada Perasta „da pokretnine navedene u popisu predmeta na I. katu Memorijalnog muzeja obitelji Visković – Perast preuzme radi čuvanja, održavanja i izlaganja posjetiteljima“. Na taj način je u sklopu Muzeja kao segment zaživio Memorijalni muzej Viskovića. Sve do katastrofalnog potresa 1979. godine porodična kulturna baština bila je dostupna posjetiteljima koji su mogli uživati u razgledanju potpuno nedirnute i autentične ambijentalne stambene cjeline.

Pokretna ostavština ove poznate peraške porodice obuhvaća historijsko-umjetničku zbirku koju čine: zbirka portreta članova porodice, slika jedrenjaka i pomorskih bitaka, zbirka oružja, zbirka na mještaja, zbirka starih karata i zbirka starih fotografija. Bogata biblioteka i porodični arhiv, uz muzealije, čine da se o ovoj ostavštini može govoriti kao o jednoj od najvrijednijih i najkompletnijih od svih koje se čuvaju u sastavu jedne muzejske ustanove. Na žalost, „svečano obećanje da će se pokretnine, koje predstavljaju kulturno-historijsko blago,

¹ Kopija dopisa Đura Radimira SO Kotor, ustupio gosp. Zoran Radimir, kojemu zahvaljujem za niz korisnih informacija o ostavštini Viskovića.

neodvojivo i za vazda čuvati i izlagati na mjestu gdje se nalaze u času potpisa ovog ugovora“ tj. na prvom katu palače i da će ulaz na prvom katu palače biti označen natpisom „Ostavština Viskovića“ nije još uvijek ostvareno.

Prije nego što prijeđemo na izlaganje o dijelu baštine, koja je danas značajan segment kulturnog blaga Perasta, zbog kompletног uvida u vrijednosti koje su nekad krasile kuću Viskovića, podsjetit ćemo na ono čega više nema u Perastu. Viskovići su posjedovali nekoliko iznimno vrijednih predmeta koje je Anton Visković poslje francuske revolucije nabavio u Parizu.

Pavao Butorac je prvih desetljeća XX. stoljeća ostavio svjedočanstvo o postojanju minijaturnog diptiha s Madonom i sv. Nikolom, za koji kaže da je „grčki rad u cizeliranom srebru“.²

Svakako treba obratiti pažnju na to da su pojedini segmenti arhivske građe Viskovića bili plod zanimanja pojedinih istraživača još od druge polovine XIX. stoljeća. Spomenut ćemo same Viskoviće koji su prvi dali doprinos proučavanju dokumenata iz porodičnog arhiva (Vjekoslav, Frano, Krsto, Jozo). Kasnije poznati arhivisti: Miloš Milošević, Slavko Mijušković i generacija mlađih kotorskih arhivista, otkrivaju i objavljuju arhivsku građu. Doprinos poznavanju likovnog dijela porodične baštine dali su historičari umjetnosti Kruno Prijatelj i Miro Montani u prvoj polovini XX. stoljeća.

Dakle, vrijednost i značaj ove porodične baštine bili su prepoznati od eminentnih stručnjaka i dobili adekvatnu znanstvenu interpretaciju još

u vrijeme dok je bila u posjedu porodice s obzirom na to da se baština od 1970. godine službeno označava kao muzejski fond koji se izlaže javnosti. Tek 80-ih godina započinje muzeološka obrada i izrada muzejske dokumentacije historijsko-umjetničke zbirke ostavštine Viskovića, kao i izrada kataloških kartona za knjižni fond i periodiku porodične biblioteke. Zbog objektivnih razloga (preseljenja muzejskog fonda, zatvaranja Muzeja zbog sanacije), sve do otvaranja Muzeja 1998. godine muzejske aktivnosti potpuno zamiru.

O uvjetima čuvanja i zaštite u navedenom vremenskom razdoblju (od 13 godina) najbolje govori činjenica da se privremeni depo nalazio nekoliko godina u potkrovju zgrade Istorijskog muzeja u Kotoru, u još gorim uvjetima od prizemnog prostora (magazina) bivše konfekcije „Jadran“ u Perastu.

Sačuvani fond porodične ostavštine Visković uz sadržajnu raznovrsnost i vrijeme nastanka, podrazumijeva i kvalitativne različitosti, od predmeta nepobitno umjetničkih i historijskih vrijednosti do onih koji posjeduju isključivo muzeološki značaj, kao dio ove jedinstvene cjeline.

U stalnomu mujejskom postavu peraškog muzeja izlaže se dio mujejskog, arhivskog i bibliotečnog fonda ostavštine Visković. S obzirom na to da je dokumentacija, odnosno izrada predmetnih dosjea za svaki pojedinačni mujejski predmet osnova svake zbirke, smatramo da je učinjen propust kada je zbirka Visković prilikom reinventarizacije priključena fondu Muzeja Perasta (često i bez naznake o podrijetlu) i tako u mujejskoj dokumentaciji izgubila cjelovitost i integritet ove memorijalne cjeline.

Izložba „Memorije iz palače Visković (XIX. i XX. v.)“ je

2007. godine, prvi put poslije premještanja ostavštine iz palače Visković, javnosti prikazala ličnosti četiriju generacija ove porodice i njihovo pomorsko i diplomatsko djelovanje.³

Zbog sveobuhvatnog uvida u sadržaj pokretnog fonda ostavštine Visković, u dijelu rada koji slijedi, dat ćemo katalog muzealija iz Memorijalnog muzeja Viskovića, razvrstanih prema zbirkama. Uz kataloške podatke i opis predmeta u ovome dijelu rada donijet ćemo i kratke osvrte na najistaknutije ličnosti porodice Visković čiji su likovi sačuvani na portretima, osvrte na historijske događaje koji su ovjekovjećeni u likovnoj dokumentaciji i druge podatke koji su od značaja za pojedini predmet, a za dio mujejskih predmeta samo podatke preuzete iz dokumentacije (autor, vrijeme, tehnika, dimenzije).⁴ Za kataloški pregled donešen u ovom radu obradili smo određeni broj mujejskih predmeta koji još nemaju dosje (to su predmeti bez inventarskog broja).

Smatramo da ćemo na ovaj način ostvariti osnovu za publiciranje budućeg kataloga, koji može biti atraktivni instrument u turističkoj ponudi i to ne samo kao vodič kroz zbirku, već i svjedočanstvo bogatstva jedne porodične ostavštine.

³ M. Mihalićek, *Izbor najznačajnijih muzealija i arhivalija (XIX – prva pol. XX v.)* iz ostavštine porodice Visković, Zbornik Boka, br. 30, Herceg Novi, 2010., str. 237–251.

⁴ Kataloške podatke toga mujejskog materijala priredili su kustosica i historičarka umjetnosti Aleksandra Krivokapić te etnologinja Dragana Lalošević i Danijela Đukić.

2 P. Butorac, *Kulturna povijest Perasta*, Biblioteka „Gospa od Škrpjela“ – 12, Perast, 1999., str. 441.

Zbirka portreta i umjetničkih slika

Portret NIKOLE VISKOVIĆA

Autor: Nepoznat.
Vrijeme: XVI. st.
Tehnika: Ulje na platnu.
Dimenzije: 48 × 38,5 cm
Inv. broj: 97

(Popis predmeta iz 1970., br. 178., Mali salon)

Među slikarskim djelima⁵ koja pripadaju porodičnoj ostavštini najbrojnija i naj-

⁵ M. Mihaliček, Zaostavština porodice Visković sa osvrtom na zbirku slika, Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru XLIII-XLVI, Kotor, 1995. – 1998., str. 105-111.

vrijednija je kolekcija portreta istaknutih ličnosti porodice Visković. Ovo je još jedna karakteristika ove ostavštine jer je jedina sačuvana galerija portreta s likovima poznatih Peraštana od XVI. do XX. stoljeća. Kulturno-historijski

značaj ovih slika izrazitiji je od njihove likovne vrijednosti. Ono što ovu kolekciju porodičnih portreta čini vrijednom jest činjenica da se u njoj nalazi jedan od najstarijih portreta u Boki iz XVI. stoljeća, a posebno barokni portreti, od kojih je jedan rad atribuiran Tripu Kokolji,⁶ do akademski slikanih portreta u XIX. stoljeću, autora Uga Brunettija, Frantiseca Zieglera i kiparskog rada Ivana Rendića.

Zahvaljujući Viskovićima, u Perastu se nalazi i jedno likovno djelo Ivana Grubaša (1830. – 1919.), podrijetlom Peraštanina, poznatog slikara veduta Venecije u XIX. stoljeću.⁷

Sačuvana je i jedna barokna religiozna slika, nepoznatog autora, slikana u maniri mletačke škole XVIII. stoljeća. Prostor palače Visković ukrašavalo je i nekoliko popularnih primjeraka litografija, reprodukcija slikarskih radova iz tematika koje su bile popularne u XIX. stoljeću.

Najstariji portret izgubio je dio svoje vrijednosti naknadnim intervencijama. Originalno platno četvrtastog oblika sa pretom aplicirano je na ovalno i umetnuto u ram istog oblika. Portret je rađen kao poprsje, lik tamne game s vidljivim tragovima nespretnih popravki na licu. Odijelo crno s bijelim, plisiranim ovratnikom. Lijevo od portreta crvenom bojom naslikan je grb porodice Visković, ispod je zapis: *Nicolo Viscovich Capitano di Perasto 1539.*, a sitnijim slovima: *Vitežkome djedu Niku,*

⁶ K. Prijatelj, *Dvije slike Tripa Kokolje*, Zbornik Svetozara Radojičića, Filozofski fakultet, Odjeljenje za istoriju umjetnosti, Beograd, 1969., str. 277.

⁷ K. Prijatelj, *Bokeljske teme, 3: Venecijanska veduta Ivana Grubaša u Perastu*, Zbornik Svetozara Radojičića, Filozofski fakultet, Odjeljenje za istoriju umjetnosti, Beograd, 1969., str. 280–282.

unuk Frano spasi sliku. Njemu slavi sebi diku, potpis: *Fra. K. Viscovich, Trst, 1903.* Iz ove zabilješke vidi se da je Frano Visković sam popravljao ovaj stari portret koji ima isključivo dokumentarnu vrijednost jer je na njemu, prema navedenom tekstu, sačuvan lik Nikole Viskovića.

NIKOLA VISKOVIĆ (XVI. st.), kapetan Perasta, bio je poznat po tome što je predvođio Peraštane koji su pritekli u pomoć gradu Kotoru prilikom opsade turske flote Hajredina Barbarose 1539. Ovaj događaj od iznimne je važnosti jer od tog vremena datiraju najstariji privilegiji Perastu od Venecije. Ti privilegiji bili su umnogome osnova ekonomskog razvoja Perasta.

Dopojasni portret Frana Viskovića, u metalnom oklopu, sivo-plave boje s obrubima u sređoj i crvenoj boji, s refleksima svjetla. Na prsima mu je orden sv. Marka, desna ruka je oslonjena na šljem ispod kojeg su diplome s pečatima, dok lijevom pridržava mač koji visi o pojusu. S lijeve strane, na tamnoj pozadini je grb plemičke porodice Visković i zapis „C. FRA. VISCHOVICH. AET. SUAE XXXIII“ (Collonello conte Francesco Vischovich u svojoj trideset osmoj godini). Portret je atribuiran baroknom slikaru iz Perasta, Tripu Kokolji, koji je uz religiozno slikarstvo naslikao i nekoliko portreta svojih suvremenika.

FRANO VISKOVIĆ (Perast, 1665. – 1720.) je najistaknutije ime među Peraštanima u mletačkoj službi. Bio je čuvar mletačke zastave, imao čin „collonello“ (pukovnik), a Mletački senat dodijelio mu je 1695. plemičku titulu „conte“, kao i njegovim sinovima i zakonitim naslijednicima. Istaknuo se u službi Venecije, posebno u bor-

Portret FRANA VISKOVIĆA

Autor: Tripo Kokolja
Vrijeme: 1703.
Tehnika: Ulje na platnu.
Dimenzije: 91,5 × 71 cm
Inv. broj: 98

(Popis predmeta iz 1970., br. 13., Veliki salon)

bama protiv Turaka i gusara na Peloponezu, Moreji i Eubeji (Grčka) te Čitluku (Hercegovina), za vrijeme Morejskog rata kada je bio teško ranjen 1688. Prvi je među sedam istaknutih Peraštana 1703. dobio najveće odlikovanje Križ sv. Marka i titulu kavaljera. Ovaj iznimno vrijedan orden kavaljerata poklonio je kao zavjetni dar Gos-

pi od Škrpjela, 1714. Uz najveća priznanja, od Venecije je dobio i posjede na otoku Visu. Mnoga državna priznanja koja je dobio sabrana su u rukopisnoj knjizi ‘Patenti e ducali del conte, collonello Francesco Visovich’. Frano Visković gradio je dio palače Visković i lođu, 1708.

*POVIJEST BRODSKIH KRUŽNIH PUTOVANJA
U BOKI KOTORSKOJ* (60)

ARIADNE

Ceremonija krštenja broda zamalo nije završila velikim incidentom jer su kume broda htjele biti i supruga generalnog direktora Svenska Lloyda ali i supruga predsjednika kompanije. Solomunsko je rješenje nađeno tako što je PATRICIA dobila dvije kume, od kojih je prva dala ime brodu a druga razbila bocu šampanjca o trup broda.

Piše:
Neven Jerković

Na navozima Neptune Yard brodogradilišta Swan, Hunter & Wigham Richardson u engleskom gradu Newcastleu sagrađen je 1951. godine putnički brod od 7764 GT za švedskog brodara Svenska Lloyd iz Göteborga. Novogradnja 1884, duga 138 metara, krštena tom prigodom imenom PATRICIA, zajedno je sa nešto ranije sagrađenim brodom SAGA, te starijim predratnim brodovima BRITANNIA i SUECIA bila namijenjena održavanju redovne putničko-teretne pruge Göteborg-London (Tilbury). Mogla je ugostiti 408 putnika, od kojih 166 u prvom, 78 u drugom i 100 u trećem putničkom razredu te u udobnim brodskim salonima još i 64 palubna putnika. Imala je skladišta za prijevoz 1965 tona raznih tereta među kojima i tri velika rashladna prostora kapaciteta 5000 kubičnih stopa. Šest Parson parnih turbina ukupne snage 5406 kW omogućavalo joj je plovidbu brzinom od 19 čvorova.

Ceremonija krštenja broda zamalo nije završila velikim incidentom jer su kume broda htjele biti i supruga general-

Ariadne, Muo

Ariadne u Boki

nog direktora Svenska Lloyd-a ali i supruga predsjednika kompanije. Solomunsko je rješenje nađeno tako što je PATRICIA dobila dvije kume, od kojih je prva dala ime brodu a druga razbila bocu šampanjca o trup broda.

PATRICIA je iz Goeteborga zaplovila prema luci Tilbury 7. svibnja 1951. a od rujna i na prvim turističkim kružnim putovanjima Sredozemljem i po atlantskim otocima. Nakon dvije godine poduzima i prva putovanja prema Bermudima i Karibima a od 1955. u najmu njemačkog touroperatora Hapag-Lloyd Travel počinje krstariti sjevernim morima sa polaskom iz Hamburga. Konkurenčija zračnog prometa je primorala Svenska Lloyd da prekine putnički promet te svoje brodove SAGA i PATRICIA ponudi na prodaju.

Nakon posljednje redovne plovidbe iz Londona prema Goeteborgu, PATRICIA je u listopadu 1957. odmah prosljedila prema Hamburgu gdje je za 18 milijuna njemačkih maraka, što se tada smatralo prevelikom cijenom, prodana HAPAG-u (Hamburg - Amerikanische Paketfahrt AG). U tamošnjem brodogradilištu Blohm & Voss rekonstruirana je za 8 milijuna maraka u luk-

suzni brod za kružna putovanja.

Potpuno preuređeni putnički krstaš je u svojih 159 putničkih kabina mogao prihvati 293 putnika. Pod novim imenom ARIADNE, zaplovio je na kružnim putovanjima Sredozemljem, norveškim fjordovima i Baltikom u veljači 1958.

od kada povremeno uplovjava u Boku kotorsku i sidri se pred Dobrotom. Po svoj prilici, dobro zamišljeni posao nije donio i očekivane rezultate, pa je ARIADNE u listopadu 1960. neočekivano, za svega 15 milijuna maraka, prodana brodaru Ariadne Shipping Company Nassau. Pod istim imenom

*Erholung zur See
AUF DER WEISSEN
»ARIADNE«*

HAMBURG-AMERIKA LINIE

HAPAG

SVENSKA ★ **LLOYD**

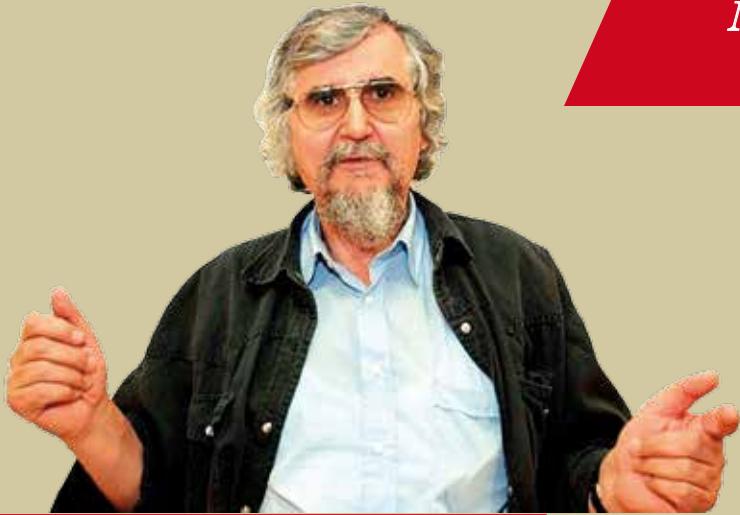

zaplovila je na krstarenjima iz New Yorka, Philadelphije i Baltimorea prema Bermudima i Bahamima te nešto kasnije iz Miamija, Jacksonvillea i Port Evergladesa prema Karibima.

ARIADNE je 1972. raspremljena, ali je već sljedeće godine prodana liberijskom brodaru Bon Vivant Cruises, zapravo grčkom Chandrisu, da bi pod novim imenom FREEPORT II zaplovila na krstarenjima između luka Miami i Nassau. Od 1974. pod novim imenom BON VIVANT nastavlja plovidbe u karipskim i bahamskim vodama da bi 1976. bio preseljen u Sredozemlje. Tu sezonu poduzima redovna kružna putovanja iz Venecije prema grčkim otocima, Istanbulu, Aleksandriji i naravno još jednom prema Boki kotorskoj. Ipak, koncem godine BON VIVANT je prodan u Dubai gdje služi kao ploveći hotel. Početkom 1978. raspremljen je u Pireju, gdje sljedećih petnaest godina često mijenja vlasnike a 1973. i ime, ovaj put u – ARIANE. The New York Times je 1982. objavio oglas o putovanju Chandrisovog broda ARIANE po cijeni između 705 i 1580 dolara po osobi na relaciji Venecija – Rodos – Pirej – Mikonos – Dubrovnik – Venecija.

Nakon još jedne promjene imena, 1989. u EMPRESS KATERINA postalo je očito da za nj više nema ozbiljne budućnosti. Otplovio je u ožujku 1991. prema Filipinima da bi 1997. nakon još nekoliko promjena sidrišta u vijetnamskom Ho Chi Minh City i filipinskom Subic Bayu bio prodan indijskim rezalištima. U Alang je stigao u prosincu 1997. pod imenom EMPRESS 65, gdje je tijekom sljedeće godine bio potpuno razrezan u staro željezo.

Objavljeno u „Dubrovačkom vjesniku“ 30. srpnja 2011.

Stjepo Mijović Kočan

Priredio:
Joško Katalan

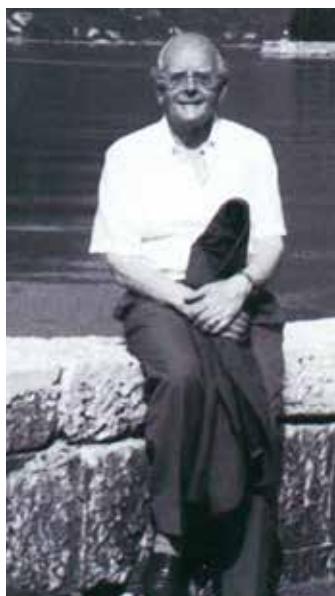
O Stjepu Mijoviću Kočanu, njegovom životisu i djelu suvišno je govoriti, a ne reći ništa posebno novo budući da njegova višedecenijska prisutnost u kulturi i umjetnosti njegovo ime svrstava među povijesne figure hrvatske kulture. Naše glasilo je ranije već pisalo o ovome književniku i filmskome redatelju iz Đurinića u Konavlima koji ne prestaje da nas iznenađuje svojim plodnim stvaralačkim zanosom.

Ovoga puta, doista, povod jest nešto novo. Naime, radi se o devet triptihu o Boki, 3x3, koje je ovaj plodni stvaratelj želio objaviti kao „pravzabu“ upravo u Hrvatskom glasniku koji jest, po njegovim riječima najpozvaniji to objaviti. On iste kani objaviti u svojoj slijedećoj pjesničkoj knjizi

Boka izbliza i svisoka (4)

za godinu-dvije. BOKA IZBLIZA I SVISOKA- (Bokin lik i krajolik, ogledničko-pjesnički triptisi), napisana je, kako sam kaže, načinom *Izravno u stroj*. To je dakle jedan od sedam njegovih načina pjesničkog djelovanja, sedam načina i tematskih krugova, koji on sam naziva *ritamsko kazivanje*. Za one manje upućene u Kočanovo djelo spomenimo da je BOKELJSKI CIKLUS, koji prethodi ovomu, objavio u knjizi ČIM UMREŠ RODIT ĆES SE („Hrvatski Parnas“ Naklada Đuretić, Zagreb, 2016.).

Triptih koji predstavljamo u ovom broju nadahnut je velikim eruditom kotorskim, čovjekom koji je ostavio traga u naučnom i kulturnom životu, dugogodišnjim admiralom Bokeljske mornarice. Ako još niste pogodili, riječ je o dr. Milošu Miloševiću.

Zvoni u Pamploni ja čujem u Boki

Ni Boka nije nijema/ u žamor je utonula posvema/ prodaje se i kupuje u nadvikivanju nitko ne čuje daleku neku zvonjavu/ ali ja je čujem u svijesti mi je u ušima/ tu nešto istinski ne štima već stoljećima/ zvoni u Pamploni ja čujem u Boki/ i zvonicu Navarre su visoki te do mene dopire zvon da profesor Brajnović umne piše kolumnе u Diario de Navarra/ etica causas informatica zvoni tamošnjim sveučilištem

Dok sunarodnjake svijetom ištem Luka je Brajnović objavio *Prvo jutro u tuđini/ I tada su zastrite daljine svanule/ suze na travi su oživjele i planule/ Krist i apostoli strše na tribini/* u Madridu i Rimu meni se pričini da negdje zvoni hrvatski

Sve to čujem u Boki/ nepopravlji i uspravan slušam daleki zvon da mi se ne satare ni jezik ni vjera ni nada/ još dalje od prvoga nikada

I seljavanje iz Dalmacije započelo je u drugoj polovici 19. stoljeća i to na sve strane svijeta, u Južnu i Sjevernu Ameriku, Australiju i Novi Zeland te Južnu Afriku. Razlozi su bili vezani uz siromaštvo, a cijela regija bila je zapanjeni dio Austro-Ugarske, koji je ovisio o vremenskim prilikama i živio je od poljoprivrede. Austrija je nanijela posljednji udarac ionako krhkoj dalmatinskoj ekonomiji kada je Vinskom klauzulom dopustila uvoz jeftinih talijanskih vina i time uništila konkurentnost domaćih.

Boka kotorska u to je vrijeme bila dio Dalmacije, a bila je u prednosti jedino zbog velikog broja pomoraca, no bio je to nesiguran kruh pa su se i Bokelji na jednak način iseljavali. Njihovi tragovi mogu se naći na svim stranama svijeta.

ČILE

Piše:

Branka Bezić Filipović

Jedan od prvih doseljnika na jug Čilea bio je pred 140 godina Petar (Pedro) **Zambelich**.

Zambelić, po majci Novak, rodio se na poluotoku Luštici 1849. godine. Već kao dvanaestogodišnjak plovio je na bokeškim jedrenjacima, a kada je malo stasao, 1870. godine, otišao je u Argentinu. Tamo se zadržao dvije godine, nakon čega se preselio u čileanski grad Punta Arenas. Smatra se da je u početku tamo dolazio

samo povremeno na talijanskim jedrenjacima, prvo na brodu Caracciolo, zbog lova na morske lavove. Zatim je bio pilot na Flavio Goia, istraživačkom brodu kraljevske mornarice Italije.

Oko 1875. već se nastanio u Punta Arenasu, te vjenčao s Mariom Virginijom Clerk, kćeri francuskih doseljenika. To ga je privremeno smirilo i otvorio je bar i hotel, u kojemu je noćila engleska lady Florence Dixie, znamenita kao avanturistica koja je na jug dovodila prijatelje. Sačuvan je dokument iz 1878. godine po kojem

Nº 3
En este documento se
descubre de un actor nacido en la costa de Chile.
Este actor nació en el pueblo que mucha vez se ha
llamado La Victoria, pero actualmente se llama La
Casa Grande, en el Norte con pertenencia del
provincias, al Sur, en la Provincia de Los Lagos.
En su residencia de Don José Menéndez, allí en
el año 1890, se presentó el presidente de Chile, don Miguel Muñoz. Aquella
se presentó por primera vez en este país en
la Embajada Argentina en la ciudad de Roma.
En ese año se presentó el embajador italiano en
esa ciudad, Alfonso de Lanza, quien
asistió a la recepción ofrecida por el presidente
de Chile en su residencia de La Victoria.
Alfonso de Lanza, nació en la
ciudad de Nápoles, Italia.
Don José Menéndez, es el autor de este

Cabo de Hornos (Rt Horn)

mu je Zambelić bio vlasnik terena u Punta Arenasu u ulici Concepcion.

Međutim, nemiran duh i pomorac u duši, Zambelić nije dugo mogao ostati na kopnu, pa je nastavio ploviti. Zajedno s bogatim trgovcem Jose Menendezom kupio je cutter Rayo.

Na farmi Jose Menendeza na Ognjenoj zemlji

Bilo je to 1878. godine, kada je zajedno s braćom Paravić, stvorio je bazu hrvatske zajednice na najjužnijim otocima, nedaleko glasovitog Rta Horn.

Zambelić je bio lovac i istraživač morskih puteva. Ispravio je tadašnje karte za navigaciju, pa mu je čileanska

mornarica 1894. godine ustupila izviđački brod Condor, te ga imenovala majstorom pilotom pokrajine Magallanes.

Zambelić je imao i vlastite brodove Porvenir i Juanito, a trgovao je s Yaganima zajedno s Fortunatom Bebanom koji je došao iz Zlarina.

Privatno, Zambelić je nakon prvog braka ostao udovac i 1884. godine oženio se po drugi put s Luisom Zuniga s kojom je imao djece. Unatoč tome što je bio iskusni pomorac, život je skončao u moru kanala Murray, pred uvalom Wulaia. Lovio je ribu s broda, a nagli nalet vjetra bacio ga je more. Bilo je to 1903. godine.

Danas jedna ulica u Punta Arenasu nosi Zambelićevo ime

je sa 20 stranica

Vlanič, Izdavatelj i odgovorni redatelj Jugoslovenska Narodna Obraza

JUGOSLOVENSKA DRZAVA

Glavni zvanični glasnik Jugoslovenske Narodne Obraze u Južnoj Americi

Organo principal y oficial de la Defensa Nacional Jugoslava en Sud América

Periodico za Čile prema 24. za Instruktivno-francuska 25. - Novac - se ne
dostavlja s duplim arditivim-Oglasi po pogodbi-Raspisati se ne vracaju

Grednik M. BARTULICA

Uprata J. N. O. i Jugoslovenska Štamparija c. c. 1912; redateljice i administratice
Hrvoje c. c. 3719; telegrafika bratice za sve: Obraze; postrojbe Bellavista

VALPARAISO nedjelja 28. jula 1918

Godina

Bahia Wulaia

Danas jedna ulica u Punta Arenasu nosi Zambelićevi ime

I među čileanskim piscima hrvatskog podrijetla nalazimo Bokelje.

Milostislav **Bartulica** rodio se u Kotoru 1893. godine. Kao predstavnik Jugoslavenske ujedinjene omladine za vrijeme Prvog svjetskog rata boravio je u Čileu, i to pretežno u Antofagasti. Kroz to vrijeme organizirao je iseljenički tisak u Južnoj Americi. U Valpara-

isu je uređivao novinu *Jugoslovenska država* (1918.), na hrvatskom jeziku.

Vlasnik i izdavač bila je Jugoslavenska narodna obrana. Bio je to jugoslavenski orijentiran iseljenički pokret u Južnoj Americi, za vrijeme Prvog svjetskog rata, koji je kroz ulazak u zajedničku kraljevinu južnoslavenskih naroda video i rješenje hrvatskog pitanja.

Br. 3. Iseljenička Biblioteka Br. 3

O novom iseljeničkom zakonu

Napisao:
M. BARTULICA

Cijena dinara 2—

Zagreb 1929.

Izdanie Saveza Organizacija Iseljenika u Zagrebu.
Tisk Jugoslovenske Stampe d. d. Zagreb.

Pokret su osnovali Bartulica i Ljubo Leontic.

Bartulica se nakon rata vratio u Zagreb, gdje je od 1934. godine uređivao bilten *Arhiv Jugoslavenske narodne obrane iz Južne Amerike* u kojem je pisao članke i političku publicistiku. Bio je tajnik Organizacije iseljenika, uređivao je novine kao što su *Iseljenik*, *Novi iseljenik* i *Iseljenički muzej*, koji su izlazili u Zagrebu između dva rata. Osnovao je Muzej iseljeništva u Zagrebu, 1936. godine, a iduće godine i u Splitu. Pisao je za prvi broj časopisa *Matica* I/1953. i za *Iseljenički kalendar* iz 1955. godine. Umro je u Zagrebu 1984. godine.

Vicente **Batistic**, po majci Ivanovic, rodio se u Kotoru 1900. godine, odselio je na jug Čilea, gdje je bio novinar i borac za razvoj unutrašnjosti Magallanesa. Tridesetih godina XX. stoljeća uređivao je list *El Natales* u Puerto Natalesu, a u Porveniru je pokrenuo list *El Porvenir* u kojem je objavljivao radove hrvatskih iseljenika. Umro je u Porveniru 1957. godine. Jedna od učionica u gimnaziji Hernando de Magallanes u Porveniru na Ognjenoj zemlji, nosi njegovo ime.

Andelka Korčulanić

Rođena je 1956. godine u Splitu.

Član je Društva hrvatskih književnika, Hrvatskog književnog društva, Rijeka, Udruge FRiKK, Zagreb i ULKU „Vlaho Bukovac“, Split.

Počasni je član Društva nezavisnih književnika Bugarske.

Piše poeziju, kratke priče i pjesme za djece.

Izdala je četiri zbirke pjesama „Stih u boji mora“, Naklada Bošković, Split, (2012.) , a u izdanju Hrvatskog književnog društva Rijeka zbirke „Stope u pijesku vremena“ (2014.), „Na vihoru ljubavi“ (2015.) i „Bit će ti žao“ (2017.)

Zastupljena je u više od 100 zajedničkih zbirki pjesama u Hrvatskoj, Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Srbiji, Makedoniji i Bugarskoj.

Pjesme su joj predvođene na slovenski, makedonski, engleski, bugarski i rumunjski jezik.

Uvrštena je u antologiju „More mora“, Studio moderna i Naklada Đuretić, Zagreb (2014.), bugarsku antologiju „Balkanski glasovi“ (2016.) i „Svezden tlasok“, Skopje (2017.)

Učesnica je mnogih poetskih događanja i festivala i dobitnica više nagrada i pohvala.

Prije nekoliko mjeseci održala je književnu večer u Domu kulture u Donjoj Lastvi i posjetiteljima približila svoj umjetnički opus. Ona je izrazila želju za ponovnim dolaskom u Boku, koja će zasigurno biti velika inspiracija njenih budućih stihova.

Tim povodom, predstavljamo jednu od njenih pjesama koju je inspirirala ljepota Boke.

BOKA KOTORSKA

Orjen i Lovćen zibaju more u njedrima,
tvrdi, plemeniti Kotor, glasoviti Perast,
riječi iz svijeta kroz Verige još donosi plima
o slavi brigantina, náva, brikova i škuna,
još vjetar priča kako je ljubio im jedra i snast.

Još je živa Boka, još nas u njoj ima
i Gospa od Škrpjela čini se kao da plovi
kad Zaljevom svetaca srebro razlije Luna.
Još u Boku mami skriveno Teutino blago,
zove u Risan, čudesni Tivat i Herceg Novi,
gdje meko i nježno kao cvijet mimoze
srce na dlanu još se nosi nago.

Još jedan nezazidan prozor
u kući s tri krova na more gleda
i kose vjerne žene andeli nose,
u Boki Kotorskoj još vjera u ljubav živi
i snovima nikako umrijeti ne da.

SERIJAL

GRBOVI KOTORSKE VLASTELE

XIV VIJEKA

(13)

Piše:
Jovan J. Martinović

Za istoriju grada Kotora tokom prve polovine XIV vijeka neicrno vrelo podataka čini prva, zapravo najstarija sačuvana knjiga kotorske notarske kancelarije od 1326 -1335. godine, te druga knjiga isprava za 1329. i period od 1332 – 1337. godine.

Ove dvije knjige, preklapajući se djelično, pokrivaju razdoblje od 1326. do 1337. godine, a sadrže svaka po osam svešćica razne debljine, koje su ispisivali zakleti gradski notari.

Sadržaj notarskih isprava je izuzetno raznovrstan i zahvata sve oblasti života i društva srednjevjekovnog Kotora. Zapravo su ti unesci minijaturni isjecci svakodnevног života visoko razvijene gradske komune Kotor u jednom relativno ograniče-

nom periodu, nešto poput kockica mozaika koje je moguće složiti u suvisle cjeline, kako bi se dobila jedinstvena i višeslojna slika života svih staleža kotorskog društva.

Podaci za plemićke porodice Kotora dobijeni su pažljivim čitanjem originalnih latinskih tekstova notarskih unesaka u kojima se kriju brojni podaci o svim vidovima aktivnosti za svakog pojedinog člana roda, te o rodbinskim odnosima i stepenu srodstva među članovima pojedinih porodica, na osnovu čega su izrađena rodoslovna stabla. Takođe su doneseni i heraldički simboli, grbovi tih porodica sa opisima i grafički prikazanim bojama, te sa fotosima pojedinih sačuvanih primjeraka.

KATENA

(CATENA, CATHENA)

Jireček za ovu porodicu kaže da su bili plemići u Kotoru u XIV-XV vijeku, ali i u Dubrovniku od 1253. – 1422., dok Manken primjećuje da su tačni navodi dubrovačke hronike da dubrovački Katene vode porijeklo iz Kotora, te da dubrovačka grana počinje sa Andreasom de Catena (1277. – 1313.), da bi završila sa Mihom Martolovim, Andreasovim praunukom, koji piše svoju oporuku 1431. godine, pa zato Manken donosi samo

genealoško stablo dubrovačke grane.

Grb ove porodice nije sačuvan nigdje u Kotoru, pa mu dajemo opis prema Grbovniku kraljevine Dalmacije: sa sredine gornje ivice plavog štita spušta se naniže zlatni lanac četvrtastih karika, dvostruko spiralno savijen s lijeva u desno.

Prvi Katena koji se pominje u Kotoru je „nauclearius Andreas Catena“, u junu 1222. godine, kada kotorski biskup Blazius pred zakletim sudijama Iva-

nom Jakovovim i Dešom zahtijeva da brodari daju prilog biskupu i od velikih i od malih brodova, ali Andrija Katena primjećuje da do tada mali brodovi nisu davali prilog, no sud uz pristanak ostalih plemića odlučuje da brodovi sa jednim jarbolom daju po pola modija, a sa dva jarbola jedan modij (žita, soli?) kao prilog biskupu. Možda je ovaj kotorski Andrija Katena djeda dubrovačkom Andriji Kateni iz druge polovine XIII i početka XIV vijeka, a najvjerovatnije i djeda kotorskog Benediktu ili Benu Kateni, koji se u kotorskim najstarijim notarskim unescima iz perioda 1326. - 1337. godine pominje isključivo u filijaciji svojih sinova, a eventualno i Mateja Katene, čija je kćerka Boni bila udata za Ivana Bazilio (Drago), te Grubeše koji je bio otac Ane, žene Toma Bugona, i Većeslave, žene Mateja Junijeva Biuša, kako će se vidjeti kasnije.

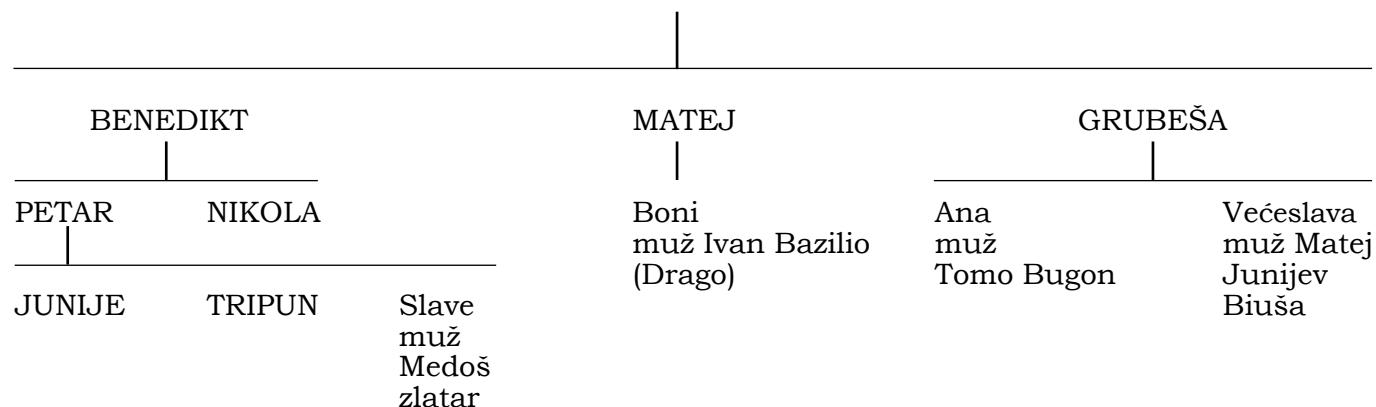
Takođe je dosta sumnjiva pripadnost plemičkom rodu Katena izvjesnog Dobra, sina Gradislava "de Catene", koji zajedno sa Belojem Poslužničem prima od Kotoranina Pavla Rile na ispašu 50 ovača; ovdje se sigurno radi o tzv. čovjeku (težaku, posadniku) porodice Katena, koja je inače imala brojne zemljische posjede u kontrati Svetog Lovre u Verigama i u Stolivu, pa se čak smatra da je naziv tjesnaca Verige, najužeg prolaza iz vanjskog u unutrašnji dio Bokokotorskog zaliva, nastao kao direktni prevod porodičnog prezimena sa latinskog na slovenski jezik ("catenae" = verige, lanci).

Zapravo se skoro svi članovi porodice Katena pominju Tajedno u jednom unesku od 11. XII 1327. godine, kada se Petar pok. Benedikta Katena, zatim Ivan Bazilijev (Drago) sa ženom Boni, kćerkom Mateja Katene, Toma Bugon sa že-

nom Anom i Matej pok. Junija Biuša sa ženom Većislavom, kćerkama Grubeše Katena, dogovaraju među sobom da iako su imali brojne rasprave o imanjima koje su im ostavili njihovi očevi, dakle, Benedikt, Matej i Grubeša, od toga dana zadržavaju sve one kuće, terene, vinograde, zemlje i zaseoke sa ljudima, znači sva nepokretna i pokretna dobra koja su i dotada držali, s tim da važi kupovina koju je ostvario Petar Katena kod Većislave; začudo se u ovoj ispravi ne pominje Nikola Katena, očigledno mlađi brat Petrov, dok se njihovi stričevi Matej i Grubeša pominju samo ovdje, a njihov otac Benedikt ili Bene još u nekoliko unesaka, ali samo u filijaciji svojih sinova.

Prema za sada dostupnim podacima, rodoslovno stablo kotorske grane porodice Katena izgledalo bi ovako:

Andrija Katena, pomorac, 1222.

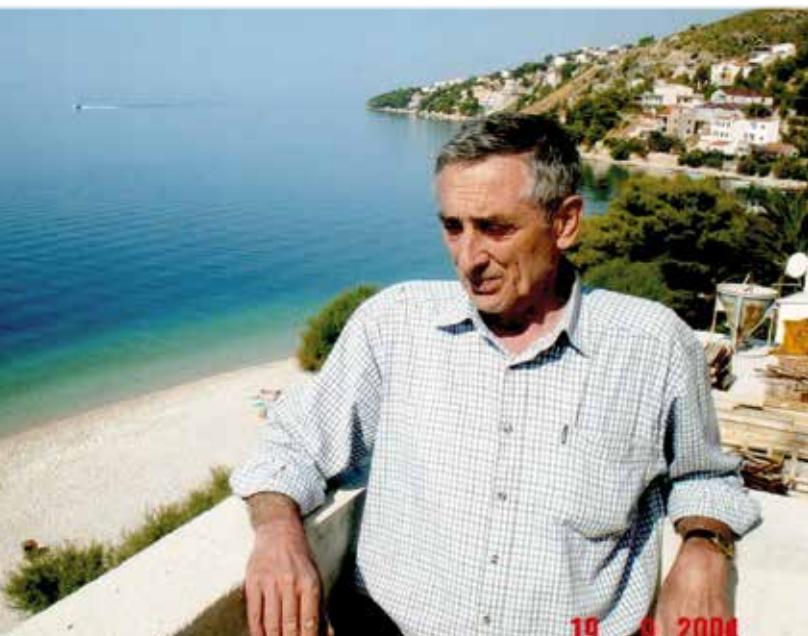

(Po želji autora, tekst nije lektoriran.)

In memoriam

Antun-Tonći Rajčević

(07.01.1935. - 28.10.2018.)

Antun je rođen u Tivtu, gdje je završio osnovnu školu, a gimnaziju u Kotoru. Diplomirao je romanistiku u Zagrebu, gdje je i živio do smrti.

Pamtimo ga kao odanog supruga, brižnog oca, iskrenog prijatelja i dobročinitelja.

Svaki dolazak u Boku produbljivao je u njemu sve veću nostalгиju i ljubav prema rodnom kraju, obitelji, prijateljima, moru, ribanju...

U svojoj samozatajnoj duši njegovao je te drage uspomene i iz toga nepresušnog izvora potekle su njegove pjesme posvećene Tivtu i Boki.

Na ovogodišnjoj Bokeškoj noći u hotelu Sheratonu u Zagrebu pročitao je svoje dvije pjesme o Tivtu i Kotoru, koje u znak sjećanja i zahvalnosti ovdje prikazujemo.

KOTOR

Stoljećima gradovi nastajali
pa ih ne samo riječima,
k'o Katon Kartagu,
i drugi razarali.
I s mora i s kopna,
admirali i generali,
kuge i vandali
poplave i požari,
potresi, tsunamii vali,
svi su oni
Vragu obol dali.
A on sudbinom il za inat
za sve vrijeme stamen,
starac, sijed,
al' živ mu svaki pramen.
Kotor,
na moru i u stijeni kamen
pa za Bokelja baštinika
svaki je kamen
i Sveti Tripun njegov znamen.

TIVAT

Kad se nađeš
nebu u visine
Lovćen ili Orjen planine
osvrni se malo
dolje u nizine.
Pa pogledom
gdje oko nasloniš
dođe ti da se Tvorcu
do zemlje pokloniš.
U modrome moru
dva školjića plove,
jedan je k'o barka
drugi k'o katarka.
od milosti gospa,
onaj je ko barka,
a Stradioti, onaj veći

je školj Svetog Marka.
Prevlaka je dragulj treći,
k'o optička je varka,
za plime je usidrena,
a oseke nasukana arka.
S jedne strane Luštica,
zaljev što odvaja
od velikog mora
što se s nebom spaja,
a sa druge Vrmac
Poput mitskog stvora
izronio k'o Atlas
iz samoga mora.
A dolje pored mora,
rasule se kuće,
ko' da su pale perle
ne čipkaste merle.
Pa s visine čine ti se
kao sretni svati
što se hodom žure
pristanak svoj dati.
Tako i ja,
kao sretni svati,
pred oltar ču stati,

a Tivat će,
k'o biser na prstenu,
u grudima mojim sjati.
Tu u vrleti,
zašto nisam galeb,
pa da letim,
ili kad mi dođe
pa da sletim.
Il' u letu samo da te gledam,
ljubomorno čuvam
i nikome da te ne dam.
Suza radosnica
nek' ispuni oko
gledajuć tebe
mila moja Boko.
A u zadnjem letu
ona tužna,
nek' mi nađe grob
da i dalje budem
tebi vjeran rob.
Jer ničija sudbina,
pa ni moja nije imuna.
Kao ni sudbina predaka
ispod krša Svetog Šimuna.

Ivan Maslovar

(18.05.1932. - 04.11.2018.)

Ivan je rođen u Kotoru, gdje je proveo i najveći dio svojeg života.

Srednju i Višu pomorsku školu završio je u svome rodnom gradu, a dalje, kao i većinu Bokelja, put ga je odveo na more. Plovio je naš Ivo kao oficir stroja i upravitelj na domaćim i stranim brodovima čitav svoj radni vijek, sve do mirovine. Bio je brižan otac i suprug, a mnogi čemo ga pamtitи kao dragog prijatelja. Iznad svega volio je Ivan svoj rodni kraj i tujubav prenio je svojoj supruzi i djeci. Njegova Dobrota bit će tužna bez njega.

U subotu, 4. studenoga, na klinici u Zagrebu zaustavilo se njegovo umorno srce. Pokopan je u obiteljskoj grobnici na groblju sv. Mateja u njegovoj Dobroti uz prisutnost svoje obitelji i mnogobrojnih prijatelja.

Ivan je bio od osnutka član Hrvatskoga građanskog društva i pretplatnik na časopis Hrvatski glasnik, koji bi uvijek s pažnjom čitao.

Volio je znati sve novosti iz rada Društva i pomagati kad je trebalo.

Svi Ivanovi prijatelji uvijek će ga se sjećati. Počivao u miru Božjem!

Dr. Đuro Kojan

(25.04.1929. - 18.11.2018.)

Dr. Kojan je bio jedan od najznačajnijih pneumoftiziologa u zdravstvu Crne Gore, sudionik i svjedok rasta i razvoja zdravstvene službe te zdravstvene zaštite u svojoj specijalnosti. Unaprijedio je rad ove službe, koja je bila od vitalnog značaja u području zaštite zdravlja svih ljudi od plućnih bolesti te njihova daljnje bolničkog i izvanbolničkog tretmana.

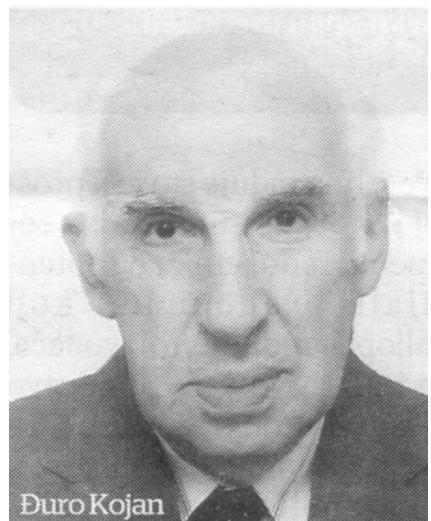
Bio je iznimno omiljen, uvijek spreman da i uz sve teškoće u radu i ozbiljnost te odgovornosti svoga humanog poziva, u odnosu sa suradnicima i kolegama u službi, a i pacijentima, iskaže svu

kompleksnost i složenost medicinske struke i doktrine te medicinske prakse. Na samu njemu svojstven način znao je uputiti na putove mogućeg ozdravljenja, uvijek ističući pozitivne životne situacije i primjere jer je bio čovjek pun duha, znanja i iskustva, što su prepoznali svi oko njega, i pacijenti i kolege i suradnici.

Svoju energiju, znanje i rad usmjerio je prema velikim uspjesima u liječenju i razvoju primarne zdravstvene zaštite, razvoju antituberkulognog dispanzera i Doma zdravlja u Podgorici.

Bio je član Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore

sve od njegova osnutka i prvi predsjednik podružnice u Podgorici.

Đuro Kojan

Željko Filičić

(16.05.1958. - 04.12.2018.)

Željko Filičić, počasni član Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore i jedan od prvih branitelja-dragovoljaca i organizatora obrane Dubrovnika, preminuo je 4. prosinca. Za iznimne zasluge u Domovinskom ratu odlikovan je Redom bana Jelačića i Redom hrvatskoga trolista.

Pokopan je uz najveće počasti na dan sv. Nikole i Dan

dubrovačkih branitelja, 6. prosinca, na gradskom groblju Boninovo, a obred su predvodili katedralni župnik don Stanko Lasić i fra Vito Smoljan, rođak obitelji.

Ispraćaju je nazočilo izaslanstvo HGD CG: Tripo Schubert, Danijela Vulović, Vivijan Vuksanović i Nikola Bukilica, koje je držalo počasnu stražu, te Kruno Težak.

Od Željka se u ime HGD CG oprostila Danijela Vulović, koja je tom prilikom istaknula:

„Od prvoga dana osnutka Hrvatskoga građanskog društva u Kotoru bio je uz nas i s puno entuzijazma, ideja, velikih i značajnih planova vodio nas smjelo i hrabro k očuvanju identiteta Hrvata u Crnoj Gori, gradnji mostova povjerenja, suradnje i prijateljstva.

Kao počasni član našega Društva bio je najzaslužniji s hrvatske strane za sve ono pozitivno što se dogodilo i odradilo na relaciji Dubrovnik - Kotor u posljednjih petnaest godina.

U veljači ove godine, na dan svetoga Tripuna i svetoga Vlaha, dodijeljena mu je Povelja Društva kao znak pažnje, po-

štovanja i zahvalnosti za sve ono što je za nas nesebično učinio.“

Od njega se oprostio i Želimir Čizmić, predsjednik Udruge dragovoljaca Hrvatske ratne mornarice.

Nakon održanih govora uslijedili su posebno dirljivi trenuci kad je glazbeni sastav na čelu s Težakom (kombinirani sastav dviju najstarijih dubrovačkih klapa – „Raguse“ i „Maestrala“), po Željkovoj želji otpjevao „Ružu crvenu“ te kad je njegova majka primila hrvatsku zastavu i odlikovanja od zapovjednika počasnoga voda Hrvatske vojske.

Dirljiv je bio i susret predstavnika HGD s majkom i ostalim članovima obitelji Filićić neposredno nakon završetka sprovoda.

Ovo je prigoda da se podsjetimo na značajnije događaje u kojima je Željko dao svoj veliki doprinos djelovanju HGD:

Još od 2003. godine u Hrvatskome građanskom društvu prepoznaće ljudi koji su vođeni istom idejom/misijom kao i on pa s njima radi na promoviranju Hrvata Crne Gore, ali ne samo njih, nego i Crnogoraca koji su bili uz njih

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuira se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu kod Andrije Krstovića

Tiskanje časopisa potpomogli:

**OPŠTINA KOTOR • GRAD DUBROVNIK • GRAD OMIŠ • MEĐIMURSKA ŽUPANIJA
• DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA • PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
• ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA • TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
• TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA SPLITA • ZRAČNA LUKA DUBROVNIK •
ATLANTSKA PLOVIDBA - DUBROVNIK • MERCATOR CRNA GORA - IDEA • BOKA
ALUMINIUM WINDOWS - SYDNEY • ZAKLADA ADRISS - ROVINJ • SREDIŠNJI
DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN R. HRVATSKE**

MEDIJSKI PARTNERI

99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!

Croatia Airlines
Rim
Venecija
Vueling
Rim
Volotea
Venecija
easyJet
Milano

easyJet
Edinburgh
London
Bristol
British Airways
London
Monarch
Birmingham
London
Jet2.com
Belfast
Edinburgh
Leeds
Manchester
Newcastle
Nottingham
Newcastle
Nottingham
Norwegian
London
SAS
Kopenhagen
Oslo
Stockholm
Norwegian
Bergen
Helsinki
Kopenhagen
Oslo
Stavanger
Stockholm
Trondheim
Finnair
Helsinki

Croatia Airlines
Düsseldorf
Frankfurt
Lufthansa
Frankfurt
München
Eurowings
Berlin
Düsseldorf
Hamburg
Hannover
Stuttgart
EasyJet
Berlin
Air Berlin
Düsseldorf
Transavia München

Vueling
Barcelona
Iberia
Madrid
Norwegian
Barcelona
Madrid

DUBROVNIK AIRPORT
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK

www.visitsplit.com

ISPLATI SE!

kupovina u iDEA prodavnicama

• Uviđek mi je usput jer ima više od 100 prodavnica

• U iDei uviđek mogu da pronađem domaće crnogorske proizvode

• Baš svaki dan pronađem više od 300 artikala na akciji

• U iDei uviđek se posebno isplati

• Dokazano dobiti i povoljnji K plus proizvodi

• Sa Super Karticom sakupljam bodove i svaki dan imam preko 1000 Super cijena

akcija!
KATALOG
vikend akcija!

PENZIONERI
-10% za PENZIONERE
SENIOR KLUB
SENIOR BON

Super Kartica
KARTICA ZA 1000 EURE
ZA SUPER CIJENA

super cijena
za Super cijenu

What do you get when you combine 55 islands, 1000 kilometers of coastline and the thickest forests in Croatia?

A perfect blend of the Green and Blue.

primorje county
gorski **kotar**

www.pgz.hr

Friends are always welcome.

*Hrvatsko građansko
društvo Crne Gore – Kotor
organizira*

Tripundanski bal

*09. februara 2019. godine,
u hotelu Splendid - Bečići
sa početkom u 20.00 sati*

*Ulažnica
sa večerom 20,00 eura*

Dobro nam došli !

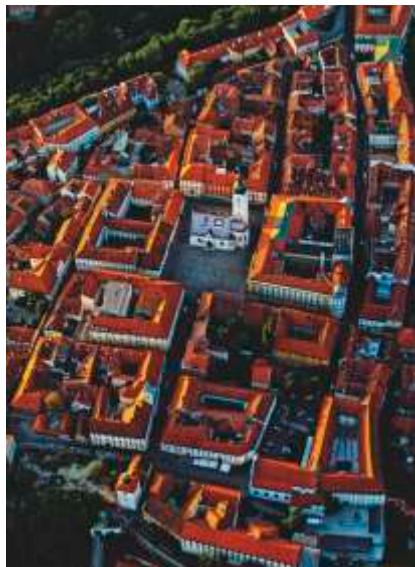
Informacije na tel. 032-304-232 i 069-041-153

ZG

ZAGREB

GRAD KULTURE / CITY OF CULTURE

pogledajte poslušajte osjetite / see listen feel

ISKORISTITE
MOGUĆNOSTI
KOJE VAM PRUŽA
ZAGREB CARD

USE THE
POSSIBILITIES
OFFERED BY
ZAGREB CARD

tel. + 385 (0)1 481 40 51

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
ZAGREB TOURIST BOARD

infozagreb.hr